

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Η ΜΕΓΑΛΗ ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ Η ΜΙΚΡΗ ΕΛΛΑΔΑ.
ΑΛ. Ι. ΠΑΠΠΑ :	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΚΩΝ. Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ :	14 ΙΟΥΛΙΟΥ, Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
Ι. ΚΑΡΑΒΙΔΑ :	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ
Γ. ΔΙΚΑΙΟΥ :	Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ
Δ. ΞΑΝΑΛΑΤΟΥ :	ΙΣΟΠΟΛΙΤΕΙΑ Ή ΕΞΑΦΑΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ;
JULIEN BENDA :	Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ
ΔΗΜ. Α. ΜΩΡΕΤΗ :	ΕΚΘΕΣΕΙΣ
Γ. ΣΤΡΑΝΙΩΤΗ :	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ
ΑΝΤ. Μ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ :	ΑΝΑΓΚΗ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ
Β. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ :	ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ DUMBAR-TON OAKS
Δ Ε Λ Τ Ι Ο :	Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ—ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ ΜΕΤΡΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ—ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ; — ΣΥΜΠΤΩΣΗ ΦΙΛΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ—Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ 12ης ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ Κ.Ε. ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.—ΤΙΤΟ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ—ΟΙ ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Α' ΧΡΟΝΟΣ ■ ΑΡΙΘ. 10-11 ■ ΑΘΗΝΑ ■ ΙΟΥΛΙΟΣ 1945

Η ΜΕΓΑΛΗ ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ Η ΜΙΚΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

Επαναλαμβάνεται συνεχώς — και πολύ ὀρθά — ἀπὸ ὅλους στὴν Ἑλλάδα ὅτι βάσει τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς πρέπει νὰ εἶναι ἡ φίλια μας, εἰλικρινῆς φιλία καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς μεγάλους μας συμμάχους. Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, ὅχι μόνο γιατί δὲν μπορούμε κἄν νὰ φαντασθοῦμε τὴν Ἑλλάδα ἐχθρὰ τῆς Ρωσσίας ἢ τῶν Ἀγγλοσαξόνων, ἀλλὰ καὶ γιατί καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ μεγάλοι φίλοι τῆς Ἑλλάδος μένουν ὄχι μόνο στὴ θεωρία, ἀλλὰ καὶ στὴν πράξη σύμμαχοι. Ὡς σύμμαχοι ὅμως καὶ φίλοι πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦμε μὲ τὸν ἐντονώτερον τρόπο, ὅταν μᾶς συμπεριφέρονται σὰν πρὸς ἐχθρούς, ἀκόμα περισσότερο ὅταν μᾶς συμπεριφέρονται συνεχῶς μὲ τὸ ὕψος καὶ μόνο μᾶς ὑπεθυμίζει ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε οἱ μικροὶ καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι, ἐμεῖς οἱ ἀδύνατοι καὶ αὐτοὶ οἱ δυνατοί.

Ὅσο διαρκοῦσε ὁ πόλεμος ἡ Βουλγαρία βριζόταν ἀπὸ τὴ Μόσχα ὡς ἡ χώρα τῶν προδοτῶν τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς σλαβικῆς οἰκογενείας, ἐνῶ ἡ Ἑλλάδα ἄκουγε ἀπὸ παντοῦ ἐπαίνους ὡς χώρα ἱερή. Τώρα ἡ Μόσχα μᾶς καταγγέλει ὡς ἱμπεριαλιστὲς γιατί ζητοῦμε τὴν Β. Ἡπειρὸ πὺν ἦταν πάντα Ἑλληνική, καὶ σύνορα ἀσφαλείας, στί: περιοχὲς ἀκριβῶς ἐκεῖνες ἀπὸ τίς ὁποῖες ὁ ἐχθρὸς μπῆκε στὴν Ἑλλάδα συντομεύοντας τὸ χρονικὸ διάστημα πὺν θὰ περνοῦσε πρὶν ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς ἴδιας τῆς Ρωσσίας. Τὰ σύνορα τῆς Ροδόπης πὺν μᾶς ἀρνεῖται σήμερα ἡ Ρωσσία, χρησιμοῦσαν καὶ γιὰ Ρωσσικὰ σύνορα στὰ 1941.

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο μᾶς φέρεται ἡ Ρωσσία δὲν πρέπει νὰ μείνῃ χωρὶς ἀπάντησιν ἀκριβῶς γιατί εἴμαστε καὶ πρέπει νὰ μείνουμε σύμμαχοι καὶ φίλοι εἰλικρινεῖς. Εἴμαστε μικροὶ, ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ μᾶς ὠφελῆσῃ σὲ τίποτε νὰ ἀνεχθοῦμε ἀδιαμαρτύρητα νὰ γίνουμε ἀκόμα μικρότεροι ἢ νὰ μᾶς φέρωνται μὲ τὸ ἀγέροχο ὕψος τοῦ δυνατοῦ πρὸς τὸν ἀδύνατο. Δὲν μπορούμε νὰ δεχθοῦμε νὰ μᾶς φέρωνται μὲ τὸ ὕψος τῆς περιφρονήσεως πὺν ἀΐζει μόνο στοὺς χθεσινούς κοινούς ἐχθρούς, οὔτε τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ ἱμπεριαλιστοῦ καὶ τοῦ ἀνελεύθερου λαοῦ. Ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι ἡ χώρα πὺν θὰ παραγάγῃ ἢ θὰ φιλοξενῆσῃ ἀνελεύθερα πολιτεύματα. Ἡ βραχύτατη ζωὴ μερικῶν ἐφήμερων δικτατοριῶν εἶναι ἡ καλύτερη ἀπόδειξη. Γιὰ τὴ φίλη καὶ σύμμαχο Ρωσσία Ἑλλάδα δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ Κ. Κ. Ε. ἀλλὰ ὀλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν μπορεί τὴ Μόσχα νὰ κηρύξῃ σὲ ἄγνοια τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ καὶ νὰ μὴ μᾶς ἀξιώσῃ οὔτε τῆς στοιχειώδους προσοχῆς τῆς.

Λέγεται ὅτι ἡ Ρωσσία εἶναι ὁ μισὸς κόσμος ἀπὸ μιὰ ἄποψη αὐτὸ εἶναι σωστό: ἀπὸ μιὰ ἄλλη ὅμως ἄποψη ἡ Ἑλλάδα εἶναι ὁ κόσμος ὀλόκληρος μέρα στὴν ἱστορία, ἀπὸ παλαιὰ ἕως τὸ πρόσφατο παρελθὸν ἔχει καταστήσει βωμὸς θυσίας ἀγωνιζομένη πάντοτε μὲ τὸ μέρος τοῦ πολιτισμοῦ: δὲν εἶναι ἡ ἀπέραντη στέπλα μὲ τίς ἀπειρες δυνατότητες πλοῦτου καὶ δυνάμεως: εἶναι ὅμως ὁ ναὸς τῆς ἀνθρωπότητος. Ὡς ἄτομα ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες δὲν εἴμαστε ἴσως οὔτε καλύτεροι οὔτε χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους: ὡς ἓνα μέλος ὅμως τῆς οἰκογενείας τῶν Λαῶν καὶ ὡς ἓνας συγτελεστής τῆς ἱστορίας δὲν εἴμαστε ἀσφαλῶς οἱ τελευταῖοι τῆς ἱεραρχίας. Ἡ Ρωσσία μπαίνει τώρα στὴν ἱστορία: ἐκεῖ θὰ μᾶς συναντήσῃ καὶ ἂν εἶναι πραγματικὰ μεγάλη, ὅπως ὑπερηφανεύεται, αὐτὸ θὰ τὸ μάθῃ ἀπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἄλλων. Στὴν κρίσιν ὅμως αὐτὴ κάθε πράξιν τῆς ἐναντίον μας δὲν θὰ εἶναι εὐνοϊκή.

ΑΛ. Γ. ΠΑΠΠΑ

Καθηγητού του Ε.Μ. Πολυτεχνείου

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ζούμε αναμφισβήτητα σε μία σωματική καμψη της ιστορίας του ανθρώπου. Ίσως όμως οι μεταβολές που βλέπουμε να είναι πολύ πιο βαθειές από ότι φανταζόμαστε. Ίσως δηλαδή το ανθρώπινο γένος περνάει μία βιολογική μεταβολή.

Στο πλήθος των ερωτημάτων που προβάλλουν σήμερα στην ανθρώπινη σκέψη σχετικά με την οργάνωση της κοινωνίας του μέλλοντος το παρακάτω άσφαλώς εμφανίζεται σαν ένα από τα πιο σημαντικά: Είναι δυνατόν οι δημοκρατικές ελευθερίες και η ατομική πρωτοβουλία να συμβιβασθούν με την αναπόφευκτη ανάγκη οργάνωσης μέσα στο ευρύτερο κρατικό πλαίσιο; Μπορούν ή ανανκαία γενικότερη πρόβλεψη, ή μελέτη, ή έλεγχος ή συντονισμός να αντιμετωπισθούν με τις αρχές διοικήσεως των δημοκρατικών κρατών; Θα μπορέσει η δημοκρατία να επιζηήσει από αυτή τη μεταβολή που ζούμε;

Αν η απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα είναι αρνητική, τότε το μέλλον της ανθρώπινης φυλής φαίνεται πολύ άσχημο γιατί τα πραγματικά δημοκρατικά ιδεώδη που γεννήθηκαν στα άγια τουττα χρόνια, είναι τα μόνα που οδήγησαν και μπορούν να οδηγήσουν τον άνθρωπο σε διανοητική και ήθικη ανύψωση.

Ευτυχώς έχουμε σήμερα αρκετές αποδείξεις ότι το μέλλον θα είναι μακρύ, για τους λαούς ξεχωρίζουν τα πραγματικά δημοκρατικά ιδεώδη από τις ελευθερίες των καπλήλων της δημοκρατίας και έχουν καταλάβει, ότι η συναίσθηση και εκτέλεση του καθήκοντος είναι συνηφασμένη μαζί τους.

Τις αποδείξεις αυτές μας τις έδοσαν πριν από τον πόλεμο αρκετές μικρές δημοκρατίες, όπως η Φινλανδία, η Σουηδία, η Νορβηγία και αρκετές άλλες και ιδίως κατά τον πόλεμο οι δύο μεγάλες δημοκρατίες, η Αγγλική και η Αμερικανική. Την τελευταία θα εξετάσουμε κάπως εκτενέστερα, διότι είναι η δεύτερη πατρίδα της δημοκρατίας και η πρώτη της οργάνωσης.

Μέχρι πρό όλίγων ετών και εκεί όπως σε όλες τις χώρες, το κράτος είχε περιορισθεί στα άστυνομικά του καθήκοντα υπό την ευρύτερη έννοια της λέξεως, κάθε δε κρατική άποπειρα προς κατεύθυνση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων έθεωρείτο καταπάτηση των ελευθεριών και προκαλούσε λυσσαλέα αντίδραση.

Τούτο είναι παράξενο για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι ότι στην Αμερικανική

έγινε πολύ πριν από οπουδήποτε άλλο αίσθητη ή ανάγκη της όρθολογικής οργάνωσης, που πρωτοεφαρμόσθηκε εκεί μέσα σε μερικά παραγωγικά κύτταρα και έδωσε άποτελέσματα τόσο άπροσδόκητα σημαντικά, ώστε τάχιστα διεδόθη σε όλους τους παραγωγικούς αλλά και τους άλλους οργανισμούς της χώρας.

Δεύτερον στην Αμερική όλοι είχαν την πείρα ότι η όρθολογική οργάνωση οδηγεί σε αύξηση δικαιοσύνης.

Μέσα σε ένα καλά οργάνωμένο εργοστάσιο, ο καλός τεχνίτης αυτόματα θα άμοιφθεί σύμφωνα με την άπόδοσή του σε ποιόν και ποσόν εργασίας κάθε τεχνίτης θα διατεθεί στην εργασία για την όποια είναι πιο κατάλληλος, όπου επομένως θα μπορέσει να ευδοκίμησει περισσότερο. Όλα τα στοιχεία του κόστους είναι εύκολα έλεγκτά, το κέρδος δεν είναι δυνατόν να άποκρυβεί και μπορεί επομένως να φορολογηθεί με όποιο ποσοστό κρίνεται εκάστοτε όσωστό και δίκαιο. Αλλά και γενικότερα ενώ με τον παλιό τρόπο διοικήσεως ό διευθυντής του εργοστασίου ήταν βασιλικός, που είχε όλες τις εξουσίες συγκεντρωμένες στα χέρια του και όκοιούσε συχνά κατά τρόπο άδικο και άθαίρετο, με το σύστημα διοικήσεως και οργάνωσης που εισήγαγε ό Taylor ή διοίκηση κατανέμεται σε πολλά άτομα έδικα και λαμβάνονται μέτρα ώστε η κρίση για όσωπα και πράγματα να γίνεται πολύ πιο αντικειμενικά όρα πιο όσωτά.

Έπρεπε να έλθει η μεγάλη κρίση του 1931, που όφείλεται άποκλειστικά στην έλλειψη γενικότερης οργάνωσης, για να γίνει αίσθητη ή ανάγκη συντονισμού και προβλέψεως, και να εφαρμοσθούν τα μέτρα του Ρούσβελτ, που είχαν αυτό το σκοπό, ενώ η αντίδραση της μειοψηφίας εναντίον τους, που τα κατηγορούσε ως άνελεύθερα, ήταν πολύ έντονη ως την έναρξη του πολέμου. Όμως, ευτυχώς για την Δημοκρατία, με μεγάλη πλειοψηφία ό άμερικανικός λαός έδικαίωσε τον Ρούσβελτ σε επανειλημμένες εκλογές.

Λέω ευτυχώς για την Δημοκρατία, διότι θα ήταν μεγάλη της άποτυχία εάν είχε άποδειχθεί ότι δεν είναι δυνατόν με δημοκρατικό καθεστώς να άγτιμετοποισθούν τα προβλήματα που παρουσιάσθηκαν, ούτε παραδεδκτές από την πλειοψηφία οι άναγκαίες θυσιές προς το όσολο.

Έν τούτοις η Ικανότητα της δημοκρα-

τίας να άνταποκριθεί στις νέες ανάγκες έδείχθηκε τελειωτικά κατά τον πόλεμο. Και χωρίς να μπει κανείς σε λεπτομέρειες δεν έχει παρά να σταθεί νεμάτος θαυμασμό προς στο μέγεθος της πολεμικής προσπάθειας, στην τελειότητα της οργάνωσης των πολεμικών έπιχειρήσεων, των μεταφορών, της παραγωγής στις δύο μεγάλες δημοκρατίες την Βρετανική και την Αμερικανική.

Ίσως μερικοί θεωρήσουν ότι η οργάνωση αυτή θα ήταν άδύνατη τον καιρό της ειρήνης και μόρεσε να γίνει μόνο χάρη την δικαιοσύσια, που έχουν οι στρατιωτικές αρχές κατά τον πόλεμο. Δεν είναι όμως έτσι, όπως άποδεικνύεται από πολλά πράγματα και ιδίως από τις μεγάλες επιστήμονικές και τεχνικές προόδους που συνετελέσθηκαν, που δεν έγιναν βέβαια με διαταγές, αλλά όφείλονται στην καλή χρησιμοποίηση των ειδικών και την άκάματη θέληση τους προς έπιτυχία.

Στην θέληση αυτή, με κίνητρο τα δημοκρατικά ιδεώδη, όφείλεται αναμφισβήτητα η Νίκη.

Η Νίκη όμως της Δημοκρατίας δεν θα είναι όριστική, αν δεν αντιμετωπισθούν με όρθολογική οργάνωση και τα ειρηνικά προβλήματα και μάλιστα όχι πια μέσα σε κρατικά πλαίσια αλλά μέσα στο πολύ ευρύτερο παγκόσμιο.

Ευτυχώς στις μεγάλες δημοκρατίες και αυτό άρχισε να γίνεται άντιληπτό, όπως άποδεικνύει ό Χάρτης του Άτλαντικού.

Φυσικά η οργάνωση και η διοίκηση με μέσα δημοκρατικά είναι πολύ πιο δύσκολη και ίσως βραδύτερη παρά με δικτατορικές μεθόδους, γιατί άπαιτεί την συναίσθηση του καθήκοντος και του λαϊκού συμφέροντος στο όσολο. Είναι όμως η μόνη όρθολογική, διότι, καμιά λύση δεν μπορεί να κριθεί λογικώς όρθη εάν δεν ύποστεί έλεγχο και κριτική Κριτική και έλεγχο βέβαια με σκοπό την εύρεση της καλύτερης λύσεως και όχι πολεμική που έχει άποκλειστικό σκοπό την καταράκωση του αντίπαλου.

Η νίκη όμως δεν όφείλεται μόνο στις μεγάλες δημοκρατίες, αλλά κατά μέγα μέρος και στην Ρωσία, και έτσι προβάλλουν τα έρωτήματα:

— Θα ήταν δυνατόν υπό δημοκρατικό καθεστώς να πραγματοποιηθούν στην Ρωσία τα θαύματα της παραγωγής που κατέστησαν δυνατή την Νίκη;

— Δεν άπεδείχθη το κομμουνιστικό καθεστώς άνώτερο από το δημοκρατικό για την αύξηση της παραγωγής και τον συντονισμό της;

— Τέλος δεν συμβιβάζονται οι δημοκρατικές αρχές με τον κομμουνισμό;

Στο τελευταίο έρώτημα δεν μπορεί να δοθεί άσφαλώς άπάντηση, διότι το

πείραμα είναι η μόνη πηγή άληθείας και πριν δούμε ότι κάπου οι δημοκρατικές ελευθερίες συμβιβάσθηκαν με τον κομμουνισμό δεν μπορούμε να το θεωρήσωμε ως άποδεδειγμένως δυνατό. Διότι η Ρωσία είναι δημοκρατία τύπου πολύ διαφορετικού από τον τύπο του δημοκρατικού πολιτεύματος που έχουμε εμείς. Όψει μας, όπως έγενήθηκε εδώ και τον διαμόρφωσε ό δυτικός πολιτισμός, τύπος που θα ήταν άλλωστε πολύ δύσκολο να ευδοκίμησει σε ένα λαό με πολύ διαφορετική ψυχοσύνθεση.

Με την ψυχοσύνθεση αυτή, χωρίς την συγκέντρωση των πάντων στα χέρια του κράτους και χωρίς τον πολύ μεγάλο άνδρα που άπεδείχθη ότι είναι ό Ι. Στάλιν, άσφαλώς δεν θα είχαμε ιδέα τα θαύματα παραγωγής και συντονισμού που είδαμε στην Ρωσία.

Πάμπλουτες χώρες είναι και η Αμερική και η Ρωσία και όμως έως το 1917 στη Ρωσία η ατομική πρωτοβουλία και το άτομικό έπιχειρηματικό πνεύμα δεν είχε κάνει τίποτα για την άξιοποίηση του μεγάλου αυτού πλούτου, οι έλάχιστες δε έπιχειρήσεις που ύπήρχαν είχαν γίνει από ξένους. Έπρεπε να έλθει ό μεγάλος Στάλιν, ώστε με ιδεολογία, με συνήματα, με σύστημα κατάλληλο για την Ρωσική ψυχοσύνθεση να άξιοποιηθούν τα άμύθητα αυτά πλούτη.

Παρόμοια στην Τουρκία όλες οι έπιχειρήσεις είχαν γίνει από ξένους και ιδίως από τους Έλληνες, μετά δε την εκδίωξή τους ότι έγινε για την άξιοποίηση της χώρας έγινε από κρατικούς οργανισμούς.

Είναι λοιπόν πολύ άμφίβολο ότι με δημοκρατικό καθεστώς, δυτικού τύπου και χωρίς τον Ι. Στάλιν και τον κομμουνισμό, θα είχαν γίνει στην Ρωσία τα θαύματα παραγωγής και συντονισμού που είδαμε.

Είναι όμως επίσης πολύ άμφίβολο αν θα είχαμε ιδέα την άφάνταστη αύξηση παραγωγής και τις τεχνικές προόδους, που έγιναν στην Αμερική τώρα και 10 χρόνια, χωρίς την ανάπτυξη στο έπακρον της ατομικής πρωτοβουλίας και την οργάνωση.

Τόσο τα Κράτη δυτικού πολιτισμού όσο και η Ρωσία αναπτύχθηκαν, έπολέμησαν, ένίκησαν με δικά τους κάθε ένα ιδεώδη και σύστημα; που δεν είναι δυνατόν να τα κρίνουμε συγκριτικά και άπόλυτα, διότι θα έπρεπε γιαυτό να έχουμε ιδέα τι θα απέδιδε ό Κομμουνισμός στην Αμερική και η δημοκρατία στην Ρωσία.

Η σύγκριση όμως ούτη και αν ήταν δυνατή δεν είναι το σημαντικό σύμπερασμα, που έχει πειραματική άπόδειξη, ιδίως στις Ην. Πολιτείες της Αμερικής. Σί ό συντονισμός της δράσεως των παρα-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

14 ΙΟΥΛΙΟΥ

Η μεγάλη επέτειος της Γαλλικής Δημοκρατίας

Είνε η ιστορική ημερομηνία—δχι μόνο για τη Γαλλία, αλλά για ολόκληρη την Ευρώπη—που παίρνει ιδιαίτερη σημασία και ξαναφέρει έντονα στην μνήμη των ελευθέρων ανθρώπων που πιστεύουν στη Δημοκρατία και αγωνίζονται για την κοινωνική δικαιοσύνη με τη Δευτεριά, το μεγάλο ρόλο που έπαιξε η Γαλλία στη δημιουργία και την εξέλιξη του νεώτερου πολιτισμού. Ιδιαίτερα για όσους ξννοίωσαν την ψυχή και τον παλμό του Γαλλικού Λαού, για όσους έζησαν και πλάστηκαν πνευματικά μαζί του, μέσα στην ατμόσφαιρα της Γαλλικής διανοήσης, για όσους τέλος, έξ αιτίας των αδιάρηκτων αυτών δεσμών πόνεσαν αληθινά για τη δυστυχία του Γαλλικού Έθνους, μά και ενθουσιάστηκαν στα πρώτα νυ-

γών κώι και όλων έν γένει των κυττάρων που αποτελούν μια χώρα, μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς να θιγούν οι αληθινές δημοκρατικές ελευθερίες και ότι η ατομική πρωτοβουλία είναι σημαντικός παράγων προόδου, έφ' όσον εξασκείται στο πλαίσιο που το λαϊκό δηλαδή το δημοκρατικό συμφέρον επιτάσσει.

Το συμπέρασμα αυτό είναι εξαιρετικά παρήγορο για μās, που ζούμε στην πατρίδα της δημοκρατίας και έχουμε τις δημοκρατικές ελευθερίες μέσα στο αίμα μας περισσότερο από κάθε άλλο λαό.

Είνε ακόμη παρήγορο, διότι έχει αποδειχθεί ότι ο Έλληνας, ακόμα και ως στρατιώτης, μόνο άμα έχει ατομική πρωτοβουλία μπορεί να κάνει θαύματα.

Είνε παρήγορο αλλά δυστυχώς η Έλλάς ξεκινάει για τον άγώνα της ειρήνης υπό πολύ κακές συνθήκες.

Ο πόλεμος σε άλλες χώρες μαζί με τόσα κακά έφερε και ένα καλό τόσο μεγάλο που ίσως αντισταθμίσει όλες τις ζημιές: την πρόοδο σε τεχνικές έφευρέσεις και ιδίως σε συντονισμό των παραγωγικών δυνάμεων Δυστυχώς σε μās δχι μόνο δεν βελτιώθηκε η κακή μας οργάνωση αλλά εξαρθρώθηκε ολότελα με την κατοχή.

Για να νικήσουμε όμως τον άγώνα της ειρήνης, μέσα στο συναγωνισμό των

κοχαράματα της Δευτεριάς του, δεν μπορεί παρά να έχει το γεγονός αυτό μια αντανάκλαση στην ψυχή τους, που θα τους θυμίσε πολλά περασμένα αυτά τα περασμένα για κάθε έναν, είναι μια άπτη απόδειξη στην πίστη του για το Λαό αυτό, για τα ιδανικά του, και για την άγνη και πραγματική κατανόηση, της λέξης «λευτεριά».

Στη δημιουργική της πορεία η Γαλλική προσπάθεια χαρακτηρίζεται από δύο βασικά και μόνιμα γνωρίσματα, έκδηλης εθνικής συνείδησης, τη σωστή εκτίμηση στην παράδοση και την επίδοσή της στην έντιμη άμιλλα. Και τα δύο υποβοηθούν την έξαρση στην καθημερινή ζωή, κάθε πραγματικής αξίας, σε οποιαδήποτε έκφρασή της.

έθνων που θα μπορούμε τώρα, εκτός από την ήθική μας ανύψωση, είναι ανάγκη να παράγουμε προϊόντα πολλά, καλά και φθηνά και να αξιοποιήσουμε τον πλούτο της χώρας μας.

Για να γίνει αυτό είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί η ατομική πρωτοβουλία εις το έπακρον, να καταστεί όμως συγχρόνως η ατομική, ιδίως όμως η συλλογική μας δράση, πολύ πιο έλλογη δηλαδή να γίνεται με σχέδιο, με συντονισμό, με οργάνωση.

Με αυτό το σκοπό πρέπει να εργασθούν όλοι και ιδίως όσοι θέλουν να διευθύνουν τις τύχες της φυλής, για να κατορθωθεί ο συνδυασμός της ελευθερίας, της πρωτοβουλίας και της οργάνωσης.

Αν τα επιτύχουμε, αφού με την θυσία μας δείξαμε στον κόσμο πόσο μεγάλη αξία δίνουμε και έχουν οι δημοκρατικές ελευθερίες, θα δείξουμε και έμεις ότι μπορούν να συμβιβασθούν με οποιοδήποτε άλλες ανάγκες που δημιουργούνται. Τότε θα νικήσουμε στον άγώνα της ειρήνης και θα μεγαλοουργήσουμε.

Αν δεν είμαστε άξιοι να επιτύχουμε αυτό τον συνδυασμό τότε ίσως η φυλή μας δε θα μπορεί να επιζήσει καν μετά αυτή την μεγάλη μεταβολή που όπως είπαμε στην αρχή ίσως είναι και βιολογική.

Παράδοση: Αναμφισβήτητη είναι η σημασία της παράδοσης τόσο στη ζωή των ατόμων όσο και στη ζωή των εθνών. Δε μπορούμε να πάμε μπροστά δε μπορούμε να δημιουργήσουμε τίποτα και δεν είναι δυνατό μια μεταβολή, κάτι νέο να είναι βιώσιμο και γόνιμο, αν δεν στηρίζεται στην παράδοση, αν δεν είναι συνέχεια στην ως τα τώρα προσπάθεια αν δεν συνδέεται οργανικά με τα προηγούμενα. Έδώ όμως υπάρχει κι' ένας μεγάλος κίνδυνος. Να σταθούμε στο τύπο κι' δχι στην ουσία της ζωής. Τότε η παράδοση γίνεται δύναμη αντιδραστική στείρα κι' άγονη. Έδώ ακριβώς στο κρίσιμο αυτό σημείο η Γαλλία έδειξε εξαιρετικές ικανότητες. Στη συνείδηση του έθνους η παράδοση, η πείρα των ως τα τώρα άγωνων μετουσιωμένη σε ουσία ζωής δεν έπερνε τη μορφή ενός τύπου άμετάλλαχτου, αλλά βοηθούσε γόνιμα προσαρμοζοντας τα νέα συστήματα και τις νέες ιδέες στην πραγματικότητα του τόπου.

Η άμιλλα, από το άλλο μέρος, η τίμια και ανυστερόβουλη έπως διαπλάθεται σε πνεύματα ζυωμένα και ανεπτυγμένα μέσα στην παράδοση, έρχεται, έξω από τις άπόμενες εκείνες κινήσεις της μάζας, στη φυσιολογική και ειρηνευμένη ζωή του έθνους, να δώσει τους καλύτερους καρπούς για την πρόοδο της σκέψης. Δεν μπορεί βέβαια η άμιλλα αυτή να υπάρξει αν δεν έχει διαμορφωθεί στη βασική αρχή του σεβασμού και της βαθειάς εκτίμησης κάθε πνευματικής αξίας. Μακριά από το να προκαλεί το φθόνο και τη ζήλεια, η αληθινή πνευματική αξία βοηθιεται σύγκορμα στο έργο της, από όλους όσοι την περιστοιχίζουν. Μά για να μπορούσει να ολοκληρωθεί η άμιλλα ούτη και να φτάσει τη μεγαλύτερη απόδοσή της, για την πρόοδο δχι μόνο του έθνους, αλλά και ολόκληρης της ανθρωπότητας, πρέπει να έχει ριζωθεί βαθειά η ιδέα της εργασίας, της αδιάκοπης εργασίας, μέσα στο πλαίσιο της χιλιόχρονης πείρας.

Η ευχή και η έλπίδα δσών γνώρισαν από κοντά τη Γαλλία και δέχτηκαν την ευεργετική της επίδραση είναι να ξαναπαίρει μέσα στη γενική προσπάθεια τη θέση που της προσδιορίζουν η Παράδοσή της και τα προσόντα του Λαού της. Τα μη-

νύματα που μās έρχονται από κεί δείχνουν πως άργά, αλλά σταθερά γίνεται μια προετοιμασία για μια νέα έξορμηση. Τα σκοτεινά χρόνια της σκλαβιάς δεν περάσανε άνώφελα. Η σκληρή δοκιμασία της δουλείας είχε την ευεργετική της επίδραση. Κάτω από την άδυσώπητη ανάγκη έλειτούργησαν οι βιολογικοί νόμοι και σήμερα στο προσκήνιο της κοινωνικής, της πολιτικής και της πνευματικής ζωής της Γαλλίας κινούνται νέες δυνάμεις με καινούρια όρμη. Νέες ομάδες και νέα πρόσωπα αναμοχλεύονται σε μια ζύμωση και δεν ξερούμε ακόμα τι θα κατακάτσει νεκρό και τι θα βγει από κεί ζωντανό και βιώσιμο. Ένα είναι βέβαιο, πως αν και τούτη τη φορά λειτουργήσουν τα δύο βασικά γνωρίσματά της γρήγορα θα φέρουν τη Γαλλία στην πρώτη γραμμή των εθνών που αγωνίζονται να οργανώσουν την ειρήνη και την ευτυχία του Κόσμου.

Ανάμεσα στα νέα πρόσωπα που κινούνται σήμερα έχει κι' ένας ξεχωρίζει η φυσιογνωμία του στρατηγού ντε Γκόλ. Το θάρρος του, η πίστη στο ιδανικό της λευτεριάς και η συνετή κρίση του έχουν επιβάλει το κύρος του όχι μόνο στη Γαλλία, αλλά και σ' όλα τα σύμμαχα έθνη.

Αγνωστος πριν από τον πόλεμο, ένας άξιωματικός κι' αυτός μέσα στους πολλούς, έδρε με πολλή διορατικότητα τη σπουδαιότητα που θα έπαιζαν στον πόλεμο που έρχόταν τα μηχανικά μέσα και μάταια προσπάθησε να συγκινήσει τους τότε αρμοδίους και να τους βγάλει από την παραδεισιακή τους μακαριότητα. Χρειάστηκε να γίνει ο πόλεμος και νάρθει η καταστροφή για να του αναγνωρίσουν το δίκιο.

Με τη διάλυση του Γαλλικού στρατού κι' όταν όλοι τα είχαν χαμένα, δεν έλειποψύχησε ούτε για μια στιγμή παρά πρώτος με φλογερό πατριωτισμό και με πίστη για την τελική νίκη ανέλαβε τη συνέχιση του άγώνα στο πλευρό των συμμάχων έμπυχνόνοντας έτσι την αντίσταση του Γαλλικού Λαού ως την ημέρα που γύρισε νικητής.

Σήμερα αποτελεί ένα κεφάλαιο για το Γαλλικό Έθνος και είναι μια ένδειξη ότι στη Γαλλία η Ζωή ξαναρχίζει.

Η πίστη μας λοιπόν πρέπει να είναι

I. ΚΑΡΑΒΙΔΑ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ

Ποτέ τα μεγάλα λόγια, δέν χρησιμοποίησαν με μεγαλύτερη σπατάλη για να δείξουν τις μεταβολές, τους κινδύνους και τις ελπίδες παρά στα τελευταία αυτά χρόνια. Νομίζουμε όμως ότι δέν κάνουμε υπερβολή αν τα χρησιμοποιήσουμε άλλη μιά φορά για να επαναλάβουμε ότι η χώρα μας περιάει τώρα μιά κρίση που είνε ίσως πιά μεγάλη από κάθε προηγούμενη. Παλαιά μās έσοιζε η άνωτερότητα του πολιτισμού μας.

Τώρα όμως βρισκόμαστε μπροστά σε ύλικές δυνάμεις πάντα μεγάλες, αλλά και μπροστά σε δυνάμεις πολιτισμού ακόμα μεγαλύτερες. Φερόμαστε, κυριολεκτικά, δεξιά και αριστερά, χωρίς έρωμα και χωρίς τιμόνι, και ασφαλώς δέν θα μείνει από μās παρά μιά ρωμαντική αντίληψη, αν δέν αναπτύξουμε πάλι πολιτισμό, δηλαδή δύναμη ήθική, πνευματική και ύλική και αν δέν προσαρμόσουμε την έξωτερική πολιτική μας στους νέους όρους της διεθνούς ισορροπίας.

Σ' αυτήν την κατάσταση παραδιδόμαστε σε πολιτικούς αγώνες που έχουν μέσα τους το σπέρμα της καταστροφής μας γιατί αυτό πραγματικά σημαίνει ο περιορισμός του πολιτικού αγώνος μεταξύ της άκρας αριστεράς που φέρει ακόμα το στίγμα του δολοφόνου του Έλληνικού λαού και της άκρας δεξιάς που θέλει τον Βασιλέα και μάλιστα τον θέλει ως όπλο αντικομμουνιστικό και, κάτι χειρότερο: ως εθνικόν ηγήτορα, ως Κοντουκιάτορα.

Όσα αναφέρονται παρακάτω είνε γενικώς γνωστά. Όλα μαζί όμως δύνουν καλύτερα την εικόνα του κινδύνου που μās απειλεί και δείχνουν ότι μόνο η χρησιμοποίηση εθνικών ήθικών δυνάμεων θα ήταν ικανή να μās ενώσει ώστε να αντιμετωπίσουμε τη νέα φάση της διεθνούς ιστορίας.

άκρειαη όχι μόνον για τó μέλλον της Γαλλίας, αλλά και δι' αυτόν για όλη τη μέλλουσα να ξαναζήσει με νέα πνοή ανθρωπότητα.

Α. Έξωτερική κατάσταση.

1. Πρώτο στοιχείο που άλλαξε είνε η δυναμικότητα των μικρών κρατών στο να κάνουν έξωτερική πολιτική ανεξάρτητα από τις μεγάλες δυνάμεις. Έχει άραγε αντικειμενική βάση αλήθειας αυτό που λέγεται, ότι ο κόσμος θα διοικείται τώρα μόνο από τους μεγάλους ή προέχεται από θρασυτητα των μεγάλων; Λίγοι έχουν πλήρη συνείδηση του ότι ένα από τα σημεία όπου κρίνεται σήμερα το πολιτικό μέλλον του πλανήτη μας είνε βορειοδυτικά και δυτικά από την Κίνα. Έκατό εκατομμύρια κάτοικοι της βορειοδυτικής Κίνας είνε σήμερα κομμουνιστές ώστε τόσο από εκεί όσον και από τη Μογγολία—όπου η Σοβιετική πίεση είνε ισχυρή και θα γίνεται διαρκώς ισχυρότερη έπειτα από την απαλλαγή της Ρωσίας από τη Γερμανία—η επέκταση της Ρωσικής κοσμοθεωρίας θα αυξάνη. Αν η Κίνα γίνη κομμουνιστική, η Ασία θα αποκτήση ενότητα και δυναμισμό ανάλογο προς τον πληθυσμό και την έκτασή της. Μιά μικρή μόνο ιδέα αυτού του δυναμισμού πέρνει κανείς, αν συλλογισθή την εξέλιξη των Ήν. Πολιτειών της Βόρειας Αμερικής. Για άλλη μιά φορά οι εξελίξεις στη Μογγολία επηρεάζουν την Ευρώπη. Ο κόσμος τείνει να μοιρασθή σε δυο μεγάλες ενότητες: οι περιοχές, όπου η πολιτική ισορροπία ρηγματίζεται στο παρελθόν, είνε πιά μακριά από την Ευρώπη, όπου και τα μικρά κράτη, άρα και η Ελλάδα, έπαιζαν κάποιο ρόλο. Παρατηρώντας σήμερα στο χάρτη έως που φθάνει σήμερα η Ρωσία και πόσο προεκτείνεται η σκιά της φθάνουμε στην εύλογη απορία πώς θα καταφέρουμε να μείνουμε ειλικρινεϊς της φίλοι, έξω όμως από τη σκιά της.

2. Οι Ήν. Πολιτείες της Αμερικής δημιουργούν πολεμική δύναμη όχι μόνο άμυντική, όπως εις τα 1939, αλλά ικανή

για να ασκή έλεγχο στα ωκεανικά παράλια όλου του κόσμου. Η υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, η διατήρηση μεγάλου έμπορικού στόλου για πολεμικούς σκοπούς, η διατήρηση της βιομηχανικής παραγωγής σε πολύ ψηλά επίπεδα, η πολεμική ανακάλυψη ότι στη βάση της οικονομικής ισορροπίας στα πλούσια κράτη πρέπει να είνε άμεσα η εξασφάλιση μεγάλης καταναλώσεως (και όχι μεγάλης παραγωγής), έπομένως ότι η μόνιμη διατήρηση μεγάλων πολεμικών δυνάμεων δέν πρόκειται να βλάψη στην οικονομική ζωή, όλα αυτά προκαθορίζουν τη νέα θέση των Η.Π. της Αμερικής στο αντίστροφο άκρο του δόγματος του Μοργόε και επεκτείνουν την επιρροή της—έμμεσα ακόμα—έως και την Ελλάδα.

3. Η Μεγ. Βρετανία με αυξημένη την ήθική δύναμη, γιατί αυτή υπήρξε πραγματικά ο θράχος που στα 1939, σε στιγμές που περιέκλειαν κίνδυνον θανάτου, πήρε α ύ τ ό μ α τ α τη διοίκηση όλου του κόσμου στον αγώνα, με ελαττωμένη όμως πλέον την ύλική της δύναμη, προσπαθεί τώρα με την επέκταση δημοκρατικών θεσμών σε όλον τον κόσμο να ελαττώση τις πιθανότητες νέων συναράξεων και να εύρη καρπό να ανασυντάξη την αυτοκρατορία πάνω σε μορφή αυξημένης ισοπολιτείας μεταβάλλεται έτσι σε θεωρητικό και πρακτικόν πρόμαχο της Δημοκρατίας. Αυτό την υποχρεώνει να τηρήση ώρισημένη πολιτική και σχετικά με την εσωτερική εξέλιξη της Ελλάδος.

4. Ακόμα μεγαλύτερη υπήρξεν η μεταβολή στον κόσμο της Σοβιετικής Ένωσις. Εδώ δέν πρέπει να θεωρηθή υπερβολή, ότι άλλαξε όχι μόνο το πνεύμα, αλλά και η γεωγραφία. Νέα μεγάλα κανάλια, άλλες κινήσεις αρτηρίες συγκοινωνίας, μεταβολές στην παραγωγικότητα βορείων εδαφών, προκαλούν μιά νέα γεωοικονομία που σε συνδυασμό με την αύξηση της άκτινος δράσεως των νέων όπλων, των μέσων διαδόσεως του πολιτισμού και της βιομηχανικής παραγωγής μεταβάλλουν τη γεωπολιτική δέν είνε λοιπόν σχήμα λόγου ότι μεταβάλλεται εκεί η γεωγραφία.

Όλα αυτά έχουν δυο ουσιαστικά αποτελέσματα πρώτον, μικραίνουν πολιτικά τον πλανήτη μας, έπομένως μικραίνουν ακόμα περισσότερο τα μικρά κράτη. Δεύτερον προσθέτουν ένα νέο στοιχείο ως

μέσο πολιτικής εξάρτησεως. Αρχικά ήταν γνωστή στην ιστορία μόνο η καθαρά πολιτική εξάρτηση κατοπιν, με το έμποριο, έπρόβαλε η οικονομική εξάρτηση: τώρα μπαίνει ισχυρότατο νέο στοιχείο, η ιδεολογική εξάρτηση. Όπως παλαιότερα οι οικονομικές, έτσι τώρα οι ιδεολογικές δυνάμεις ενεργοούν στις περιπτώσεις των ασθενεστερών λαών ισχυρότερα από τις εθνικές δυνάμεις και ασκοούν διαλυτική επίδραση, ενώ ιουναντίον ενισχύουν τα μεγάλα κράτη που γνωρίζουν να τις υποτάσουν και να τις εκμεταλλεύονται. Ο σοβιετικός και ο δυτικός πολιτισμός έχουν τώρα μεταβληθή σε δυνάμεις καθαρά πολιτικές. Στον ιδεολογικόν αυτόν αγώνα ο ολοκληρωτικός σοσιαλισμός έισορχεται προετοιμασμένος στο έπακρο, ενώ η Δημοκρατία μόλις τώρα άρχισε να ετοιμάζει τα όπλα της.

Αυτές είνε οι κυριώτερες μεταβολές που έχουν το επίκεντρό τους μακριά από μās: καιτοι ο αντίκτυπος τους είνε εδώ άμεσος. Άλλες μεταβολές έχουν γίνει ενώπιόν μας.

1. Η Έγγυς και Μέση Ανατολή έχουν τώρα για την Αγγλία μεγαλύτερη σημασία παρά ποτέ. Υπήρχε έως χθες στη Μ. Βρετανία μιά πολιτική σχολή, που ήθελε να θυσιάση το Μεσογειακό της ενδιαφέρον στις ανάγκες, που παρουσίαζε ο Ινδικός και ο Ειρηνικός ωκεανός: είνε η πολιτική που υπερίσχυσε στα 1920 έναντίον της Έλληνικής πολιτικής του Λούδ Τζώρτζ. Η πολιτική αυτή σχολή τώρα άδρανη. Τα μεσογειακά συμφέροντα της Μ. Βρετανίας αποδείχθηκαν τόσο ισχυρά, ώστε και οι Η. Π. της Αμ. αναγκώρισαν πλήρη πρότοβουλία της Αγγλίας στην Ανατολ. Μεσόγειο, ενώ σύγχρονα η Ρωσία θιάζεται να τακτοποιηθή όχι μόνο στην Προποντιδα αλλά και παρατέρά έως τας έξόδους προς τον ωκεανό.

2. Η Αφρική αποδείχθηκε από τον πόλεμο ότι βρισκεται πλησιέστερα προς τις Ήνωμ. Πολιτ. της Αμ. παρά η Νότια Αμερική. Αλλά και η Μεσόγειος και η Αφρική πέρνουν νέα συνοχή. Από τη νέα αυτή συνοχή θα επηρεασθούν και οι μελλοντικές μας σχέσεις προς την Ιταλία. Η Αφρική όμως αποκτά μεγάλη σημασία για μās γιατί μπρος την Σλαβική πίεση από την όποία επανειλημμένως

μᾶς ἔσωσαν τὰ νησιά καὶ ἡ Μ. Ἀσία χρειάζονται τώρα περισσότερα στηρίγματα· οἱ τύχες τοῦ μέλλοντος μᾶς εἶναι ἀγνωστές· πρέπει νὰ ἐπεκτείνουμε τὶς ρίζες μας. Ἡ Ἀφρική δηλαδὴ δὲν ἔχει τώρα γιὰ μᾶς μόνο δημογραφικὴ σημασία· ἀλλὰ πολὺ γενικώτερη.

3. Ἡ Τουρκία ἀπέφυγε τὸν πόλεμο ἀλλὰ ὄχι καὶ τὶς συνέπειές του. Ἰσως τώρα ἐννοήσῃ οἱ Ἕλληνες δὲν ἦσαν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἰσως τώρα ἐννοήσῃ οἱ παρεξήγησε ἐντελῶς τὸ ρόλο ποὺ κληρονόμησε ἀπὸ τὸ Βυζάντιο.

4. Ἡ Βουλγαρικὴ πολιτικὴ ἀλλάξε μορφή. Ἡ Βουλγαρία μόνιμη ἐχθρὰ τῆς Ρωσσίας ἀπὸ τὸ φόβο τῆς σλαβικῆς ἀφομοιώσεως, βρῆκε στὴ δολιότητά της νέες μεθόδους δράσεως.

5. Ἡ Σερβία ἔχασε τὴν ἡγετική της θέση μέσα στὸ Ἡνωμένο Βασίλειο καὶ πῆρε μέσα στὴν νεότευκτη ὁμοσπονδία τὴν παλὰ ἐκρηκτικὴν θέσιν τῆς Κροατίας.

Ἐπάρχει σήμερα ὑλικολοιμημένο — ἀν καὶ τεχνητό — μακεδονικὸ κράτος, μὲ ἀκαθόριστὴ ἀκόμα συνείδηση, ἰσχυρότατο ὄργανο νέων διαμορφώσεων.

6. Τὴ Νοτιοσλαβικὴ ὁμοσπονδία δὲν τὴ διοικεῖ τώρα ἐθνικὴ κυβέρνηση, ἀλλὰ τὸ Κ. Κ. Τὸ Νοτιοσλαβικὸ Κ. Κ. διακηρύσσει μὲ τὸ δημοσιογραφικὸ του ὄργανο, ὅτι στὴ θύρετρα Ἑλλάδα οἱ Ἕλληνες εἶνε μὴ μικρὴ μειοψηφία μέσα σὲ μίαν πανσπερμία ἀλλόφυλων ἑλληνόφωνων ἢ σλαβόφωνων φίλων, Σλαβῶν, Λαζῶν, Ἀρμενίων, Καραμανλήδων, καὶ ὅτι παίζουμε ἐκεῖ τὸ ρόλο ληστῶν ποὺ ἐξοντώνουν τοὺς Σλαβούς. Ἀυτὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ πολέμου τῶν νεύρωγ.

7. Δυτικώτερα, στὴν Ἀλβανία, συμπληρώνεται ἡ ἐκρῶσις τῶν Ἑλλήνων. Στὰ χέρια τοῦ Κ. Κ. ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς ἔχασε τὴ δυνατότητα νὰ ἐνεργῇ σύμφωνα πρὸς τὸ συμφέρον τὸ δικό του καὶ τὴ θέσιν του στὴ Βαλκανικὴ.

8. Τέλος ἕνα πανσλαβικὸ συνέδριον μεταβάλλει μίαν φυλετικὴν οἰκὸγένειαν· σὲ δύναμη πολιτικὴν τὴ στιγμὴν ἀκριβῶς ποὺ θάρτηκαν τὰ φυλετικὰ σχέδια τοῦ Χίτλερ καὶ ποὺ στὸν Ἅγιον Φραγκίσκο ὑπογράφονταν ἔγγραφα γιὰ τὴν ἀχρήστευσιν τῶν τέτοιων δυνάμεων.

Β' Ἐσωτερικὴ κατάσταση.

Ὁ μεγαλύτερος ὅμως κίνδυνος προβάλλει μέσα στὴν ἴδια τὴν Ἑλλάδα· ἀπειλεῖ νὰ νεκρώσῃ τὰ δυὸ στοιχεῖα ἐπάνω στὰ ὅποια στηρίχτηκε ἕως τώρα ὁ Ἑλληνισμός, γιὰ νὰ ἀνθέξῃ στὴν ἐξωτερικὴν πίεσιν, ποὺ ποτὲ δὲν ἔλειψε πᾶνω στὴ χώρα μας· ἀπειλεῖ νὰ νεκρώσῃ τὴν ἱστορικὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους μας, καὶ τὸν προσθετικὸ παλμὸν στὴν πολιτικὴν καὶ τὴν οικονομίαν. Τὸ πρῶτον κινδυνεύει ἀπὸ τὴν ἄκρα ἀριστερά, τὸ δεύτερον ἀπὸ τὴν ἄκρα δεξιά.

Δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἡ ἱστορικὴ συνείδησις τοῦ ἔθνους μας ἀπειλεῖται. Τὸ ρωμαϊκὸ καὶ τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα ὑπῆρξαν φοβεροὶ ἀντίπαλοί τους. Ἡ ὑπαρξὴ τοῦ πολιτισμοῦ μας μετέβαλε τὶς δυὸ αὐτὲς δυνάμεις· σὲ βοηθούς τῆς. Ὁ κίνδυνος ὅμως αὐτὸς τώρα εἶναι θανάσιμος, γιὰ τὴν ὑπεροχὴν αὐτὴν ἔπαυσε νὰ ἐπιδρά στυγεροὺς γείτονές μας καὶ χάνει ἔδαφος καὶ μέσα στὰ σύνορά μας.

Ἀναγκάζομαστέ νὰ κατεβοῦμε ἐδῶ ἀθέλητα στὴν προσώποποίησιν αὐτοῦ τοῦ κινδύνου, ὅτι γιὰ τὴν ἕνα πρόσωπο ἔχει καμιά σύμμαχιν στὴν τεραστία ἀναταραχὴ, ποὺ τείνει νὰ καταπιῇ τὴν μικρὴ Ἑλλάδα, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἄλλαν ἀλλάσσει ἀπὸ τὸ φόρο τῆς περιγραφῆς τῶν ἐλιγμῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ἡ κίνησις αὐτὴ — ἐνσυνείδητα ἢ μὴ — παρῆρται σήμερον τοὺς νέους μας ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος: «Ὅχι ἔΘΝΟΣ ἀλλὰ ΛΑΟΣ» φωνάζει ὁ κ. Σθῶλος· σ' αὐτὸ συγκεντρώνεται ἡ οὐσία καὶ ἡ μέθοδος. Ὅχι στὴν πρώτη γραμμῇ ἠθικῆς δυνάμεις βλαμμένες ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν μας ἱστορίαν, ὄχι ρίζες ἐθνικῆς δηλαδὴ, ἀλλὰ λαὸς-μᾶς, λαὸς ἐκδικητῆς σύνθημα ποὺ ὁδηγεῖ κλιθευθεῖαν στὴν κομμουνιστικὴν μονολιθικότητα ποὺ ἀνοίγει τὰ σύνορα καὶ ἰσοπεδώνει κάθε ἐθνικὴ ἀνάστασιν. Σύνθημα δημογωγικὸν, γεμᾶν ἀπὸ ἀπάτες, γιὰ τὸ κ. Σθῶλος — καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς εἶνε ὁ κίνδυνος — λέει πῶς δὲν εἶνε κομμουνιστής, ἐνῶ αὐτὸς ἀνοίγει τὴν πόρταν πρὸς τὸν κομμουνισμόν. Ἐγὼ δὲν εἶμαι κομμουνιστής, μάθετε ὅμως ὅτι καὶ κομμουνιστὴς εἶνε δημοκρατικὸς (Ἐλεύθερος 1ης Ἰουλίου) καὶ «συναγωνιστὴς» μου (Ἐλεύθερος 8ης Ἰουλίου). Ἡ Ἑλλάς τοῦ κ. Σθῶλου εἶνε ὁ μικρὸς μόνο προθάλαμος τοῦ κομμουνισμοῦ στενότερος, προ-

(Συνέχεια εἰς τὴν σελ. 219)

Γ. ΔΙΚΑΙΟΥ

Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ*

Ἡ Κριτικὴ ἐπισκόπησις. — Ὅπως εἴχαμε τὴν εὐκαιρίαν νὰ σημειώσωμε καὶ στὰ προηγούμενα, ὁ ἐπαναστατικὸς ἀντικρατικὸς συνδικαλισμὸς ἔπειτα ἀπὸ τὸ 1918 μετὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς κομμουνιστικῆς ἰδεολογίας ἄρχισε νὰ χάνῃ ἔδαφος. Ἡ ἐξέλιξις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἀνανέωσε τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ἀναφερόμενον σὲ μίαν γενικώτερην πολιτικὴν δράσιν. Ἐγενετο συνείδητόν ὅτι ὁ ἀγὼνας δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ διεξαχθῇ μόνον ἐπάνω στὴν οικονομικὴ σφαιρὰ, μὲ μέσα μόνον οικονομικά. Ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων ἔδειξε ὅτι ἡ ὁργάνωσις τῆς πολιτικῆς ζωῆς ἦταν ἕνας παράγοντας ποὺ δὲν ἔπρεπε νὰ παραβλεφθῇ. Ἡ πολιτικὴ πραγματικότητα ἐφάνηκε πῶς ἀποτελεῖ ἰδιαίτην περιοχὴν μὲ δικήν της ἀνεξάρτητην ζωὴν, ποὺ δὲν ἠθέλει νὰ ἀπορροφηθῇ ἀπὸ τὴν οικονομικὴν πραγματικότητα. Ὁ συνδικαλισμὸς λοιπὸν δὲν μπόρεσε νὰ μείνῃ ἀδιάφορος, ἀλλὰ ἐχρωματίστηκε πολιτικῶς, καὶ ἐμφανίστηκε ἡ ὡς κομμουνιστικὸς ἢ ὡς ἀντικομμουνιστικὸς.

Καὶ στὴ δικήν μας μικρὴν χώραν ἐξήσαμε τὴν ταλάντευσιν αὐτὴν. Στὴν ἀρχὴ ὁ συνδικαλισμὸς παρουσιάστηκε ὡς ὁργάνωσις πρὸς ἣν ἠθέλει νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ οικονομικὰ συμφέροντα τῶν εργαζομένων. Στὰ 1918 ὁργανώθηκε ἡ Γενικὴ Ἐργατικὴ Συνασπαστικὴ ὁμοσπονδία μετὰ τὶς ἐπιδιώξεις αὐτῆς. Σιγά σιγά ὅμως ἐγενετο αἰσθητὴ καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν πολιτικῶν τάσεων καὶ ἔτσι ἐχηματίστηκε παράλληλα ἀπὸ τὴν Γενικὴν ἢ Ἐνωτικὴν Συνασπαστικὴν ποὺ κατὰ τὸ γαλλικὸ πρότυπον, παρῆρται ἀπὸ κλίσην πρὸς τὴν κομμουνιστικὴν παράταξιν. Τὸ ἴδιον φαινόμενον παρουσιάστηκε καὶ στὶς δημοσιούπαλληλικὰς ὁργανώσεις τοῦ τόπου μας. Στὴν ἀρχὴ οἱ σκοποὶ τους ἦσαν ἐπαγγελματικοί. Οἱ δημοσιοὶ ὑπάλληλοι ἄρχισαν νὰ ὁργανώνωνται ὄχι μόνον γιὰ νὰ βελτιώσωσιν τὴν οικονομικὴν θέσιν, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἐξουδετερώσωσιν τὶς ἐπιπτώσεις τῶν πολιτικῶν κόμματος, ποὺ ἐβάζαν πάντοτε τὸ χεῖρὸν μέσα στὴν ὑπαλληλικὴν μηχανήν. Στὸ πρόγραμμα τῶν μεταρρυθμίσεων ποὺ ἐζητοῦσαν ἦταν ἡ

ὑπαλληλικὴ αὐτοδιοίκησις μὲ ἱεραρχικὰ διαστρωματωμένα ὑπηρεσιακά συμβούλια, μὲ αἰρετὴν ἀντιπροσώπησην τῶν διαφορῶν κλάδων, κατὰ τρόπον ποὺ θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ περιορίζονταν οἱ αὐθαίρετες ἐπεμβάσεις τῶν ὑπουργῶν. Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ τὸ 1930 ἄσκησε καὶ ἐπ' αὐτῆς δημοσιούπαλληλικῆς ὁργάνωσις σημαντικὴ ἐπιρροὴ καὶ ὁ πολιτικὸς παράγοντας. Τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα ἐπέδιωσε νὰ ὑποτάξῃ κάτω ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τοῦ τῆς ὁργάνωσις τῶν ὑπαλλήλων, ἐπιβάλλοντας καὶ ἡγεσία «ἐκ τῶν ἄνω». Τὸ Κράτος ἀμυνόμενον ἔβανε σὲ ἐνέργειαν περιοριστικὰ μέτρα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μερίαν τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα σὲ κάθε εὐκαιρίαν ἐχρησιμοποίησε τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εἶχε μέσα στὶς δημοσιούπαλληλικὰς ὁργανώσεις γιὰ νὰ ἐξαρθρώσῃ τὶς κρατικὰς ὑπηρεσίας, προπαρασκευάζοντας ἔτσι τὴν δικτατορίαν τοῦ προλεταριάτου.

Ἐξετάζοντας τὴν θετικὴν συμβολὴν ποὺ ἐστάθη ἱκανὸς νὰ συνεισφέρῃ ὁ συνδικαλισμὸς, διαπιστώνομε ὅτι ἔγενε ἀφορμὴ νὰ βελτιωθῇ ἡ οικονομικὴ θέσις τῶν εργατῶν, ἀναγκάζοντας τὰ Κράτη νὰ θεσπίσωσιν ἰδιαίτην νομοθεσίαν γιὰ τὴν προστασίαν τοῦ ἐργάτη, καὶ τὴν κεφαλαιοκρατικὴν τάξιν νὰ προσέξῃ περισσότερο τὰ αἰτήματα τῶν εργαζομένων. Οἱ κατακτήσεις τοῦ ὅμως αὐτῆς ἦσαν σύγχρονα καὶ αἰτία γιὰ νὰ προκληθῇ τὸ ἀδυνατισμὸς τοῦ. Ὅσο ἐπιπορώτεροι ἐγένονταν οἱ ἐργάταις, τόσο τὸ μαχητικὸν τους ἐνστικτὸν ἀδυνατίσει. Στὴν Ἀγγλίαν οἱ συνδικαλιστικὲς ὁργανώσεις κατήντησαν νὰ γίνωσιν στοιχεῖα ποὺ ἐγγυᾶνται γιὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἐννομῆς τάξεως. Καὶ στὴν προκλιτικὴν Γερμανίαν παρουσίασε τὸ κίνημα τὴν ἴδιαν συντηρικότητα. Καὶ ὁ δημοσιούπαλληλικὸς συνδικαλισμὸς, ὅσοι φορὲς δὲν θέλησε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς σκοποὺς τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἦταν ἕνας παράγοντας ποὺ ἐνεργοῦσε εὐεργετικὰ γιὰ τὸν κρατικὸν μηχανισμόν, ἐξουδετερώνοντας τὴν ἐπίδρασιν τῆς κοινοβουλευτικῆς παντοδυναμίας καὶ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ φεβορτισμοῦ. Ὅσοι φορὲς ὅμως ὑποτέθηκε στὸ κομμουνιστικὸν κόμμα, ἡ ἐπίδρασις ποὺ εἶχε

δ συνδικαλισμός επάνω στην πολιτική ζωνική ζωή ήταν άποσυνθετική.

Αν κριθεί ακόμα από την άποψη της συμβολής του για τη δημιουργία καινούριων συστημάτων στην περιοχή της πολιτικής ζωής, σ' αυτόν ανήκει η τιμή, ότι προώθησε την ιδέα του σωματειακού αντιπροσωπευτικού συστήματος. Ένιαίος λαός, είπαν οι συνδικαλιστές, πού να μπορεί να αντιπροσωπευθεί ως σύνολο, δεν υπάρχει, ούτε είναι σωστό να προκύψει από την οργάνωση της λαϊκής ενότητας ενιαία πολιτική εξουσία. Ο λαός είναι τεμαχισμένος σε εργαζόμενες ομάδες και οι ομάδες αυτές πρέπει να πάρουν στα χέρια τους τήν έλεγχο της εργασίας. Ο φασισμός ετροποποίησε την ιδέα αυτή, άλλαξε το σύστημα της αντιπροσωπευτικής της πολιτικής εξουσίας, θεσπίζοντας την επαγγελματική εκπροσώπηση, χωρίς όμως να καταργήσει την σύνταξη του λαού σε ενιαία πολιτική εξουσία. Μέσα στο φασιστικό Κράτος ο εργάτης υποχρεώθηκε από το νόμο να συνδικαλιζείται και η κατοχύρωση αυτή, αντί να αποτελέσει το θρίαμβο του συνδικαλισμού, αποτέλεσε τη θανατική του καταδίκη και την κατάρρευση κάθε ίχνους συνδικαλιστικής ελευθερίας. Ο νομικός εξαναγκασμός μετέβαλε το συνδικαλισμό σε όργανο του Κράτους, παρ' όλο που αυτός ήθελε να είναι αντίπαλος και καταλυτής της κρατικής εξουσίας.

Η ίδια περιεργη περιπλοκή έσημειώθηκε και όταν ήρθε ο καιρός να συνδασθί με τον κομμουνισμό. Οι κομμουνιστές έχρησιμοποίησαν τον συνδικαλισμό για να δυναμώσουν την ένταση της πάλης των τάξεων. Όταν όμως έστησαν το δικό τους το Σοβιετικό Κράτος, πού ξερορίζωσε μέσα στην περιοχή του τη δυνατότητα της πάλης των τάξεων κηρύσσοντας τη δικτατορία του προλεταριάτου ο συνδικαλισμός έχασε το έδαφος κάτω από τα πόδια του. Τι θα είχε να κάνει ένα σύστημα που στηρίζεται στην αρχή της πάλης των τάξεων σε μια χώρα που δεν ανέχεται αυτήν την πάλη; Όταν ο συνδικαλισμός δεν μπόρεσε πούθενά να προχωρήσει στην πραγμάτωση των καθανόδικων του ελιδιώσεων. Κάθε φορά έγινε την αυτοτέλεια του, γίνονταν ένας θετικός ή αρνητικός παράγοντας που δεν ασκούσε ποτέ αποφασιστική επίδραση. Έδωσε τη μάχη του προς το Κράτος και

όσες φορές δεν υποτάχτηκε σ' αυτό αναγκάστηκε να συμβιβαστεί μαζί του.

Εξετάζοντας τα αποτελέσματα των προσπαθειών του συνδικαλισμού φτάνουμε στο συμπέρασμα ότι οι θεωρητικοί του είχαν ξεκινήσει από κάποια λαθεμένη άφετηρία. Είχαν την ιδέα ότι η οργάνωση των λαών σε ενιαίες πολιτειακές οργανώσεις ήταν πια ξεπερασμένη και ότι είχαν έρθει ο καιρός τη θέση τους να την πάρει η επαγγελματική οργάνωση. Έδίδαξαν και έπροπαγάνδιζαν τον παραμερισμό του Κράτους εμπρός στην οργάνωση της εργασίας. Η άπροκατάληπτη όμως παρατήρηση δείχνει, ότι παράλληλα από την οικονομική ζωή την εξαρτώμενη από τις οικονομικές ανάγκες, εξακολουθεί να υφίσταται η πολιτική ζωή, που την υπόστασή της την επιβάλλει η εξυπηρέτηση ασχολιών καθαρά ανθρωπιστικών, οι οποίες ξεφεύγουν από την οικονομική σκοπιμότητα όντας αφιλοκερδείς και για τούτο αντιοικονομικές. Στο Σοβιετικό Κράτος, όπως διεμορφώθηκε από τον Λένιν, δεν καθορίζει η οικονομία την πολιτική, αλλά η πολιτική την οικονομία. Ο λενινισμός, στη μορφή που έπληξε τα τελευταία χρόνια, έπαισε να θεωρεί την οικονομία δεδομένο που ενεργεί με φυσιοκρατική αναγκαιότητα, καθιστώντας αδύνατη κάθε ανθρώπινη επέμβαση πιστεύει ότι η οικονομία, όπως και ολόκληρη η πολιτιστική πραγματικότητα, είναι μια πράξη, που εκτελεί ο κοινωνικοποιημένος άνθρωπος. Μέσα στον άνθρωπο που αποκτά ταξική συνείδηση αναπτύσσεται ένας πρακτικός ρασιοναλισμός που ενεργεί δημοκρατικά και στον τομέα της οικονομίας. Φορέας αυτού του πρακτικού ρασιοναλισμού είναι, σύμφωνα με την αντίληψη των προοδευμένων διδασκάλων του λενινισμού, η Κεντρική Έπιτροπή του κομμουνιστικού κόμματος. Αυτή έχει την αρμοδιότητα να κανονίζει εκ των προτέρων με μακρόχρονα σχέδια την πορεία της οικονομίας.

Αντίθετα οι θεωρητικοί του επαναστατικού συνδικαλισμού, ακολουθώντας τις ένορατικές μπρεξινικές αντιλήψεις, αρνήθηκαν ότι ήταν δυνατό να καταστρωθεί κάποιο εκ των προτέρων σχέδιο και έφτασαν στον λεγόμενο «χωρίς πρόγραμμα» μαρξισμό, που προπαγανδίζει την ανορθολογιστική δράση. Η αντίθεση είναι ολοφάνερη και καταλαβαίνουμε έτσι, γιατί ο

Λένιν είχε ειπεί ότι ο Σορέλ ήταν «ένα συγχισμένο κεφάλι». Οι συντηρητικοί συνδικαλιστές από την άλλη μεριά, δεν είναι σε θέση να απαλλαγούν από τη φυσιοκρατική έκδοχή της οικονομίας. Με όλα αυτά δείχνεται ότι ο συνδικαλισμός δεσπόζει από μονόκευρες αντιλήψεις και ότι είναι άνικανος να κατανοήσει τη σπουδαιότητα του πολιτικού καθήκοντος. Έπειδή το άστικά οργανωμένο Κράτος που καταπολεμούσαν ήταν έθνικό, εστάθηκαν άνικανοί να κατανοήσουν τη σημασία που έχει η Έθνικότητα θεωρημένη ως μονάδα απαραίτητη για την οργάνωση και τη διαβίωση του καθενός από τα λαϊκά σύνολα. Και όμως και αυτές οι ίδιες οι εργατικές μάζες ενεργάνισαν διαφόριση ανάλογη με τον έθνικό χαρακτήρα. Οι Άγγλοι εργάτες οργανώθηκαν με συντηρητική κατεύθυνση στα επαγγελματικά τους σωματεια, οι Γερμανοί ακολουθήσαν το γραφειοκρατικό πνεύμα της φυλής τους, και οι Γάλλοι έμειναν πιστοί στην παράδοση του άτοιμισμού που φτάνει έως την άναρχία.

Η προϋπόθεση από την οποία ξεκινά ο συνδικαλισμός είναι η καταθρομμάτωση της οργανικής ένότητας του λαϊκού συνόλου. Με στομφώδη ρητορεία υποστηρίχθηκε και από τη δική μας Ιντελιγκέντσια ότι οι οικονομικές και κάθε άλλου είδους ανάθεσεις διαλύουν αυτή την ένότητα που δεν είναι τίποτα άλλο παρά άπλη «πρόληψις». Η μίνθη άληθινή αρχή που άντοποκρίνεται στα πράγματα, είναι, κατά την αντίληψη των συνδικαλιστών, η πάλη των τάξεων. Πρέπει να παραδεχτούμε ότι η πεποίθηση αυτή των συνδικαλιστών δεν είναι άπλη θεωρητική δοξασία, αλλά άντοκρίνεται προς κάποιο βίωμα. Στ' άληθεια κατ' αυτό τον τρόπο ζούν την κοινωνική και την πολιτική πραγματικότητα όχι μόνο οι συνδικαλιστές αλλά και η ξερορίζομένη Ιντελιγκέντσια. Οι συνδικαλιστικές μάζες αποτελέστηκαν από άκτιμονες προλεταρίους που ένωσαν να άωροούνται μέσα σε κάποια ρομακική μόναση, όταν ξεχωρισμένα και άπομονωμένα άτομα έξω από κάθε οργανική σύνοχη. Η άπομόνωση αυτή και ο ξεχωριστός ριχνουν το κάθε άτομο σε άγωνία, και προσκόνοντας μέσα στην ψυχή τους άδεις, το άθουν να σφυρηλατήσει καινούριες ομαδικές ένώσεις, που μένουν πάν-

τοτε τεχνητές και δεν γίνονται ποτέ οργανικές. Τα άτομα που μπαίνουν σε τέτοιου είδους σθένώσεις, καθώς και η ξερορίζομένη Ιντελιγκέντσια, ζούν το κοινωνικό και πολιτειακό σύνολο όταν ένα μηχανικό άθροισμα ατόμων. Γι' αυτούς οργανική ένότητα δεν υπάρχει, οι αντίθετες μένουν αντίθετες χωρίς να μπορούν να έναρμονιστούν. Γενικεύοντας το δικό τους βίωμα ύψώνουν το μαρξικό μυθολόγημα της πάλης των τάξεων σε γενικότατη έξηγητική αρχή, εφαρμόσιμη επάνω σε όλο το πλάτος της Ιστορικής και κοινωνικής ζωής. Γι' αυτό ο συνδικαλισμός έμεινε καθρό κίνημα των εργατών του χειρός και της διάνοησης (κυρίως δημοσίων και ιδιωτικών υπαλλήλων), χωρίς να μπορεί να επεκταθεί και στις άγροτικές μάζες. Ο άρχότης είναι στερεά ριζωμένος επάνω στη γη του, ζή μέσα σε άπλητισμένα σύνολα και μπορεί να αισθανθεί και να ζήσει την οργανικότητα του κοινωνικού και πολιτειακού συνόλου.

Θά ήταν δυνατό να προβληθεί η αντίρρηση ότι ο δεσμός της κοινής εργασίας άποτελεί βάση ενός κοινού βιώματος που έχει τη δύναμη να δώσει τα χαρακτηριστικά της οργανικότητας. Άς θυμηθούμε ότι στο Μεσαίωνα οι συντεχνίες άποτελούσαν οργανικά σύνολα και άσκούσαν ευεργατική επίδραση επάνω στα μέλη που τις άπήρτιζαν. Στη συνέχεια ο μαθητευόμενος δεν έμάθαινε μόνο την τέχνη αλλά έμορφώνονταν κοινωνικά και ήθικά, γιατί η συντεχνιακή διοίκηση είχε το δικαίωμα να επιβάλλει κυρώσεις. Μια έπιβίωση του συντεχνιακού δικαίου έχομε στους οργανωμένους στρατούς και στόλους στα Πανεπιστήμια, στις Άκαδημίες, σε μερικά πνευματικά ιδρύματα και οργάνώσεις, που έχουν το προνόμιο να άπονέμουν τη δικαιοσύνη και να επιβλέπουν τη κοινωνική και ήθική συμπεριφορά των μελών τους. Ένα τέτοιο πράγμα όμως δεν συμβαίνει στις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Αυτές είναι συνεταιρισμοί που άποβλέπουν πρωταρχικά στην ύποστήριξη των υλικών συμφερόντων των μελών τους. Έπιβίβουν κυρώσεις λαμβάνοντας μόνο ως ύψη, αν έσο μέλος τους έινε άφορμή να παραβλαφθούν τα υλικά αυτά συμφέροντα. Έπειδή όλες οι οργανώσεις των συνδικάτων ακολουθούν τις αρχές της υλιστικής κοινωνιολογικής

Δ. ΞΑΝΑΛΑΤΟΣ Δ. Φ.

ΙΣΟΠΟΛΙΤΕΙΑ Ή ΕΞΑΦΑΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ;

Το δυσκολότερο πρόβλημα των κρατών της Βαλκανικής είναι ο καθορισμός και ο σεβασμός των συνόρων των. Από όλους τους λαούς της Βαλκανικής οι Βούλγαροι δεν έχουν δείξει καμιά διάθεση για ελκρινή και φιλική συμβίωση με τους γείτονές των και μάλιστα όχι μόνο κατά τη μεσαιωνική (Ιδ. Δ. Ε. τευχ. Ιον) αλλά και κατά τη νεώτερη εποχή.

Από τότε που η Ρωσία επέβαλε στην Τουρκία (1878) να αναγνωρίσει τη Βουλγαρία ως ανεξάρτητη, ο Βουλγαρικός λαός δεν έδειξε κανένα σεβασμό στις συμβάσεις και τις συνθήκες που ο ίδιος δέχτηκε. Από όσα γράφουν οι Βούλγαροι για την ελληνική συμβίωση με τους γείτονές των δεν πιστεύουν τίποτε και δεν κρατούν τίποτα. Για να φανή αυτό καλύτερα άνα. φέρω μερικές περικοπές από Βουλγαρικά βιβλία που ασχολούνται με το ζήτημα του καθορισμού των συνόρων και τα οποία δείχνουν πως σκέπτεται ο Βουλγαρικός λαός: "Ενα βιβλίο ειδικού επιστήμονα γράφει: Τα στοιχεία τα οποία πρέπει να χρησιμοποιούν ως βάση για τον καθορισμό των συνόρων ενός κράτους είναι οι ελίπτες και διεθνείς πράξεις. Τέτοιες πράξεις για τη νεώτερη Βαλκανική είναι 1) το σουλτανικό φερμάνι που δημοσίευσε το βουλγ. εξερχάτο, 2) οι δημοσιεύσεις που πάρθηκαν στη διάσκεψη της Κων/λης το 1877-78 και 3) η συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (3-3-1878). Κάθε

άντηψη, φρονούν ότι η άνύψωση της οικονομικής στάθμης φέρνει αντίστοιχα την πολιτιστική και ήθικη άνύψωση. Ξεκινώντας ακόμη από την αρχή της πάλης των τάξεων, δεν παραδέχονται την ενότητα του λαού και καταλήγουν στην αξίωση ότι η τάξη των εργατών πρέπει να κυριαρχήσει. "Οχι μόνο ο έλεγχος και η εκ. κάλλευση, αλλά και η κυριότητα των επιχειρήσεων και της εργασίας ζητούν να είναι στα χέρια τους". Έρχονται λοιπόν οι αυτοί με τη σειρά τους να πάρουν τη θέση του κεφαλαίου κράτη ενθρονιζόμενοι στα δικαιώματά του.

Από όλα όσα είπαμε, φανερό είναι ότι ο συνδικαλισμός δεν μπορεί να αποτελέσει ούτε γενικό οικονομικό σύστημα ούτε και κοσμοθεωρία. Ήταν και θα είναι κίνημα που η γέννησή του επβλήθη από

έναν όμως γνωρίζει, ότι το μόνιμο φερμάνι καθώριζε μόνο και μόνο θρησκευτικά όρια, ότι «οι αποφάσεις» στη διάσκεψη της Κων/λης, δεν ήταν παρά απλές συζητήσεις για την εξεύρεση προτάσεων προς τις Κυβερνήσεις. Και ενώ έπικαλούνται αυτά τα στοιχεία οι Βούλγαροι αγνοούν όλες τις άλλες συνθήκες που τις δέχτηκαν και τις υπέγραψαν και οι ίδιοι. Λησμονούν τη συνθήκη του Βερολίνου (13-7-1878) που την καταπάτησαν προδοτικά το 1885, μάλιστα η Τουρκία είχε άλλες δυσκολίες, λησμονούν τους όρους της συμμαχίας του 1912 που τους καταπάτησαν αμέσως, λησμονούν τη συνθήκη του Βουκουρεστίου (10-8-1913) και κάνουν το ίδιο και για τις συνθήκες της Κων/λης (29-9-1913), του Νεϊγύ (27-9-1919) και με τη Ρουμανία (19-9-1923).

Δεν αναφέρουν ότι από τις συνθήκες αυτές δεν σεβάστηκε καμιά ο Βουλγαρικός λαός λησμονούν ότι και στα 1885 μπήκαν στην ανατολ. Ρωμυλία, όπως λησμονούν, ότι αμέσως μετά τον πόλεμο κατά της Τουρκίας στα 1912-1913 επέτέθηκαν αιφνίδια κατά των Σέρβων και των Ελλήνων, έπειδή τα ήθελαν όλα δικά τους», όπως ένας κορυφαίος ιστορικός της Σερβίας γράφει. Λησμονούν πάλι, ότι στον περασμένο πόλεμο, όταν οι Γερμανοί είχαν σαρώσει ολόκληρη τη Σερβία και έφτασαν στα σύνορά μας, αυτοί μπήκαν άκοπα και άφοβα στην ελληνική

την ανάγκη που αισθάνθηκε ο εργατής για να υποστηρίξει τα ήθικά του συμφέροντα. "Όσο προοδεύει η οικονομική οργάνωση του Κράτους, όσο το Κράτος γίνεται οικονομικότερο, τόσο οι συνδικαλιστικές οργανώσεις τείνουν να χάσουν τη σπουδαιότητά τους. Οι δημοκρατικές χώρες, επειδή σέβονται τις προσωπικές ελευθερίες, αφήνουν χώρο για να υπάρξει και για να ζήσει ο συνδικαλισμός διατηρόντας την αυτατελεία του. Από τη στιγμή όμως που το Κράτος αρχίζει να παίρνει τη μορφή οποιασδήποτε δικτατορίας — είτε δεξιά είναι αυτή είτε αριστερή — οι συνδικαλιστικές οργανώσεις αδύνατο είναι να μη ξεπέσουν σε απλά διοικητικά όργανα προωρισμένα να εξυπηρετήσουν κρατικούς πολιτικούς σκοπούς.

χώρα και έσφαξαν και έδιωξαν και ώδηγησαν στην όμηρια, δηλ. στο θάνατο, χιλιάδες Έλληνες και προσπάθησαν με κάθε τρόπο — που γνωρίζουν από την ιστορία τους — να αλλοιώσουν τον εθνολογικό χαρακτήρα της ελληνικής χώρας. Το ίδιο και μάλιστα πιο άτιμα και πιο συστηματικά έκαναν και κατά τον τωρινό πόλεμο, όπως όλοι γνωρίζουμε. Και όμως διάμαρτύρονται γιατί άλλοι... δεν σέβονται τις συνθήκες.

Πέρα από τις συνθήκες, φέρνουν μερικοί Βούλγαροι και άλλες αρχές σύμφωνα με τις όποιες πρέπει να γίνεται ο καθορισμός των συνόρων, ήτοι τα φυσικά όρια μιας χώρας, την εθνογραφία, τις οικονομικές ανάγκες, την ιστορική παράδοση και την ανάγκη να μη μπορεί ένας λαός να ηγεμονεύει των γειτονικών του λαών. Στα ίδια τα βιβλία όμως γράφουν και μάλιστα απειλούν τον κόσμο ολόκληρο, ότι αν τα αιτήματα του βουλγαρικού λαού δεν ικανοποιηθούν, δεν υπάρχει ελπίδα να υπάρξει ειρήνη στη Βαλκανική. Και για να φανή πιο καθαρά το πόσο έχουν δικιο έγκυκλοφόρησαν μια σειρά χαρτών, οι οποίοι τελείως αυθαίρετα ολόκληρες περιοχές απ' όλα τα γειτονικά κράτη τις εμφανίζουν βουλγαρικές και οι οποίοι πρέπει να βάλουν τους άλλους λαούς και πιο πολύ ολόκληρο τον ελληνικό λαό σε βαθεία σκέψη. Περισσότερο από όλους πρέπει να σκεφτούν οι νέοι, που για τον ένα ή τον άλλο λόγο πιστεύουν σε μερικά παράγελματα των αρχηγών της ΕΠΟΝ και που ίσως και οι ίδιοι θα τρίβουν τα μάτια τους, όταν ακούουν, το ραδιόφωνο της Σόφιας να έξαποστέλλει ανά τον κόσμο άρθρα της «Εβενό» και άλλων εφημερίδων, σύμφωνα με τα οποία «Έλληνες αντιπρόσωποι της ΕΠΟΝ δηλώνουν, ότι η νοοτροπία των Ελλήνων νέων έχει αλλάξει πολύ τα τελευταία χρόνια και μάλιστα τόσο ώστε πιστεύουν πλέον τόσο πολύ στην ελκρινεία και τη φιλειρηνικότητα του βουλγαρικού λαού, ώστε εγκατέλειψε και η ελληνική, όπως και η βουλγαρική νεολαία, κάθε εθνική διεκδίκηση. Τόσο πολύ πιστεύουν οι νέοι Έλληνες, είπε το ραδιόφωνο, στην ελκρινεία των Βουλγάρων, ώστε στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι Έλληνες της ΕΠΟΝ χτυπάνε και πολεμάνε τον ελληνικό μεγαλοϊδεατισμό, και δέχονται ότι οι φωνές «στα Βιτάλια», στη «Ροδόπη» δεν είναι άλλο παρά μια προσπάθεια ξένη προς τα πραγματικά αισθήματα του ελληνικού λαού... "Ενα λησμόνησαν οι αντιπρόσωποι αυτοί της ΕΠΟΝ να μας ειπούν, ότι δηλαδή τα κηρύγματά τους αυτά είναι τόσο μεγαλεπίβολα, ώστε, παρά το δυστύχημα ότι τα δέχονται λίγοι μόνο νέοι της ΕΠΟΝ, όμως τα δέχεται και τα χειροκροτεί και μάλιστα και τα υποστηρίζει με κάθε τρόπο ολόκληρος ο... βουλγαρικός λαός, που, όπως λέγει,

είνε ο πιο ειρηνόφιλος και πιο αντιφασιστικός λαός της Ερώπης. Μια είναι όμως η διαφορά, ότι ελκρινή την ειρηνοφιλία και τη δικαιοσύνη την έννοούν και τη θέλουν παλιό διαφωτιστικά από τους άλλους λαούς. Ένώ δηλαδή στα βιβλία που προορίζουν για προπαγάνδα τονίζουν τη φιλειρηνικότητά τους, στα ίδια και σε άλλα βιβλία μεγαλώνουν τις απαιτήσεις τους και πρό παντός, δεν παραλείπουν καμιά ευκαιρία να μπου στην ελληνική χώρα και να την ερημώσουν. Και οι Βούλγαροι που γράφουν και κάνουν αυτά είναι, ανάλογα με τις περιστάσεις, μια φορά «φανατικοί όπαδοι του τριμερούς συμφώνου» και «οι ταπεινοί θεράποντες του Χίτλερ» και την άλλη «οι φανατικοί όπαδοι και ύποστηρικτές της δημοκρατίας και μάλιστα της διεθνιστικής άριστερας» και «φανατικοί έχθροι κάθε γερμανόφιλου ή φασίστα». Τη μια φορά φωνάζουν και ζητάνε βοήθεια «των ελεύθερων λαών για τη θρησκευτική τους ανεξαρτησία» και την άλλη «υποβάλλουν στον Πατριάρχη αίτηση συγνώμης» και ζητούν την ύπαωγή τους στον ίδιο. "Άλλοτε φωνάζουν για τα ιστορικά και εθνολογικά τους δίκαια πάνω στην ελληνική Μακεδονία και άλλοτε ζητάνε την αυτόνομηση «του εθνολογικά και φυλετικά μικτού πληθυσμού» της ίδιας χώρας. Σήμερα ζητάνε την εθνική άπελευθέρωση των κατοίκων της ίδιας χώρας και άδριο «την άπελευθέρωση του ίδιου λαού από τα νύχια της δυτικής κεφαλαιοκρατίας».

Στη βάση όλων αυτών ένα μένει για το βουλγαρικό λαό: "Η Μεγάλη Βουλγαρία και μάλιστα μια Βουλγαρία που να γίνεται διαρκώς μεγαλύτερη. Αυτό το βλέπουμε όχι μόνο από του χάρτες και απ' τα βιβλία τους, αλλά απ' τα ίδια τα έργα του βουλγαρικού λαού. Την εποχή που ζητούσαν από το Πατριαρχείο μερικά θρησκευτικά προνόμια (1850-1860) και το Πατριαρχείο τους τα έδωσε, δεν τα δέχτηκαν, γιατί, όπως οι ίδιοι γράφουν, «οι απαιτήσεις των Βουλγάρων μεγαλώνουν διαρκώς, έστω και αν αυτά που έδωκε το Πατριαρχείο ήσαν μεγαλύτερα από εκείνα που ζητήθηκαν. "Ηβελε ο βουλγαρικός τέλεια ανεξαρτησία και για αυτό μεταχειρίστηκε άλλα μέσα, έκανε λ.χ. στην Κων/πολη δική του σύνοδο και ζήτησε και την ύποστήριξη του Σουλτάνου, την οποία και πέτυχε.

Σήμερα όμως ζητάνε την ύπαωγή τους στο Πατριαρχείο γιατί νομίζουν ότι αυτό τους ευκολύνει για τη δημιουργία της Μεγάλης Βουλγαρίας. Τη μια φορά το Πατριαρχείο, η Αγγλία, η Γαλλία, η Αμερική και η Ρωσία είναι οι μεγαλύτεροι έχθροι των Βουλγάρων και ο βουλγαρικός στρατός και ο λαός θα πολεμήσει με όλη τη δύναμή του και μόνο «πατώντας πάνω στα εκατομμύρια των νεκρών Βουλγάρων θα μπορέσουν οι λαοί αυτοί να μπου στην Βουλγαρία», την άλλη φο-

JULIEN BENDA

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

[Ο Julien Benda δεν είναι άγνωστος στην Ελλάδα. "Αλλά δεν είναι και γνωστός, ή μάλλον δεν είναι γνωστός όσο θάπρεπε. Αν ο Julien Benda ήταν γνωστότερος ίσως οι μεγαλύτερες μάζες της χώρας μας, αυτές που από άγνοια μιας ξένης γλώσσας ή της δυσκολίας να φτάση ως αυτές το πρωτότυπο δεν μπορούν να τον γνωρίσουν, θα τον πλησίαζαν και τούτο θα τις βοηθούσε πολλά προβλήματα που σήμερα είναι γιαντές σκοτεινά και συγκεχυμένα να τα ξεκαθαρίσουν. Γιατί αν κάτι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό τον Julien Benda είναι η καθαρότητα της σκέψης του, εκείνη που διακρίνει τους κλασικούς Έλληνες φιλοσόφους, που με πίστη ακολουθεί τα διδάγματά τους.

Γιατί είναι και τούτο από τα χαρακτηριστικά της μόρφωσής μας, το ότι δηλαδή πάντα δεχτήκαμε και βοηθήσαμε τη διάδοσή τους, στις διάφορες θεωρίες και τα συγγράμματα των γερμανών «φιλοσόφων» — και των γάλλων κακής αντιγραφής οπαδών τους. Τυπώσαμε βιβλία, μελέτες και άρθρα γιαντούς, μεταφράζοντας τα έργα τους, και τους ξένους εκείνους, που με αγώνα συνεχίζουν στην εποχή μας την παράδοση, που σε τούτο τον τόπο γεννήθηκε και άνα-

ρά, πριν από λίγες μέρες, ο στρατηγός Βέλτσερ και ύπουργός των στρατιωτικών βροντοφώνησε διαν γύρισε στη Σόφια ή τη βουλγαρική στρατιά δι- με τον αγώνα των έναντιον του προαιωνίου έχθρου, της Γερμανίας, οι Βούλγαροι ξε- επλήρωσαν το καθήκον τους προς την Πατρίδα». Παντοῦ τὸ ἴδιο σχέδιο.

Την εποχή που κυκλοφορούσαν οι χάρτες για τους όπλους μιλήσαμε παραπανω και μάλιστα επίσημα από το κράτος και στα διδακτικά βιβλία και μοιραζόταν στη Μακεδονία και τη Θράκη, την εποχή που με τον προστασία της γερμανικής μπότας έσφαξαν «τόν αντιδραστικό» ελληνικό πληθυσμό, οι Βούλγαροι φώναξαν ότι δεν κάνουν καμιά άδικια, παρά παίρνουν με το χέρι τους ό,τι τους ανήκει και δεν έχουν σκοπό να... αδικήσουν

τύχθηκε, στην φιλοσοφία και την τέχνη, με τη μορφή του δυτικοευρωπαϊκού χριστιανικού πνεύματος και στην πολιτική με τη μορφή της δημοκρατίας, τους άγνοήσαμε, προσπαθώντας να μεταφέρουμε στον τόπο μας τα διάφορα προϊόντα «επινοημένων» έγκεφάλων άλλων χωρών, που μόνο σε μας δεν έχουν θέση.

Τὸν Julien Benda, χαρακτηρίζει ακόμα απόλυτη συνέπεια και συνέγεια στην πίστη του για την Δημοκρατία, την Δημοκρατία που είναι μία, χωρίς μεταφυσικές ερμηνείες για το περιεχόμενό της, αυτή που σε όλους τους πολίτες δίνει τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες πιθανότητες επιτυχίας, μέσα στα πλαίσιά της, ανάλογα με τις ικανότητές τους.

Έργα σαν τα «Ένας κληρικός στον αιώνα μας», «Λόγος προς το ευρωπαϊκό Έθνος», «Η προδοσία των μορφωμένων» και «Διευκρινίσεις», θάπρεπε να διαβαστούν από όλους μας και πολλούς θα βοηθήσουν να ξεδιαλύνουν έννοιες και καταστάσεις που σήμερα συγχέονται μέσα στο μυαλό τους.

Τὸ κείμενο που ακολουθεί είναι τὸ τελευταίο κεφάλαιο του νεότερου έργου του «Η μεγάλη η δοκιμασία των Δημοκρατιών», που τυλώθηκε στη Νέα Υόρκη τὸ 1942.

κανένα Πως τὴν έννοούν τὴν δικαιοσύνη τὴν βλέπουμε ἀπὸ τὸ χάρτη καὶ τὴν δὴ- λωση. Πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες ὁ Βέλτσερ, δὴ εἶπε δὴ «ἀπὸ τὴ Μαύρη θάλασσα ἕως τὴν Γερμανία καὶ τὴ Μακεδονία (γι' αὐτοὺς τὸν Ὀλυμπο) πάλαι μὴ καρδιά». Φαίνεται πὼς ἐπειτα «ἀπὸ τὸν ἠρωϊκὸν ἀγὼνα κατὰ τοῦ προαιωνίου ἐχθροῦ, τῶν Γερμανῶν κατὰ τὸ σημερινὸ πὸλεμο, ὁ Βουλγαρικὸς λαὸς δημιούργησε καινούργια δικαιώματα μεγαλύτερα καὶ δὲν σταματᾷ πλέον στὸ Μοράβα ἀλλὰ ἔφτασε μακρύτερα. Περισσότερα συμπεράσματα ἂς βγάλη κάθε ἕνας πὸς με προσοχὴ θὰ μελετήσῃ ὄχι μόνον τοὺς χάρτες πὸς φτάνουν τὴ Βουλγαρία ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴ ὡς τὸ Αἰγαίον καὶ τὸν Ὀλυμπο, ἀλλὰ καὶ τὴς τελευταίης ἐκδηλώσεως τῶν Βουλγάρων καὶ τὰ σχέδια γιὰ τὴ διαμόρφωση τῆς Βαλκανικῆς.

Σ' αυτό, γραμμένο στα πιδ σκοτεινά για την ὑπόθεση της Δημοκρατίας χρόνια; ἀπὸ τὸ 1938 ὡς τὸ 1941, με τὸ χαρακτηριστικὸ τὸν γράψιμο καὶ τὴν παρη- σία πὸς τὸν διακρίνει, παρουσιάζει τὴς ἀρχές τῆς Δημοκρατίας καὶ ἐξετάζει τὴ φύση τους, τὴν ἱστορία τους καὶ τὴν φιλοσοφική τους ἀξία. Συγχρόνως ὁμως ἀνασκευάζει, ὄχι μόνον τὰ ἐπιχειρήματα τῶν καθ' ἑαυτῶν πὸς τὴν ἀρνοῦνται, καὶ ἂς μὴ ξεχάσῃ πὼς τὴν ἐποχὴ πὸς ἔγραφε τούτα βρισκόνταν στὸν κολοφῶνα τῆς δόξας τους, ἀλλὰ καὶ τὴς έννοιες καὶ τὴς ἐκδηλώσεις ἐκείνες πὸς χωρὶς νὰ ἔχουν τίποτα τὸ δημοκρατικὸ, με τὴν ὑποστήριξη ἀτόμων πὸς ἄγνοούν τὴν έννοια τῆς Δημοκρατίας, ἔδωσαν τὴν ἐντύπωση πὼς εἶναι στοιχεῖα τῆς, ὑποσιμπτοντας ἔτσι ἐπικίνδυνα ἐκ τῶν ἔσω, τὸ οἰκοδόμημά της.]

TZ.

Τελειώνοντας θὰ ἐξετάσουμε τὸ ἐρώτημα πὸς γίνεται σε κάθε φιλοσοφικὸ πνεῦμα. Ποιὰ εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ἀξία τῆς Δημοκρατίας; Συμφέρει στὸ ἀνθρώπινο γένος τὸ σύστημα αὐτὸ νὰ ἀπλωθῇ στὸν κόσμον;

Η ἐρώτηση ἀναλύεται στὸ ἀν ἡ ἀνθρώπινη ἀξία πρέπει νὰ εἶναι δυναμικὴ ἢ ἠθικὴ. Εἶναι φανερό πὼς ἀν θέ- λουμε μιὰ ἀνθρώπινη δυναμικὴ, εἴτε με τὸ θρίαμβο ἐνὸς ἔθνους, πὸς ἔξαιρε- τικὰ ἐνθερμὸς ὑποστηρικτῆς τῆς δύναμης καὶ τῆς ἐπέκτασής του, θὰ ἐνέπνεε με τὴν πίστη του ὅλα τὰ ἄλλα, εἴτε μίς οἰ- κονομικὴ θεωρία, πὸς καταργώντας τὴν ἰδέα τοῦ ἔθνους, θὰ ἔκανε ὁλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος νὰ δουλέψῃ σαν μιὰ στρατιὰ σκλάβων, σε μιὰ ὑπερτάτη ἐμ- πύλευση τοῦ πλάνητή μας, δὲν μπορούμε παρὰ νὰ μὴ εὐχρηθῶμε τὴ νίκη ἐνὸς συστή- ματος πὸς τὰ κύρια σημεῖα του εἶναι τὰ δικαιώματα τοῦ ἀτόμου, ὁ ἀποκλεισμός κάθε ἀνεξέλεγκτης ἐντολῆς καὶ ἡ σεβασμὸς τῆς δικαιοσύνης. Δὲν τοῖζουν ἴσως ἀρκετὰ, πὼς, ἀπὸ τὴν καθαρὰ πρακτικὴ ἀποψη, αὐτὰ τὰ δόγματα, εἶναι ἐμπόδια καὶ πὼς ὅτι τὸ θετικὸ ἔχει γίγει στὴν ἱστορία (μαζὶ καὶ ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς Δημοκρατίας) ἔγινε ἐνάντια σ' αὐτὰ, του- λάχιστο πρόσκαιρα. Ἀντίθετα πρέπει νὰ ἐπικαλεστοῦμε τὴ νίκη αὐτοῦ τοῦ συστή-

ματος ἀν κρίνουμε πὼς τὸ μεγαλεῖο τοῦ Ἀνθρώπου, δὲν εἶναι στὴν κατὰ τὸ μᾶλ- λον καὶ ἦτον μεγαλύτερη ὑποδουλώση πὸς ἀσκεῖ πάνω στὸς ὁμοίους του ἢ πάνω στὰ πράγματα, μέσα στὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦτον ὀλικὴ τέρση τῆς ἀλα- ζονίας του γιὰ τὴ ζωὴ, ἀλλὰ στὴν προ- σήλωσή του στὰ αἰώνια κελεύσματα τῆς ἀνθρώπινης συνείδησης, στὴν τελειοποίη- ση τῆς θετικῆς του ὑπόστασης. Μποροῦμε νὰ πούμε πὼς ἡ Δημοκρατία, στὸ πνεῦμα τῆς, ἀν ὄχι πάντοτε στὴν πράξη, εἶναι εὐάρεστη σὸ Θεο. Τὸ νὰ εὐχεται κανεὶς τὴ βασιλεία τῆς στὸν κόσμον πηγάει ἀπὸ τὴν ἴδια ἀντίληψη γιὰ τὸν Ἀνθρώπο καὶ γιὰ τὸν προορισμὸ του, σαν νὰ εὐχεταί σ' αὐτὸν τὴ βασιλεία τοῦ νόμου τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐρώτηση γιὰ νὰ μάθῃ κανεὶς, ἀν ἡ ἀνθρώπινη ἀξία θέλει τὸν ἑαυτὸ τῆς δυνα- μικὴ ἢ ἠθικὴ μπορεί νὰ τεθῇ ἀκόμα καὶ μ' αὐτὴ τὴ μορφή. Ἡ ἀνθρώπινη ἀξία ἐπι- διώκει νὰ γνωρίσῃ τὴν ὀργάνωση ἢ τὴν ἀτομικὴ ἐλευθερία; Εἶνε πρόδηλο πὼς μιὰ ομάδα πὸς θέλει τὸν ἑαυτὸ τῆς δυνατὸ πρέπει νὰ εἶνε δογανόμενη. Εἶνε ὁμως ὄχι λιγότερο φανερό πὼς ἡ ὀργάνωση μίς ομάδας ἀντιτίθεται σ' ἕνα ὀρισμὲνο μέτρο, στὴν ἐλευθερία τῶν με- λῶν τῆς, μέτρο πὸς μεγαλώνει μὸς με- τὸ βαθμὸ τῆς ὀργάνωσης. Αὐτὴ ἡ ἀντί- σθεση καθαρὰ ἀναγνωρίζεται, ἀν δὲν ὁμο- λογεῖται πάντοτε, ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ὀργάνωσης: ἕνας τους δήλωνε δὴ καὶ λί- γα χρόνια: «Τὸ δόγμα τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας δὲν θὰ ἠαύνη οὔτε ὅσο ἕνα ἄχρὸ τὴ μέρα πὸς πραγματικὰ θὰ ὀρ- γανώσουμε τὸ ἔθνος μας»* λιγότερο ἀνα- γνωρίζεται ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἐλευθε- ρίας πὸς δὲν φαίνεται, νὰ κατανοοῦν πὼς ἀν ἀπολοβαίνου ἀυτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ, πρέπει, γιὰ ἀνταπόδοση, νὰ δεχτοῦν νὰ μὴ γνωρίσουν τὸ ὄλο τῆς ἀποδοτικότη- τας, τῆς δραστηκότητας, πὸς θὰ μπορούσε νὰ παραῖτῃ ἡ ομάδα τους, εἴτε αὐτὴ εἶναι τὸ ἔθνος τους ἢ ἡ ἀνθρώπινη ὀλο-

*A. Hitler. Mein Kampf. — Ἡ ἀντίθεση με- τὰς τῆς ἰδέας τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰδέας τῆς ὀργάνωσης κηρύχθηκε με μιὰ ἰδιαίτερη δύναμη ἀπὸ τὸν Saint Simon καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὸν A. Compté. Φαίνεται πὼς αὐτοὶ μὸ- ροῦν ἀληθινὰ νὰ ὀνομαστοῦν ἐπινοητῆς τῆς ἰδέας τῆς ὀργάνωσης, μίς ἰδέας πὸς, τουλά- χιστο στὸ βαθμὸ πὸς τὴ βλέπουμε σήμερα, φαίνεται νὰ ἦταν ἄγνωστη στὴν ἀρχαίότητα.

τημα. Ἀλλά τότε προβάλλει αὐτὸ τὸ ἐρώ-
τημα: «Μποροῦμε νὰ χαρακτηρίσουμε
ἠθικὴ τὴ σίαση τοῦ ατόμου πού γιὰ
νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἐλευθερίαν του,
στέρῃ νὰ μὴ προικίσῃ τὴν ὀλότητα μὲ
ὅλη τὴ δύναμιν πού εἶναι ἰκανὴ καὶ ἀπὸ
τὴν ὁποία ἐπὶ πλέον κάθε ἄτομο θὰ
ἐπωφεληθῇ; Ἡ ἠθικὴ δὲν συνίσταται, ἀν-
τίθετα, στὴ συγκατάθεση τοῦ ατόμου νὰ
παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν ὑπὲρ τοῦ
συνόλου;» Ὅπως σχεδὸν πάντοτε συμβαί-
νει σὲ τέτοιον εἶδος συζητήσεως αὐτοὶ πού
μεταχειρίζονται τέτοια γλῶσσα καταγγέ-
λουν τὴ θέσιν πού καταδικάζουν σὲ ὅτι
ἔχει τὸ κακὸ καὶ ἐκείνη πού ἐκθιάζουν
σὲ ὅτι ἔχει τὸ καλὸ. Εἶναι φανερὸ πὺς
ἂν ἡ λατρεία τῆς ἐλευθερίας ἀποτελεῖται
ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸν σεβασμὸ τῶν ὑλι-
κῶν ἀπολαύσεων πού μποροῦμε ἀπ'
αὐτὴ νὰ ἀντλήσουμε, ἀπὸ τὴν «προσωπικὴ
εὐφροσύνη» ὅπως τὴν ὀνομάσαμε, αὐτὴ
ἢ λατρεία εἶναι ἀπόλυτα ἀνήθικη καὶ
πὺς ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, ἂν ἡ παραίτη-
ση ἀπὸ τὴν ατομικὴν ἐλευθερίαν ὑπὲρ τοῦ
συνόλου ἔχει γιὰ μοναδικὸ σκοπὸ τὴν
ἐλευθερίαν τῆς ὀλότητος καὶ τὴν πιθανό-
τητα περισσότερης δικαιοσύνης γιὰ καθ'
ἓνα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς εἶναι ἀπόλυτα
ἠθικὴ. Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία
πὺς ἡ ἐλευθερία τοῦ προσώπου εἶναι τὸ
βασικὸ στοιχεῖο τῆς ἀξιοπροσέπειας του πὺς
κατὰ συνέπειαν, ἂν ἡ φροντίδα γιὰ τὴν
ἀξιοπρέπειάν του εἶναι στὸν ἄνθρωπο ἓνας
τύπος τῆς ἠθικῆς του, ἡ προσήλωσή του
στὴν ἐλευθερίαν δηλώνει τὴν θέλησή του
νὰ συγκροτήσῃ ἓνα ἠθικὸ γένος πὺς, ἀπ'
τὴν ἄλλη μεριά, ἔαν ἡ ἐγκατάλειψη τῆς
ἐλευθερίας του ὑπὲρ τοῦ συνόλου δὲν ἔχει
ἄλλο σκοπὸ παρὰ νὰ τὸν καταστήσῃ παν-
τοδύναμο, αὐτὴ ἢ ἐγκατάλειψη δὲν ἀπο-
δείχνει παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν στὸν ἄνθρωπο
νὰ γνωρίσῃ, μέσο τοῦ συνόλου, τὶς
ικανοποιήσεις τῆς ὑπεροχίας, π.χ. τὰ
ὕλικά ὠφέλη πού δὲν ἔφτανε ποσῶς ἀπὸ
μόνος του καὶ δὲν ἀνέχεται τότε καμιά
ἠθικὴ. Ἡ Δημοκρατία καθ' ὅσον δέχεται
γιὰ ἀνώτατη ἀξία, ὄχι τὴν ὀργάνωσιν,
ἀλλὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ατόμου θέτει τὸ
ἐρώτημα ἂν, ἀποκηρύσσοντας τὴν ἢ υἱο-
θετώντας τὴν, ἡ ἀνθρωπότητα θέλει νὰ
εἶναι δυνατὴ ἢ ἠθικὴ. Ἐξ ἄλλου ἢ παρα-
δοχὴ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο συστημάτων πού
τείνουν νὰ ἰκανοποιήσουν ἀποκλειστικὰ
τὴν ἀπληστία του, δείχνει καλὰ τὴ θέλη-

σή του νὰ διαδηλώσῃ τὴν φύσιν του δυ-
ναμικὴ Ὁ Σπινόζα εἶπε: *Cupiditas
est humanae potentiae mensura.* «Ἡ
ἀπληστία εἶναι τὸ μέτρο τῆς ἀνθρώπινης
δύναμης».

Ἡ ὀργάνωσις ἀντιτιθεμένη στὴν ατο-
μικὴ ἐλευθερία, πού διαπλάσσει τὴ βάση
αὐτοῦ, πού ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν, πνευματι-
κὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐμφάνισιν ὀνομάζου-
με πολιτισμὸ, μᾶς κάνει νὰ διερωτηθοῦ-
με, σὲ γενικώτερη ἀποψη, μήπως ἡ
πραγματικὴ θρησκεία, πού μιὰ ὀλόκληρη
ἀνθρωπότητα λατρεύει σήμερον στὴν ὀρ-
γάνωσιν, δὲν θὰ ὀδηγήσῃ στὴν καταστρο-
φὴ τοῦ πολιτισμοῦ, κατηγορία πού οἱ
ὑπέρμαχοι αὐτῆς τῆς θρησκείας ἔχουν
προβλέψει καὶ πού ξεφεύγουν δηλώνον-
τας πὺς πολιτισμὸς εἶναι ἡ ὀργάνωσις.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ πῶμε πὺς εὐχόμενοι
τὴν διάδοσιν πάνω στὴ γῆ τῆς Δημο-
κρατίας, εὐχόμεσθε τὴν ἐγκαθίδρυσιν αὐτοῦ
τοῦ στατισμοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖον εἶπαμε
πὺς ἡ παραδοχὴ του σιωπηρὰ περι-
κλείεται μέσα σὲ δημοκρατικὰ ἀρχῆς
καὶ ὁ ὁποῖος, ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς ζωῆς,
πού ἀξιώματ' εἶναι ἡ ἀνάπτυξιν θὰ
ἀποτελοῦσε ἓνα ἐγγύθιον θανάτου γιὰ τὸ
ὄν, ατομικὸ ἢ συλλογικὸ, πού θὰ υἱοθε-
τοῦσε αὐτὲς τὶς ἀπόψεις. Ὁ ἀληθινὸς ὀπα-
δὸς τοῦ θεοῦ θὰ πρεπε νὰ εὐχεται τὴν
παραδοχὴν αὐτοῦ τοῦ στατισμοῦ, σκεπτό-
μενος ὅπως τὸ ὑπεθυμίσαμε, πὺς κάθε
ἀνάπτυξιν ἓνος γίνου ὀργανισμοῦ συνεπά-
γεται κάποια διαιρέσι τὶς θεϊκὰς ἐντολὰς
δικαιοσύνης καὶ ἐλευθερίας. Γνωρίζει λοι-
πὸν πὺς ἡ δημοκρατία, ἀπὸ τὸ γεγονός
ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ ζωὴ, δὲν θὰ μπο-
ροῦσε νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἀπόλυτο ἀγαθὸ
καὶ πὺς, σύμφωνα πρὸς μιὰ περίφημη
ρήσιν, ἡ ὀλοκληροτικὴ δημοκρατία δὲν
εἶναι δυνατὴ παρὰ σὲ ἓνα λαὸ Θεῶν.*

Θὰ εὐχηθῇ ὅμως τὴν νίκην ἓνος καθε-
στῶτος πού, ἂν δὲν εἶναι ἀπρόσβλητο ἀπὸ
τὴν σχετικὴ ἀσέβεια, πού ὑπάρχει στὴ ζωὴ,
τουλάχιστον δὲν τὴν ἀνυψώνει σὲ μεγάλη
ἀξία, δὲν διδάσκει καθόλου τὴν θρη-
σκείαν τῆς ζωῆς, καὶ ἐξουτετερόναι μ'
αὐτὸ, σὲ μεγάλο μέρος τὴν ἀνήθικην ἀσκησιν.
Ἐχοντας γιὰ δεδομένον τὴν διπλὴ φύσιν τοῦ
ἀνθρώπινου γένους, ὁ φιλόσοφος δὲν μπο-

* «Ἄν ὑπῆρχε ἓνας λαὸς Θεῶν, θὰ κυβερ-
νώταν δημοκρατικὰ». (J. J. Rousseau, *Con-
trat Social*, III, IV).

ΔΗΜ. Α. ΜΩΡΕΤΗ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ἐνα μορφωτικὸ καὶ ἐκπολιτιστικὸ ἔργο

Ἐπὶ τὴν ἕλπίσιν παρὰ σὲ τέτοια συστήματα,
ὅπως ὁ Χριστιανισμὸς, ὁμοιογενῆς, καὶ
σαυτὸ ἀκόμα μὲ τὴν Δημοκρατίαν, πού δὲν
ἐξυμνοῦν στὸν ἄνθρωπον παρὰ τὴν θεϊκὴν
τοῦ φύσιν καὶ ἂν δὲν μποροῦν ν' ἀπο-
τρέψουν τὴν καθαρὰ ἀνθρώπινην φύσιν
τοῦ, τὸν ἐμποδίζουν τουλάχιστον νὰ φέρε-
ται μὲ ἔπαρσιν γι' αὐτὴ καὶ νὰ ἀποδίδῃ
ἔτσι τὸ ἄπαντο τῶν κακῶν τῆς καρπῶν.
Αὐτὴ ἡ εὐχὴ τοῦ φιλοσόφου γιὰ τὶς δη-

Οἱ ἐκθέσεις παρουσιάζουν χειροπιαστὸ
καὶ συγκεκριμένον τὸ θέμα τους καὶ ἀπο-
κλείουν τοὺς ἐπικίνδυνους αὐτοσχεδι-
ασμούς. Δημιουργοῦνε μιὰ σωστὴ ἐπο-
πτικὴ μὀρφωσιν πού εἶναι ἓνα πολύτιμο
θεμέλιον γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προ-
βλημάτων τῆς ζωῆς.

Μὲ τὴ δημιουργίαν στὸ Ἐσωτερικόν,
Ἐκθέσεων ὀποιουδήποτε μορφῆς, — ἐθι-
κῶν, καλλιτεχνικῶν, παραγωγῆς καὶ ἐμπο-
ρίου, τουριστικῶν, τεχνικοῦ πολιτισμοῦ,
ὕγιεινης, διατροφῆς, ἀρχιτεκτονικῆς — κα-
τατοπιζέται ὁ λαὸς μᾶς πάνω σὲ θέματα
πού προκαλοῦν τὸ γενικὸ ἐνδιαφέρον καὶ
θὰ συμπληρώνεται ἡ μὀρφωσιν τοῦ μέσου
ἀνθρώπου πού σπέρνει συναίσθησιν τῶν
προβλημάτων τῆς χώρας καὶ τῆς ζωῆς
του καὶ διαφωτίζεται πάνω σὲς δυνατό-
τητες πού ὑπάρχουν γιὰ τὴν ἐξέλιξιν καὶ
τὴ λύσιν τους.

Οἱ Ἐκθέσεις συμπληρώνουν τὴν δια-
παιδαγωγίαν καὶ τὴ μὀρφωσιν τοῦ λαοῦ
μᾶς ἐνῶ σύγχρονά δυναμώνουν στὸ ἄτομο
τὸ συναίσθημα τῆς ὀλότητος. Διδάσκουν
στὸν καθένα ὅτι δὲν βρίσκεται μόνος του,
ὅτι γύρω του ὑπάρχουν χιλιάδες ἀγνω-
στοὶ πού δουλεῦν γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν
τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ζωῆς στὴ χώρα.
Αὐτὸ ἔχει σημασίαν γιὰ τὸν Ἕλληνα πού
δὲν ἔχει συνηθίσαι νὰ νοιώθῃ τὴν ἀξίαν
τῆς συνεργασίας.

Οἱ Ἐκθέσεις ἔχουν τὸ μεγάλο πλεο-
νέκτημα ὅτι καθὼς βασιζόνται πάνω στὴ
σκηνοθετικὴ τέχνη, μὲ τὴ βοήθειαν τῆς
ζωγραφικῆς, τῆς γλυπτικῆς, τῆς διακοσμη-
τικῆς, τῆς φωτογραφίας καὶ τῆς στατιστι-
κῆς, μὲ τὴν παράθεσιν τῶν αὐτοῦσων ἐκ-
θεμάτων πού γεννοῦν τὴν περιέργειαν καὶ
μὲ τὴ δημιουργίαν μιᾶς ἐορταστικῆς ἀτμό-
σφαιρᾶς τραβοῦνε σὲς αἰθουσὰς τῶν με-
γάλων μᾶζες τοῦ λαοῦ καὶ κάνουν κατα-
νοητὸ τὸ θέμα τους καὶ σ' ὅσους ἀκόμα
διαθέτουν ἐλάχιστες προϋποθέσεις πνευ-

μοκρατίας δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἀναξω-
πυρωθῇ σὲ μιὰ ἐποχὴ πού καθεστῶτα
ὑψώνονται πού μεθοδικὰ ἐργάζονται γιὰ
νὰ ἐξοντώσουν τὴν χριστιανικὴν ἰδέαν,
ἐνῶ σύγχρονά ὑπόσχονται στὸν ἄνθρω-
πον, ὡς μοναδικὸ ἰδεῶδες, τὴν θεοποίησιν
τῆς θέλησῆς του γιὰ δύναμιν καὶ ἰκανῶν
μέσων γιὰ νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουν τὸν
θρίαμβον.

ματικής καλλιέργειας και μόρφωσης. Όταν μάλιστα οι Έκθέσεις συνοδεύονται με εκλαϊκευτικές διαλέξεις, επεξηγηματικές εκδόσεις και προβολές, φτάνουν στο μέγιστο της απόδοσής των.

Ό,τι θα μπορούσε να γίνει με τον ανέφικτο τρόπο της μετεκπαίδευσης όλων των Ελλήνων σε διαφωτιστικές σχολές — τύπου ελεύθερων πανεπιστημίων για τους έραζόμενους — θα μπορούσαμε να το επιτύχουμε με τη δημιουργία διαφωτιστικών Έκθέσεων πάνω σε θέματα γενικού ή ειδικού ενδιαφέροντος. Τουτό έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ελλάδα όπου η μέση ηλικία που βρίσκεται σήμερα σε δράση δεν έχει τουλάχιστον στις επαρχίες και στα χωριά, ούτε μόρφωση ούτε και διοφύτιση πάνω στα θέματα του σημερινού πνευματικού και τεχνικού πολιτισμού.

Μια Έκθεση πρέπει να μπορεί να προσφέρει στον επίδοκτη της με ευχάριστον, επαγωγικό και ανάγλυφο τρόπο και σύστημα, απλοποίηση και αρίβεια υλικό έτοιμο για εύκολη κατανόηση. Ένα υλικό του οποίου ή συγκέντρωση ή κατάταξη και η ζύμωση του μέχρι να γίνει ωφέλιμη γνώση απαιτεί πολλές φορές μια μακροχρόνια κι επίπονη εργασία — έρευνες, μελέτες, επιλογή — που δεν μπορεί να κάνει ο μέσος άνθρωπος, ο οποίος όμως ενδιαφέρεται και έχει κάθε δικαίωμα να είναι κατατοπισμένος, χωρίς προκατάληψη πάνω στα προβλήματα της ζωής του και της εποχής του.

Δημιουργείται με τις εκθέσεις ενδιαφέρον για τα νέα παραγόμενα είδη είναι η έορταστική επίδειξη εκείνου που έχει επιτευχθεί, ένα είδος «εξετάσεων» επί «κροατιών» που δημιουργούν το συναίσθημα της άμιλλας για να φτάσουμε σε καλύτερα αποτελέσματα.

Για την οικονομική άποψη του θέματος θα είχαμε να παρατηρήσουμε ότι η Έκθεση είναι ταυτόχρονα διαφήμιση. Με τη διαφήμιση αυτή οφείναι έμμεσα ή άμεσα ή κίνηση του εμπορίου έφ' όσον πρόκειται για εμπορική ή βιομηχανική ή γεωργική έκθεση. Αφείναι η κατανάλωση και αποτελέσματα αυτής της αύξησης είναι η βελτίωση της παραγωγής, η πληρωμή μεγαλύτερων μισθών, η απόκτηση μεγαλύτερης αγοραστικής ικανότητας, η γενική ανύψωση του μέσου επιπέδου της ζωής και η απόδοση καλύτερης εργασίας.

Η συγκέντρωση έξ' άλλου ξένων στις πόλεις που οργανώνονται οι Έκθέσεις δίνει ζωή στις πόλεις αυτές και οφείλονται οικονομικά όλα τα επαγγέλματα, καθώς πολύ χαρακτηριστικά μπορούσε να το δεί αυτό κανείς προπολεμικά στη Θεσσαλονίκη, τις ημέρες της Έκθεσης.

Με την παρουσίαση Ελληνικών Έκθέσεων στο Έξωτερικό διαφωτίζεται το παγκόσμιο κοινό πάνω στην Ελληνική

πραγματικότητα, γίνεται διαφήμιση και προπαγάνδα για εκείνο για το οποίο ζητούμε το διεθνές ενδιαφέρον. Περισσότερο από κάθε άλλη διπλωματική ή επίσημη αντιπροσωπεία της Ελλάδος οι Ελληνικές Έκθέσεις στο Έξωτερικό απευθύνονται κατ' εθείαν στις μεγάλες μάζες του ξένου λαού και αποτελούν τα Ελληνικά περίπτερα στο Έξωτερικό τον καλύτερο και ζωντανότερο τρόπο επ' αφής και γνωριμίας των ξένων με την Ελλάδα. Σε χώρες με παθητικό εμπορικό Ισοζύγιο όπως ήταν η προπολεμική Ελλάδα, ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό παράγοντα στο ενεργητικό του Ισοζυγίου και οι Έκθέσεις είναι το ζωντανότερο μέσο για να πουλήσουμε το εμπόρευσμά μας στο Έξωτερικό.

Πολλές φορές είχα την ευκαιρία να διαπιστώσω πόσο λίνα πληροφορημένοι είναι έξω για την Ελλάδα. Κάποτε στη Νέα Υόρκη με ρώτησαν πόσο μεγάλο είναι το ποσοστό των μαύρων στην Ελλάδα, κι αν είμαστε ντυμένοι σαν τους άλλους ευρωπαϊκούς λαούς.

Προπολεμικά, τουλάχιστον όσοι από τους ξένους δεν έτυχε να έχουν ένα ειδικό ενδιαφέρον για την Ελλάδα, γνώριζαν για την πατρίδα μας ώριστες σελίδες της αρχαίας μας Ιστορίας απ' ό,τι έμυθαν στο σχολείο. Με τις Ελληνικές Έκθέσεις στο Έξωτερικό παρουσιάζονται μοναδικές ευκαιρίες για να υπομνησθούν ώριστες γνώσεις Ισως πράγματα απ' την αρχαιότητα και να διαφωτιστούν τα αρχαία μνημεία παράλληλα με την σημερινή μας εθνική ζωή, τις λαϊκές τέχνες, τις θάλασσες, τα βουνά και τις λουτροπόλες μας — τουρισμός — ενώ απ' την άλλη μεριά η επίδειξη της παραγωγής, της ιαυτιλλας μας, των δυνατοτήτων που παρέχει το χώμα μας για εκμετάλλευση — μεταλλεία, θερμές πηγές, ύδατοπτώσεις — και γενικά της κρατικής οργάνωσης — παιδεία, κοινωνική πρόνοια, περιθαλψη, παραγωγικά έργα — διαφωτίζουν πάνω στο γεγονός ότι η Ελλάδα είναι ένα σύγχρονο και πολιτισμένο κράτος — εθνική και οικονομική προπαγάνδα.

Ταυτόχρονα με την επίδειξη των προϊόντων της παραγωγής μας γεννιέται ένα ταγκόσμιο ενδιαφέρον για αυτά και δημιουργούνται νέες αγορές για τη τοποθέτησή τους. (Εμπορική και βιομηχανική ωφέλεια).

Η σημασία των Έκθέσεων έχει γίνει κατονομαστική από όλα τα σύγχρονα πολιτισμένα κράτη.

Κι εδώ στην Ελλάδα απ' τα πρώτα χρόνια, ύστερ' απ' την απελευθέρωση εισήγαγαν το θεσμό αυτό που έουστηματοποιούσε και έδινε επίσημη μορφή στο θεσμό των παζαριών που έλειτουργούσαν σ' όλα τα χρόνια της τουρκοκρατίας στις σπουδαιότερες ελληνικές πό-

λεις της εποχής εκείνης — Γαστούνη, Τρίπολη, Καλάβρυτα, Μυστράς, Φάρσαλα, Λαμία, Λεβαδεία, Κυπαρισσία.

Στα 1857 δημοσιεύεται το διάταγμα του Όθωνος με ημερομηνία 25 Ιανουαρίου που συνιστά μια δωδεκαμελή επιτροπή «Εμφυλώσεως της Εθνικής Βιομηχανίας» της όποιας σκοπός ήταν η οργάνωση Εκθέσεων εθνικής παραγωγής.

Αργότερα — 1858 — με πρωτοβουλία του Ζάπτα έγινε η Επιτροπή Ολυμπίων και Κληροδοτημάτων και έκτισε το Ζάππειο — 1888 — για την οργάνωση γενικών Ελληνικών Έκθέσεων.

Στο 1914 το κράτος πήρε περισσότερα στα χέρια του το θέμα και ίδρυσε το Υπουργείο Έθν. Οικονομίας με την ύπηρεσία «Ξένων και Εκθέσεων» που σώζεται ακόμη μέχρι σήμερα μέσα στις αρμοδιότητες της Γενικής Διευθύνσεως Τουρισμού, Λουτροπόλεων και Εκθέσεων του ίδιου Υπουργείου και που έχει αρμοδιότητα πάνω σ' όλα τα ζητήματα της οργάνωσης και έκδοσης των εκθέσεων στο Έσωτερικό και της οργάνωσης των Ελληνικών Έκθέσεων στο Έξωτερικό. Στην ύπηρεσία αυτή πρέπει κάποτε να αποδοθεί τιμή και αναγνώριση για ό,τι έχει επιτύχει χάρη της Ελλάδος τα τελευταία 30 χρόνια παρ' όλες τις δυσκολίες που είχε πάντοτε να αντιμετωπίσει και τις αντιδράσεις.

Η ύπηρεσία αυτή που σκοπός της είναι οι Έκθέσεις τόσο χρήσιμες στην ελληνική υπόθεση καθώς αποδείξαμε πειδ πάνω, πρέπει να γίνει ένα εύχρηστο όργανο στα χέρια του Κράτους για να ανταποκριθεί στους σκοπούς της διαφώτισης και της λαϊκής μόρφωσης στο Έσωτερικό και στους σκοπούς της εθνικής προπαγάνδας στο Έξωτερικό.

Πρέπει να της δοθούν τα μέσα ώστε η ύπηρεσία αυτή να γίνει αξία του θεματος της.

Δυό διαφορετικά στάδια υπάρχουν στη δημιουργία της Έκθεσης. Το ένα στάδιο είναι ο καταρτισμός του προγράμματος της ή σύνταξη της μελέτης, ποιά θέματα θα περιλαμβάνει και πώς θα τα παρουσιάσει λεπτομερώς, και το δεύτερο στάδιο, είναι η εκτέλεσή της, το στήσιμο της, ή υλική της πραγματοποίηση. Η εργασία για να καταρτισθεί το πρόγραμμα και η σύνταξη της μελέτης είναι θέματα που πρέπει να γίνονται από μίαν ειδική επιτροπή στην όποια θα συνεργάζονται όλοι εκείνοι που είναι απ' τη θέση τους είτε από τη μόρφωσή τους μπορούν και πρέπει να έχουν γνώμη. Οι κορυφές της Επιστήμης και της τέχνης, οι πνευματικοί αρχηγοί του έθνους πρέπει να έχουν γνώμη γιατί με τις Έκθέσεις μιλάει η ίδια η φυλή μας, είτε στο λαό μας, είτε στους ξένους λαούς.

Υπάρχει ένα Εθνικό και λαϊκό συμφέρον που βρίσκεται πάνω απ' όλες τις Έσωτερικές μας διαφορές. Και το άνωτε-

ρο αυτό συμφέρον πρέπει να ξευπηρετηθεί το Γενικό Συμβούλιο των Έκθέσεων χρησιμοποιώντας τα πλεονεκτήματα που παρέχουν οι εκθέσεις για τη μόρφωση και τη διαφώτιση του λαού μας, καθώς και την κινή γνώμη των ξένων λαών για να σχηματίσουν γνώμη για την Ελλάδα και το λαό μας στο Έξωτερικό.

Η ύπηρεσία των Έκθέσεων πρέπει να είναι το τεχνικό όργανο για την πραγματοποίηση των αποφάσεων του Γενικού Συμβουλίου, για την πραγματοποίηση κάθε είδους κρατικής εκθέσεως με βάση το πρόγραμμα που θα της παραδίδεται.

Η ίδια ύπηρεσία θα ασκεί τον έλεγχο και πάνω στις Έκθέσεις που οργανώνονται από άτομα ή από οργανισμούς. Η ίδια ύπηρεσία θα μεριμνά για την οργάνωση μόνιμων ελληνικών εκθέσεων σε πλώτα μέσα ή σε μεγάλες πόλεις του Έξωτερικού που έχουν αποδειχτεί τόσο πολύ χρήσιμες για εμπορικούς σκοπούς.

Θα είναι μία ύπηρεσία τεχνικής οργάνωσης των Έκθέσεων.

Με τη δημιουργία δυό τέτοιων οργάνων, του Γενικού Συμβουλίου των Έκθέσεων — για το πρόγραμμα — και της ύπηρεσίας Τεχνικής οργάνωσης Έκθέσεων — για την πραγματοποίηση — που θα είναι το ειδικευμένο και θεολογικά οργανωμένο εκτελεστικό όργανο — και τουτό μέσα στα πλαίσια της μελλοντικής οργάνωσης του τουρισμού — θα ξευπηρετηθεί όχι μόνο η εθνική παραγωγή και ο τουρισμός, όπως επί τόσα χρόνια με εδυσυνειδησία και επιτυχία έγινε ουτό, απ' την ύπηρεσία Ξένων και Εκθέσεων, αλλά και η λαϊκή μόρφωση και η εθνική μας προπαγάνδα.

Η ύπηρεσία των Έκθέσεων εργάστηκε απ' την εποχή του Ελληνοϊταλικού Πολέμου και στα χρόνια της κατοχής για τη συγκέντρωση υλικού και τη σύνταξη των σχεδίων μιας μεγάλης Εθνικής Έκθεσης του πολέμου, της κατοχής και της Νίκης.

Απ' τις εφημερίδες έγινε γνωστό ότι η Ελλάδα σε μίαν έκθεση που έγινε στο Παρίσι για τις καταστροφές του πολέμου, έστειλε εκθέματα — στατιστικούς πίνακες και φωτογραφίες — Τό θέμα, πώς θα παρουσιάσουμε στο παγκόσμιο και στο δικό μας κοινό τη ζωή του έθνους στα τελευταία τέσσερα δραματικά χρόνια, πρέπει να μελετηθεί μέσα σ' ένα γενικό πλαίσιο. Η Έκθεση των κατάστροφών είναι ένα κομμάτι μόνο που δε μπορεί να σταθεί ανεξάρτητα απ' το Αλβανικό έπος και το έπος των δυρμών της Μακεδονικής γραμμής, που δε μπορεί να διαχωριστεί απ' τον σκληρό αγώνα της Έσωτερικής αντίστασης, απ' τα παθήματα της φυλής μας στα χρόνια της κατοχής ή απ' τον αγώνα στις ελεύθερες θάλασσες, στη Μέση Ανατολή και στην Ιταλία.

Γ ΣΤΡΑΝΙΩΤΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ*

Έδω και τριάντα χρόνια, όταν θαρχόνταν ένας ξένος να επισκεφθῆ τὴν Ἀθήνα και νὰ γράψῃ τὶς ἐντυπώσεις του σ' ἓνα διβλίο ἢ σὲ μιὰ ἐφημερίδα, θ' ἀνέβαινε πρῶτα στὴν Ἀκρόπολη, θὰ γύριζε τοὺς κεντρικοὺς δρόμους και τὰ καλύτερα πρό-ἀστεια θὰκανε συντροφίες μὲ μερικοὺς εὐποροὺς Ἀθηναίους και — ἂν δὲν ἦταν ἐξαιρετικὰ ἀπαιτητικὸς — θὰ κατέληγε σὲ μιὰ εὐχάριστη περιγραφή γιὰ πρόσωπα και πράγματα. Ὅμως ἂν ὁ ξένος μας γέλλῃ σήμερα — και ἂν πρόκειται βέβαια γιὰ ἓνα σύγχρονο ξένο — και θέλῃ νὰ γράψῃ κάτι γιὰ τὸν πολιτισμὸ μας, δὲν θὰ περιορισθῆ σὸ νὰ ἀνεβῆ στὴν Ἀκρόπολη, οὔτε νὰ συναναστραφῆ μὲ τὴ συνηθισμένη και μόνιμη, ξενόμολη μερίδα τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, θὰ πάῃ ὁ ξένος κατευθεῖαν στοὺς ἐργατικὸς συνοικισμοὺς. Ὅπως ὁ πραγματικὸς πολιτισμὸς ἐνὸς σπητιοῦ φαίνεται μᾶλλον σὸ δωμάτιο τῆς ὑπηρεσίας παρὰ σὸ δωμάτιο τῆς κνρίας, ἔτσι και ὁ πραγματικὸς πολιτισμὸς μιᾶς πόλης φαίνεται σήμερα περισσότερο ἐκεῖ πὸ ζοῦν οἱ φτωχότεροι παρὰ στίς κεντρικὲς ἀρτηρίες και ἀκόμα λιγότερο βέβαια στὰ μουσεῖα.

Ἡ φιλοδοξία τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ εἶναι νὰ συμπεριλάβῃ ὀριστικὰ τὴν καλύβα τοῦ φτωχοῦ, τὴ σωματικὴ και τὴν πνευματικὴ του ἀνάπτυξη και νὰ ἀνυψώσῃ αὐτὰ σὲ κύριο κριτήριο μὲ τὸ ὁποῖο θὰ μᾶς κρίνῃ ὁ ξένος μας, ἂν ὄχι και ἐμεῖς τὸν ἑαυτὸ μας.

Ἡ πρόσοψη τῆς πόλεως σήμερα, ἀπὸ τὴν ἀγορὰ και τοὺς ναοὺς πὸ τὴν εἶχαν τοποθετήσῃ οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι και οἱ νεώτεροι Εὐρωπαιοὶ ἔως ἐδῶ και λίγα χρόνια, μεταφέρεται τώρα στὴ συνοικία τοῦ ἐργάτου. Ὁ Παρθενῶνας οὔτε ἔχασε, οὔτε θὰ χάσῃ ποτὲ τὴν ἀξία του, ἀλλὰ ἐνῶ στὴ Ζωοφόρο του βλέπουμε τὴν πόλη τῶν Ἀθηνῶν νὰ ἐπιδεικνύῃ μὲ ὑπερφάνεια τοὺς ἐλευθέρους μόνο πολῖτες τῆς ἂν κάναμε σήμερα κάποιον ἀνάλογο στεφάνι γιὰ νὰ στέψῃ ἓνα σύγχρονο μνημεῖο

θὰ ἔπρεπε νὰ περιλάβουμε σ' αὐτὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνες. Σήμερα ὁ Παρθενῶνας πέρνει ἀξία και νόημα γιὰ μᾶς, ἐφόσον φιλοδοξοῦμε νὰ δώσουμε σὲ ὅλους τοὺς πολῖτες τὶς δυνατότητες πὸ ἔδινε ἡ δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν σὲ ὅλους ὅσοι δὲν ἦσαν δοῦλοι ἐνῶ τὰ προηγούμενα πολιτεύματα τιμοῦσαν μόνο τοὺς κληρονομικοὺς ἀριστοκράτες κυρίους τῆς γῆς. Αὐτὸ τὸ βῆμα πὸ ἔκανε ἡ Δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὸ «νὰ τιμῆσῃ» (νὰ περιβάλῃ μὲ πλήρη δικαιώματα πολίτου) και τοὺς τεχνίτες και τοὺς ἐπαγγελματίες, τὸ βῆμα αὐτὸ τὸ ἐπαναλαμβάνει ἡ σύγχρονη δημοκρατία σὲ ὅλους τοὺς κατοίκους. Ἄν ὁμως ἔγινε δυνατὸ νὰ πάρῃ τὸ βῆμα αὐτὸ στὴ Δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν πλήρες περιεχόμενο χάρις στὴ βιοτεχνία, τὸ ἐμπόριο και τὴν ναυτικὴ δύναμη πὸ τὸ πνεῦμα τῆς δημοκρατίας δημιούργησε τότε στὴν πολιτεία ἐκείνη, τὸ σημερινὸ βῆμα γίνεται δυνατὸ χάρις σὸν σημερινὸ τεχνικὸ πολιτισμὸ, πὸν δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς νεώτερης δημοκρατίας. Συγκρίνετε τὴν κατάστασιν τοῦ ἐργάτη ἐδῶ και ἑκατὸν πενήντα χρόνια νωρίτερα, συγκρίνετε τὸ μέσο ἐπίπεδο ζωῆς τοῦ λαοῦ τώρα και τότε, και θὰ δῆτε τί κατάρθωσε ἡ δημοκρατία. Σὲ χώρες φυσικὰ πλούσιες ὅπως ἡ Ἀμερικὴ ὁ ἐργάτης ἔχει τὸ αὐτοκίνητό του, σὲ χώρες φυσικὰ φτωχὲς ὅπως ἡ Ἑλβετία ὅλοι ἔχουν τὰ ἀπαραίτητα.

Ὅταν ἡ Δημοκρατία — χάρις στίς δημοκρατικὲς ἐλευθερίες — δημιούργησε τὸν πλοῦτον αὐτὸν και, τὸ σπουδαιότερο, τὶς βάσεις ἀπεριορίστων πραγματικῶν δυνατοτήτων νέας περφόδος, ἦλθε ὁ σοσιαλισμὸς και εἶπε: αὐτὸν τὸν τεχνικὸ πολιτισμὸ πὸν σὴ ἡ Δημοκρατία ἔφτιασε, θὰ τὸν πειθαρχήσω ἐγὼ και θὰ παραγάγω διπλᾶ και θὰ τὰ μοιράσω ἴσα σὲ ὅλους. Ὁ σοσιαλισμὸς, ἂν ἔκανε τὸ ἴδιο πρᾶγμα ἐδῶ και ἑκατὸν πενήντα χρόνια, θὰ ἦταν ἱκανοποιημένος ὅτι εὐεργέτησε τὴν ἀνθρωπότητα, πραγματικὰ θὰ τὴν εἶχε καταδικάσει σὸ νὰ χάσῃ ὅλα τὰ εὐεργετήματα πὸ ὀφείλει ἀπὸ τότε στὴ Δημοκρατία. Ἄν ὁ σο-

* Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο.

σιαλισμὸς κυβερνήσῃ σήμερα βάζοντάς μας μέσα σὲ ἓνα λεπτομερὲς «σχέδιο» βασισμένο στίς σημερινὲς ἀντιλήψεις, ποῖος μᾶς ἐγγυᾶται ὅτι δὲν θὰ χάσουμε ὅλες τὶς δυνατότητες πὸ θὰ γεννοῦσε σὸ μέλλον τὸ ἐλεύθερο πνεῦμα τῆς δημοκρατίας; Ἡ δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν γεννήθηκε ἐλεύθερα χωρίς λεπτομερὲς «σχέδιο», ὅπως και ἡ νεώτερη δημοκρατία, και οἱ δύο ἔκαναν θαύματα, ἔκαναν μεγάλα βήματα πρὸς τὰ ἔμπρός. Γιατί νὰ ἀπορρίψουμε μιὰ τόσο δημιουργικὴ μορφή πολιτεύματος και νὰ βάλουμε τὸν ἑαυτὸ μας μέσα στὰ «σχέδια»; Αὐτὸ θὰμοιάζε μὲ τὸ παραμῦθι τῆς πλεονεξίας τοῦ Νικητοῦ τῆς χρυσοτόκου ὀρνίθου. Ὅταν τὸ φιλελεύθερο πνεῦμα τῆς Δημοκρατίας εἶναι τόσο παραγωγικὸ, ὥστε νὰ μένουμε ἐκπληκτοὶ μπρὸς σ' ἐκεῖνα πὸν πραγματοποιεῖ, γιατί νὰ θέλουμε νὰ ἐκμεταλλευθοῦμε σὸν μέγιστο βαθμὸ ἐκεῖνο πὸν ἔως τώρα πραγματοποιοῖσε, ἐπειδὴ μᾶς φαίνεται ἀρκετὸ γιὰ σήμερα, διακινδυνεύοντας νὰ σταματήσουμε μὲ τὰ σοσιαλιστικὰ λεπτομερῆ σχέδια και τοὺς περιορισμοὺς τὴν δημιουργία νέων μορφῶν και νέων δυνατοτήτων; διακινδυνεύοντας ἀκόμα τὴν πολιτικὴ μας ἐλευθερία;

Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικὴ θέση τοῦ ἐπιτήματος «σοσιαλισμὸς ἢ δημοκρατία». Τὸ τραγικὸ εἶνε ὅτι στὴν Ἑλλάδα ὅλοι οἱ σοσιαλιστὲς νομίζοντας ὅτι σοσιαλισμὸς εἶναι μόνο ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη και ἡ φιλοδοξία νὰ χρησιμοποιήσουμε τὸν σημερινὸ τεχνικὸ πολιτισμὸ γιὰ νὰ φέρουμε τὴν ὑλικὴ ἀνεση ἔως τὴν καλύβα τοῦ φτωχοῦ. Πραγματικὰ αὐτὸ εἶναι μόνο τὸ πρῶτο μάθημα τῆς σοσιαλιστικῆς κατῆχης. Τὸ δεύτερο ὁμως μάθημα εἶναι ἡ μέθοδος, τὸ τρίτο εἶναι τὰ μέσα εφαρμογῆς τῆς μεθόδου, τὸ τέταρτο εἶναι τὰ διαδοχικὰ στάδια τῆς σοσιαλιστικῆς μεταβάσεως... και τὸ τελευταῖο εἶναι ἡ «μονολιθικότητα» τοῦ σοσιαλιστικοῦ σοβιετικοῦ συστήματος. Ἀπὸ τὴ δημοκρατία λοιπὸν στὴ μονολιθικότητα! Ἀπὸ τὸν φιλελευθερισμὸ τῆς ἀτομικῆς ἀξίας στὴ μᾶζα, ἀπὸ τὸν ἀνώτερο πνευματικὸ πολιτισμὸ στὴ βαρεῖα ὑλιστικὴ θεωρία. Ὡραία φιλοδοξία γιὰ τὸν σημερινὸν ἀνθρώπο, ἔπειτα ἀπὸ τόσες θυσίες γιὰ νὰ ἀποσπασθῇ λίγο ἀπὸ τὴν ὑλὴ, νὰ ἀντιδράσῃ πρὸς τὸν

ντετερμινισμὸ τῆς φύσεως, νὰ δημιουργήσῃ ἓναν κόσμον μέσα σὸν ὁποῖο νὰ μπορῆ — χάρις ἀκριβῶς σὸν τεχνικὸ και τὸν πνευματικὸ του πολιτισμὸ — νὰ κινῆται ἐλεύθερα.

Εἴμαστε ὅλοι σοσιαλιστὲς μὲ τὸ πνεῦμα ὅτι πρέπει γὰ ἐπιβληθεῖ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, νὰ ἐξασφαλισθοῦν μέσα ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως γιὰ ὅλους ὅτι ὁ ἀνθρώπος και ὄχι «τὸ κέρδος» πρέπει νὰ εἶναι τὸ μέτρο τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς ὅτι στὴν ἐργασία ἀνήκει ἡ τιμὴ και ὅτι ὁ κληρονομικὸς παράγοντας εἶναι τὸ παράσιτο. Εἴμαστε ὅλοι σοσιαλιστὲς ἀπὸ τὴν ἀποψη ὅτι ἡ φιλοδοξία τῶν δικῶν μας μας γενεῶν πρέπει και μπορεῖ νὰ ξεπεράσῃ τὶς φιλοδοξίες κάθε προηγούμενης και νὰ φθάσῃ ἔως τὸ νὰ ὑψώσῃ μέχρι τὸ ζωοποιὸ φῶς τῆς μαθήσεως και τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ ὑλικῆ ἀνεξάρτητου, ὀλοκληροῦ τὸ ἀνθρώπινο γένος. Αὐτὸ ἐννοοῦν οἱ περισσότεροι Ἕλληνες λέγοντας ὅτι εἶναι σοσιαλιστὲς. Σ' αὐτὸ πιστεύουμε κι' ἐμεῖς. Αὐτὸ ὁμως δὲν εἶναι σοσιαλισμὸς, εἶναι δημοκρατία, σοσιαλισμὸς εἶναι τὸ δεύτερο μάθημα: ἡ μέθοδος, και τὰ ἐπόμενα μαθήματα πὸν ἔρχονται ἀναπόφευκτα τὸ ἓνα ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Δημοκρατία ἢ —, ἂν θέλετε, δημοκρατικὸ σοσιαλισμὸ — ἔχουμε, ὅταν πραγματοποιεῖται μᾶζι ἡ ἐλευθερία τοῦ πολίτη, ἡ οἰκονομικὴ του εὐημερία και ἡ ἐλευθερία ἀβίαστης ἐξελίξεως τοῦ πολιτεύματος. Ἀντιδημοκρατικὸ σοσιαλισμὸ ἔχουμε, ὅταν σχηματικοῦμε τὸ πολιτεύμα, ὅταν πρόκειται νὰ ὑποτάξουμε τὸν πολῖτη σὸ «σχέδιο», ὅταν γίνεται ἀπαραίτητη — γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ αὐτοῦ τοῦ σχεδίου — ἡ ὁμοίμορφη σκέψη, ἄρα τὸ ὑπουργεῖο προπαγάνδας, ἡ «διαφώτιση»...

Ἡ σημερινὴ δημοκρατία δὲ γεννήθηκε χωρίς νὰ ὑποφέρουν οἱ λαοὶ τὸ ἐμπόριο και ἡ βιομηχανία, πὸν ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ πλευρὰ βροῖοκονταὶ στὰ θεμέλια τῆς δημοκρατίας ἔγιναν αἰτία πολέμων και μιᾶς σκληροτάτης μεταχειρίσεως τοῦ ἐργάτου. Ἡ ἐφεύρεση τῶν μηχανῶν θεωρήθηκε ἀπὸ τὶς ἐργατικὲς μᾶζες ὡς ἐχθρὸς τῆς τάξης των γιατί ἔφερε τὴν ἀνεργία. Χάρις ὁμως σὸ ὅτι ἀφέθηκε ἐλεύθερη ἡ ἐξέλιξη τῆς οἰκο-

νομικῆς ζωῆς ἡ μηχανὴ νίκησε καὶ ἀργότερα κατάλαβε ὁ ἐργάτης διὰ ἡ μηχανὴ εἶναι ὁ εὐεργέτης του. Ἡ μηχανὴ ὀφείλεται κυρίως στὸ συναγωνισμό, δηλαδὴ στὴν ἀποφυγὴ «σχεδίων». Ἄυτὸ εἶναι ἡ δημοκρατικὴ ἀντίληψη στὴν οἰκονομία. Ἡ μηχανὴ ὥπλισε κάθε ἐργάτην μετὰ τὴ δύναμη δέκα ἢ καὶ περισσοτέρων μηχανικῶν ἐργατῶν, πού εἶναι ἀκριβέστεροι καὶ ἐπιτηδεύτεροι ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο πού ἐρευνοῦν μέσα σ' ἓναν κόσμον πού διαφεύγει τίς ἀνθρώπινες αἰσθήσεις καὶ μᾶς κάμνουν διπλοῦς κυρίως νέων δυνάμεων καὶ νέων ὀργάνων γιὰ νέες ἀνακαλύψεις.

Ὅταν ἡ Δημοκρατία, τὸ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωποπλαστικὸ πνεῦμα τοῦ σκληροῦ συναγωνισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐξελίξεως, δημιούργησε τὸν νέον αὐτὸ θαυμάσιον κόσμον τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ἔνας Γερμανός, ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος τοῦ περιβήλλοντός του, ἔχοντας κλίση στὴν «ἰδεολογία», στὸ νὰ «σχηματοποιῇ» καὶ νὰ βυζῆ σὲ τάξιν καὶ σὲ πειθαρχία ὅλα τὰ πράγματα, ἔγινε ὁ προφήτης καὶ ὁ ὀργανωτὴς τῆς πειθαρχημένης μάζας ἀνθρώπων καὶ μηχανῶν. Φτάσαμε ἔτσι στὸ θεωρητικὸ σοσιαλισμό. Ὁ σοσιαλισμὸς πού συχνὰ ἔως τότε (ὅπως καὶ τώρα γιὰ πολλοὺς) σήμαινεν ἄλλο τὸν ὀργανωτὴν τῶν πολλῶν, πῆρε τώρα ἄλλο νόημα ἐντελῶς γερμανικῶς, τῆς ὀργανωμένης μάζας μετὰ ἐπιτελεῖα, σχέδια, γραφεῖα... καὶ ὅσα ἄλλα στοιχεῖα χαρακτηρίζουν τὸ γερμανικὸ μιλιταριστικὸ πνεῦμα. Ἀντίθετα πρὸς τὸ δημοκρατικὸ σοσιαλισμό, πού σταματᾷ στὴ γενικὴ καθοδηγητικὴ ἔννοια τοῦ συμφέροντος τοῦ συνόλου, ὅλου τοῦ λαοῦ, ἀνεξάρτηται ἀπὸ κάθε διαφορισμὸ καὶ ἐπιδιώκει τὴν ἐφαρμογὴ του μετὰ τὴ γενικὴ ψηφοφορία, ὁ συστηματικὸς σοσιαλισμὸς γερμανικῆς προελεύσεως, σοσιαλισμὸς στρατιωτικὸς, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν τάση πρὸς τὴ γενικὴ ἰσότητά τοῦ στρατῶνος, τὴ γενικὴ ἰσότητά πού ἀναγκαστικὰ ἐμφανίζεται ὡς γενικὴ ὁμοιομορφία καὶ ἀναγκαστικὰ ἐπίσης φθάνει στὴν περιφρημὴ «μονολιθικότητα», πού τόσο συστηματικὰ προπαγανδίζεται ἀπὸ ὅσους γνωρίζουν πόσο εἶναι ἀπαράτητῃ γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν σοσιαλιστικῶν θεωριῶν.

Ἡ γενικὴ αὐτὴ ὁμοιομορφία εἶναι φυσικὰ νὰ προῦγῃ ἀκόμα περισσότερο τὸ

στρατιωτικὸ πνεῦμα καὶ, ἔτσι χάρις στὴν ὁμοιομορφία αὐτὴ ἡ κοινωνία γίνεται ὄριμη πρὸς ὑποδούλωσιν τὸν δυναμικότερο ἢ τὸν διαιωνικότερο ἡγέτη. Τότε, ἂν ὁ ἡγέτης αὐτός, ἀπόλυτος πλέον κυρίαρχος μᾶς μάζας ἢ ὅποια βρισκεί εὐχαρίστηση στὸ νὰ ὑπακούῃ, ἔχει σωφροσύνη καὶ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἀγαπᾷ τὸ λαόν, τὰ πράγματα θὰ βαδίσουν γιὰ κάμποσον καιρὸ καλά. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἡ ἐξαίρεση· γιὰ τὴ δύναμη μετὰ καὶ ὁ ἡγέτης μεθυσαμένος ἀπὸ αὐτὴν τὴ δύναμιν θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ τὴ χρησιμοποιήσῃ σὲ κατακτήσεις· δὲν ἀποκλείεται βέβαια νὰ νικήσῃ· ἀλλὰ ἂν μὲν νικήσῃ, ἡ δικτατορικὴ του ιδιότητα στὸ ἔσωτερικὸν θὰ ἐνισχυθῇ, δηλαδὴ οἱ πολιτικῆς ἐλευθερίες θὰ περιορισθοῦν ἀκόμα περισσότερο, ἂν δὲ ἡττηθῇ, τότε ἡ χώρα του θὰ καταστραφῇ.

Ὁ σοσιαλισμὸς ἔχει ἀνάγκη τοῦ ψυχικῶν ὑποστρώματος τῆς κλίσεως πρὸς τὴν ὀργανωμένην πειθαρχία γιὰ νὰ εὐδοκηθῇ. Γιὰ τὸ πούθεν ἄλλοῦ δὲν εἶχε τόσο εὐδοκίμησιν ὁ σοσιαλισμὸς ὅσο στὴ Γερμανία καὶ στὴν καίτερον καὶ στὴν προχιλευρικὴ ἐποχὴ ἔφρασε δὲ στὸ ἀπόγειόν του ὁ σοσιαλισμὸς στὴν ἐποχὴ τοῦ Χίτλερ, ὅταν χάρις στὴν ἐργατικότητα, καὶ τὸ ὀργανωτικὸ πνεῦμα τῆς Γερμανικῆς φυλῆς, μὲ ὅλες τίς τεχνικὰς προπολεμικὰς προετοιμασίας ὅχι μόνον αὐξήσε σημαντικὰ ἡ μερίδα τοῦ λαοῦ σὲ τροφίμα καὶ σὲ βιομηχανικὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα κοινῆς ὠφελείας καὶ ψυχαγωγίας, ἡ ὑγιεινὴ τῶν ἐργοστασίων, ἡ ὑγιεινὴ τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τοῦ ὑπαίθρου, ἡ ἀγωνιστικὴ τοῦ σώματος, ἡ βιολογικὴ πρόνοια καὶ ἄλλα ἀκόμα, ἀπὸ ὅσα ὁ σοσιαλισμὸς ἐπαγγέλλεται, ἔγιναν πραγματικότητά. Αὐτὸς ὅμως ὁ στρατιωτικὸς σοσιαλισμὸς, δημιούργησε τίς προϋποθέσεις τῆς ἡθελήμενης ἐκείνης πνευματικῆς δουλείας, ἡ ὅποια ὠδήγησε τελικὰ στὴν πολιτικὴ τυφλότητα, στὴ μεσσιανικὴ λατρεία τοῦ Χίτλερ καὶ ἐκείθεν, στὸν ἐπιθετικὸν πόλεμον καὶ στὴν καταστροφὴ τῆς Γερμανίας.

Ὁ στρατιωτικὸς λοιπὸν σοσιαλισμὸς, ὁ μαρξισμὸς, μπαρεὶ σὲ μιὰ δεδωμένη στιγμή, καὶ σὲ ὀρισμένους χώρους, χρησιμοποιώντας τίς μηχανικὰς προόδους τῆς Δημοκρατίας, νὰ φέρῃ αὐξήσιν τῶν ἀγαθῶν καὶ νὰ κάμῃ καλύτερην διανομὴν. Αὐτὸ ὅμως μπορεῖ νὰ γίνῃ μόνο μετὰ τὸν

ΑΝΤ. Μ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ
ΓΑΤΡΟΥ — ΠΑΡΑΣΙΤΕΛΟΓΟΥ

ΑΝΑΓΚΗ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

Ἐνας ἀπὸ τοὺς βασικότερους παράγοντας ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξαρτᾶται ἡ πρόοδος ἡ ἐκπολιτιστικὴ ἀνάπτυξις ἑνὸς λαοῦ, ὡς καὶ ἡ ἐπιβίωσις του, ὡς ἐξωρυστῆς κοινότητος ἀνθρώπων, εἶναι ἡ ὑγεία τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ συνόλῳ.

Αὐτὸ εἶναι ἀξίωμα ἐπιστημονικὸν καὶ κοινωνικὸν πού στηρίζεται εἰς ἀκατάλυτους βιολογικοὺς νόμους. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ διάφορες κοινωνικῆς ἀνθρώπων, μικρῆς ἢ μεγάλης, ἀπὸ τίς στοιχειώδεις προϋποθέσεις μέχρι τῶν σημερινῶν πού διαμορφώθηκαν εἰς Ἑθνη καὶ Κράτη, ἐθεώρησαν

περιορισμὸ τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν κινδύνων στοὺς ὁποίους ὀδηγεῖ ἡ παραίτηση τοῦ λαοῦ ἀπὸ τίς ἐλευθερίας αὐτὰς καὶ τὴν πολιτικὴν εὐθύνην. Οὔτε εἶναι ὁ αὐτὸς ὁ στρατιωτικὸς σοσιαλισμὸς σὲ ἄλλες τίς χώρες. Ἡ ὁμοιομορφία εἶναι διὰ τί τίς πεδιάδες, στὰ ὁμοιογενῆ τοπεῖα εἶναι ἀδύνατον στὸ νησί τῆς Ὑδρας καὶ τῆς Κάσου. Τὰ νησιά αὐτὰ ἢ θὰ πᾶρουν ριψοκινδύνους ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι θὰ βροῦν δουλειὰ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ἔξω ἀπὸ τὸ νησί ἢ θὰ ἐρημοθοῦν· εἶναι δυνατὴ σὲ λαοὺς πού τὸ πολίτευμα τοὺς ἔχει προετοιμάσει στὴ στέρησιν τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ὅπως στὴ Ρωσσία καὶ στὴ Γερμανία· εἶναι δύσκολη καὶ ἀδύνατη σὲ λαοὺς πού ἔλη ἡ προηγούμενη ἱστορία τοὺς τοὺς κάνει ἀνεπίδεκτους ὀργανωμένης ὁμοιομορφίας ὅπως ὁ Ἑλληνικός.

Γιὰ νὰ δώσω ἓνα παράδειγμα, πού δείχνει μαζὴ σὲ τί σημεῖον τελειότητος ἔφερε τὴ μηχανικὴ ἀπόδοσις ἡ Δημοκρατία καὶ σὲ ποιά κολοσσιαία παραγωγὴ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ ἡ χρησιμοποίησις τῆς μηχανικῆς αὐτῆς ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸν σοσιαλισμὸν σὲ μιὰ φυσικὴ πλοῦσια χώρα θὰ χρησιμοποιήσω τὰ ἀριθμητικὰ δεδομένα τῆς παραγωγῆς τῶν Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς. Παραχθῆκαν προϊόντα ἀξίας 90 δισεκατομμυρίων δολλαρίων στὰ 1929, θεωρουμένης ὡς τῆς μεγίστης εἰρηρικῆς παραγωγῆς καὶ προϊόντα ἀξίας 150 δισεκατομμυρίων

ἀπαραίτητη τὴ λήψιν μέτρων προστασίας τῆς Ὑγείας καὶ μέτρων γιὰ μιὰ εὐνοϊκότερην ἐξέλιξιν τοῦ λαοῦ. Ὅσον τελειότερα εἶναι τὰ μέτρα αὐτά, τόσο ὀφθαλμότερα, σωματικῶς καὶ πνευματικῶς, διαμορφώνεται ὁ λαὸς αὐτὸς διὰ μέσου τῆς ἱστορικῆς του ζωῆς. Τὰ μέτρα αὐτὰ πρὸς προστασίαν συνολικῆς τῆς λαϊκῆς Ὑγείας περιλαμβάνονται εἰς τὴν ὑπαρξιν μιᾶς ἀρτίας καὶ συγχρονισμένης εἰς ἀντιλήψεις καὶ δεσμοὺς Ὑγειονομικῆς Ὄργανώσεως πού εἶναι ὁ ἀκόμητος φρουρὸς τῆς Δημοσίας Ὑγείας. Γιὰ νὰ ἀνταπο-

λαρίων στὰ 1943, πρᾶγμα πού ἀντιστοιχεῖ σὲ μέσο ἀτομικὸν εἰσοδήμα 110000 δραχ. τοῦ 1940 ἢ ἡμερομίσθιον 800 δραχ. προπολ. τὴν ἡμέραν ἂν ὑποθέσουμε ὅτι ὁ μισὸς πληθυσμὸς ἐργάζεται παραγωγικὰ. Καὶ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι στὰ 1943 10 ἑκατομμύρια στρατιῶνες, ὁ παραγωγικότερος πληθυσμὸς δὲν ἐργαζόταν στὴν παραγωγή. Ἀνάλογη εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς τῆς Μεγ. Βρετανίας στὸν πόλεμον. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀμφιβολία ὅτι τουλάχιστον γιὰ χώρες μετὰ ἀφθονοφυσικὸ πλοῦτον ὁ στρατιωτικὸς σοσιαλισμὸς γιὰ ὀρισμένη στιγμήν παράγει πολὺ περισσότερα. Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι αὐτὸ γίνεται μετὰ τὴν στέρησιν τῶν ἐλευθεριῶν, πού εἶναι ἀνεκτὴ μόνον ἔνεκα τοῦ πολέμου καὶ ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς θὰ σπεύσῃ νὰ γυρίσῃ στὸ δημοκρατικὸ καθεστὸς ἀμέσως μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Καὶ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἀμφιβάλλομε, ὅτι τὸ δημοκρατικὸ καθεστὸς τοῦ ἐλεύθερου ἔμπορίου, τοῦ ἐλεύθερου συναγωνισμοῦ, τῆς ἀόριστης ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας· θὰ ἡμιουργήσῃ νέας πηγὰς πλοῦτος μετὰ νέας ἐφευρέσεις, ὥστε ἡ αὐξήσις τοῦ λαϊκοῦ εἰσοδήματος πού θὰ ὀφείλεται αὐτὴ νὰ εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ ἐκείνη πού θὰ ὀφείλετο στὴν ἰσοδιανομὴν τοῦ σοσιαλισμοῦ.

(Θὰ συνεχίσουμε στὸ ἐπόμενον ἀναφερόμενοι εἰδικὰ στὴν Ἑλληνικὴ περίπτωσιν).

κρίνεται όμως η 'Υγ. 'Υπηρεσία στον προορισμό της απαραίτητος προϋπόθεσις είνε η ύπαρξις κράτους ευνομούμενου. Γι' αυτό τον λόγο βλέπομε στην εποχή μας την τελευταία 'Υγειον. οργάνωση εις τίς 'Αγγλόφωνες Δημοκρατίας και εις την Σοβιετική ένωση Δημοκρατιών δηλ. εις τους δύο πόλους της δυνάμεως, και του συγχρόνου πολιτισμού.

Προκειμένου για την πατρίδα μας, που από νήπια ακόμη, γι' αυτήν έμαθαμε να ζούμε αλλά και να πεθαίνωμε γι' αυτήν, όταν χροιάσθη, ο απολογισμός στο κεφάλαιο της Δημοσίας 'Υγείας είνε φρικαλέος και απογοητευτικός.

Είπαμε ότι απαραίτητος όρος για μία 'Οργάνωσι 'Υγειονομική, αξία του όνόματός της είνε το ευνομούμενον Κράτος. Η 'Ελλάς όμως, από του 1830 οτε συνεστήθη και κράτος ανεξάρτητο μέχρι του 1910 δέν υπήρξε καν κράτος ευρωπαϊκόν, αλλά φέουδο των φαριών. Αν εξαίρέσωμε μερικά έντελώς στοιχειώδη μέτρα του Καποδίστρια, και ιδίως του Τρικούπη η 'Ελλάς επαγιάθη εις κράτος άξιον του όνόματός του από του 1910 και έντευθεν υπό την πνοήν του 'Ελευθερίου Βενιζέλου. Οι πολέμοι όμως και οι έσωτερικές άνωμαλίες δέν επέτρεψαν την ανάλογη φροντίδα για τη Δημοσία 'Υγεία, ενώ εις τους άλλους κλάδους της δημοσίας ζωής και οικονομίας έπετελέσθη τεράστια έργα. Έτσι μέχρι του 1922 το άπαντον της 'Υγ. υπηρεσίας συνίστατο εις ένα τμήμα του 'Υπ. Έσωτερικών για τα λοιμάδη νοσήματα με ένα περιορισμένο αριθμό ιατρών που έστρατολογούντο προχειρώς και που ούσιαστικώς δέν έγνωρίζαν τα καθήκοντά των η έννοια της Κρατικής 'Υγεινής ήταν έντελώς ύπουλως.

Η μικρασιατική καταστροφή και η επακολουθήσασα επάνοδος εις τας έστίας των μακρυνών προγόνων των εκατοντάδων χιλιάδων ελλήνων έδημιούργησαν τεράστια 'Υγειονομικά προβλήματα, και υπό την πίεσιν των πραγμάτων η επανάστασις 1922 ίδρυσε το 'Υπουργείον Περιθάψεως εις το όποιον συνεχωνεύθη και η υπάρχουσα 'Υγ. υπηρεσία. Διά τον αυτόν σκοπόν συνεστήθη και η 'Επιτροπή 'Αποκαταστάσεως Προσφύγων η οποία περιορίσθη εις στοιχειώδη μόνον αντιμετώπισιν των ζητημάτων, μολονότι

διέθετε άφθονα μέσα: έτσι έλλείπει προγράματος έχαθη μία μοναδική ευκαιρία δημιουργίας μιας όρθης 'Υγ. 'Οργανώσεως εις την Βόρειον 'Ελλάδα.

Έτσι φθάνομε στα 1928 όποτε η εμφάνισις εκ νέου του 'Ελευθερίου Βενιζέλου επί κεφαλής του Κράτους σημειώνει σταθμόν αναδημιουργίας εις την όλην ζωήν της χώρας, περιλαμβανομένων και των 'Υγειον. ζητημάτων. Έτσι δια πρώτην φοράν εις την ιστορίαν της νεωτέρας 'Ελλάδος, έτέθησαν τα πρώτα στερεά θεμέλια μιας σαφούς και όρθης 'Υγειονομικής πολιτικής εις την χώραν. 'Ιδού μερικά μέτρα: 'Ιδρυσις 'Υπουργείου 'Υγεινής (όπερ ανέλαβε ο ίδιος ο Βενιζέλος), μετάκλησις ξένων 'Υγειονολόγων της Κοινωνίας των 'Εθνών, 'Ιδρυσις της 'Υγειον. Σχολής, ως και τεσσάρων περιφερειών πρωτύπων 'Υγειον. Κέντρων (Χανιά, 'Αρτα Κέρκυρα, 'Αλεξανδρούπολις) εγκατάστασις κλιμακίου του 'Ιδρύματος Rockefeller παρ' ημίν, άποστολή υποτρόφων εις την άλλοδαπήν δι' ειδικάς σπουδάς, εκτέλεσις μεγάλης κλίμακος άποξηραντικών έργων κλ. κλ. Η εφαρμογή του προγράμματος έξηκολούθησεν μέχρι του 1932, όποτε, λόγω άλλαγής της Κυβερνήσεως, άνεκόπη ο άρχικός ρυθμός, έσυνεχίσθη όμως η γενική γραμμή μέχρι του 1936. Τότε κατελύθη η λαϊκή κυριαρχία εις την χώραν και η μαύρη σκιά του φασισμού απλώθηκε και στην 'Ελλάδα απειλούσα με θανατηφόρον άσφιξίαν τον 'Ελληνικόν λαόν, ο λαός όμως στο 1940 κτυπώντας και τον έξωτερικό φασισμό, έρουψηξε κυριολεκτικώς το δξυγόνο που του χρειαζταν για να ζήση και να σωθη, εις τα βουνά της Β. 'Ηπείρου. Η δικτατορία άλλαξε επί το χειρότερο την 'Υγ. πολιτική και μόνον μερικά πρόσωπα έξυπνήθησεν. άρκει να σημειωθη ότι την 'Υγειον. πολιτικήν έρύθμιζε εις πρόχειρα σχεδιάσματα κενόδοξος ιατροεπίτης, μέσα εις λιβανωτόν μωρία και έπιδείξεως, όπου συνωθούντο διάφοροι κατηγορίαί έρπειτών.

Μέσα εις την αναρχίαν αυτήν ένεσκηψεν ο πόλεμος 1940 και η επακολουθήσασα ξένη κατάκτησις με όλας τας γνωστας φρικαλεότητας και καταστροφάς, η οποία όχι μόνον έλήστευσε τα όλίγα πράγματα που είχαμε, αλλά και έδωσε την χαριστική βολήν εις εκείνο που όνο-

μάζεται Δημοσία 'Υγεία. Έτσι σήμερα οτε επανήλθεν η 'Ελευθερία, ο λαός μας εύρίσκει εις πρωτοφανή άθλιότητα λόγω των τεραστίων 'Υγειονομικών προβλημάτων από τα όποια απειλείται η ύπαρξις του.

Εις τα τεράστια προβλήματα Δημοσίας 'Υγεινής, Αντιλήψεως και Κοινωνικής Προνοίας που αντιμετώπιζει η Χώρα έχομε να αντιτάξωμε μερικά υπολείμματα 'Υγειονομικής 'Υπηρεσίας χωρίς συνοχή, χωρίς διάθροσι, με αντιλήψεις φεουδαρχικές και με σύστημα αναρχούμενον. Κάθε 'Υπουργείο, κάθε υπηρεσία, κάθε τράπεζα, κάθε οργανισμός έχει ξεχωριστή 'Υγειονομική υπηρεσία που δέν έχει καμιά σχέση με το 'Υπουργείον 'Υγεινής το όποιον άφειλε να είναι ο άμεσος έπόπτης και ρυθμιστής παντός ζητήματός σχετιζομένου με την 'Υγείαν. 'Υπάρχουν ιδρύματα άνεξάρτητα, Νοσοκομεία άνεξάρτητα, ποικιλώνυμοι οργανισμοί κοινωνικής φύσεως άνεξάρτητοι. Όλοι άσχολούνται με την 'Υγείαν και την Πρόνοιαν έρήμην του 'Υπουργείου 'Υγεινής. Και η θλιβερά αυτή κατάστασις συνεχίζεται και μετά την άπελευθέρωσιν και νέοι νόμοι και συντακτικαί πράξεις εκδίδονται θεσπίζουσα έδρύματα νέα άνεξάρτητα, και αυτά! Ένα τυπικό παράδειγμα είναι η τελευταία συντακτική πράξις που την έσκαρώσε το 'Υπουργείο Παιδείας και η 'Ακαδημία 'Αθηνών χωρίς να έχουν καμιά άρμοδιότητα προς το αυτο δηλ. η 'Ιδρυσις 'Υδροβιολογικού 'Εργαστηρίου για την μελέτη των παρασίτων των ψαριών άνεξάρτητα από την ιδιοτέλεια των κατασκευαστών της συντακτικής αυτής πράξεως η μάλλον την ιδιοτέλεια εκείνων που τους έπέπνευσαν, η άπάθεια του 'Υπουργείου 'Υγεινής χαρακτηρίζει την νοοτροπίαν του αυτά δε τη στιγμή που η 'Ελλάς, χώρα τροπική έχει κατακλυσθη από άρρώστια και δυστυχία και ενώ θρηνοδοούν όλοι δια την έλλειψιν χρημάτων, όμως χρήματα έξευρίσκονται δια 'Εργαστήρια πολυτελείας—υπό τας σημερινάς φυσικά συνθήκας γιατί δέν άρνείται κανεις την χρησιμότητα κάθε έπιστημονικής έρεύνης— ενώ 'Εργαστήρια δια την μελέτην των παρασίτων του ανθρώπου—όχι των ψαριών—δέν υπάρχουν! έτσι και ο πληθυσμός καταρρέει και η 'Εθνική μας οικονομία μαζί.

Ανάφερα το παράδειγμα αυτό ως

χαρακτηριστικό της νοοτροπίας του φεουδαρχισμού που εξακολουθη να κυβερνά την χώρα και ύστερα, από την άπελευθέρωση εν τω μεταξύ ίδου μερικώς εικόνες της Δημοσίας 'Υγείας.

1) Έλονοσία. Έχει κατακλείσει την 'Ελλάδα. Δύο εκατομμύρια άνθρωποι άσθενούν κάθε χρόνο και άρκετές χιλιάδες πεθαίνουν εξ αιτίας της έλονοσίας έμμέσως η άμέσως.

2) Φυματίωσις. 300.000 φυματικοί υπάρχουν και 10.000 άπ' αυτούς πεθαίνουν το χρόνο υπό κανονικάς συνθήκας. Ένας φτωχός επαγγελματίας η εργάτης που θα πάθη φυματίωση, σπανιώτατα θεραπεύεται γιατί δέν έχει τα μέσα να πληρώνη γιατρούς και γιατί δέν υπάρχει κρατική οργάνωσι που να φροντίζει. Έτσι ο άνθρωπος αυτός χάνεται όριστικώς, από την 'Εθνική οικονομία γιατί δέν ξαναγυρίζει στη δουλειά του.

3) Τυφοειδής, δυσεντερία άμοιβάδωσις. Έπειδή δέν υπάρχει 'Υγιεινό νερό, ούτε και άποχέτους οι άρρώστιας αυτές είναι ένδημικές στο τόπο μας. Τα κρούσματα κάθε χρόνο πάρα πολλά. Ούτε στοιχειώδη μέτρα καθαριότητος δέν υπάρχουν.

4) Προστασία της μητρότητος και της παιδικής ηλικίας δέν υπάρχει στην 'Ελλάδα και έτσι χιλιάδες μητέρες και παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο έλλείψει 'Υγ. 'Οργάνωσης συγχρονισμένης.

5) Περιθάψις και Νοσοκομεία. η περιθάψις είναι έντελώς άνεπαρκής και υπάρχει μόνον στα μεγάλα άστικά κέντρα.

Όσον για τα Νοσοκομεία, αυτών απολαμβάνουν μόνον οι κάτοικοι των πόλεων και μάλιστα των μεγάλων η επαρχία είνε έντελώς εγκαταλελημμένη 18.000 κρεβάτια υπάρχουν στην 'Ελλάδα και άπ' αυτά 7.500 είνε κρεβάτια νοσηλείας τα άλλα είνε για άσυλα, πανατόρια κ. λ. π. λοιπόν από τις 7.500 αυτές, αι 5.500 είνε στην 'Αθήνα και τη Θεσνίκη για όλη δε την άλλη 'Ελλάδα μένουν μόνον 2.000 κρεβάτια. Έτσι υπάρχουν όλοκληροι νομοί και επαρχίες χωρίς ούτε ένα κρεβάτι. Όσο για τα χωριά και τις κοινότητες περιττόν να γίνη λόγος. Είνε λοιπόν η δέν είνε το σύστημα φεουδαρχικό, έγκληματικό και άδικο.

Β. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ DUMBARTON OAKS

Η διασφάλιση της ειρήνης του κόσμου είναι το πρόβλημα πού έχει τεθεί στην ανθρώπινη συνείδηση από την εποχή της δημιουργίας των Κρατών και πού μέχρι σήμερα εξακολουθεί να παραμένει άλυτο.

Ανασκαλεύοντας το άπώτατο ιστορικό παρελθόν μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι τα ειρηνιστικά προγράμματα πού έγιναν σε κάθε εποχή έμειναν σχεδόν πάντα δραματισμοί του βαθύτατου αιτήματος του ανθρώπου να διαβίωση εν ειρήνη. Η πολιτική των κρατών όμως επειδή άκρβώς υπόκειται στη μοιραία αναγκαιότητα των αντιθέσεων στάθηκε στην πραγματικότητα σχεδόν πάντοτε

ξένη προς κάθε ειρηνιστική τάση διαρκούς χαρακτήρος, παρά τις μακρόθυμες φιλειρηνικές διακυρήξεις των Κυβερνήτων των.

II. Πολλοί τρόποι δημιουργίας μιας διακρατικής κοινωνίας (πού είναι η θεμελιώδης προϋπόθεση της ειρηνικής διαβίωσης των Κρατών) έχουν δοκιμασθεί μέχρι σήμερα. Κάθε φορά όμως ο βρισκός ειρηνιστικός σκοπός διαφοροποιήθηκε και τελικά απέληξε είτε στη διάλυση των οργανισμών αυτών, είτε στο μετασχηματισμό των σε αντιειρηνικούς συνασπισμούς.

Στη συνδιάσκεψη του Άγιου Φραγκί

β) Υγειονομικών Προσωπικών και Ιατροί. Μολονότι η Υγ. υπηρεσία έχει αρκετούς καλούς υπαλλήλους, αλλά και πολλούς άγχοιστούς δεν έχουν μέσα να εργασθούν. Όσον για τότε ιδιώτας ιατρούς έχουν όλοι συγκεντρωθή στις πόλεις και η ύπαιθρος στενάζει από έλλειψη τρομερή. Αφίνω τώρα την πολυθεσία αυτό το αίσχος πού συνεχίζεται.

Δέν είναι σκοπός μου εδώ η πλήρης έκθεση της επικρατούσης, άθλιότητας διά την οποίαν θα ασχοληθώ εκτενέστερον άλλοτε απλώς μια έντελως άμυδρά σκιαγραφία δίδω. Εκείνο πού θέλω να σημειώσω εδώ είναι ότι δέν είναι τα μέσα πού μς λείπουν κυρίως είναι κάτι άλλο πού λείπει. Έλλείπει η Υγειονομική κεφαλή η οποία δέν πρέπει να είναι ένα πρόσωπον αλλά επιτελείον ειδικών, αυτό είναι η κυρία άφορμή του κακού.

Είς τα σημερινά υγειονομικά έρεπια πρέπει να όρθωθή νέα Υγειονομική και Υγειονομοκοινωνική οργάνωσις της χώρας έντελως σύγχρονισμένη και έπιστημονική, με σφίγος και ένθουσιασμόν. Υπάρχει ένα ποσοστόν ικανών υπαλλήλων οι οποίοι όμως εργάζονται υπό τας χειροτέρας συνθήκας. Ο λαός μας όμως πρέπει να ζήση πρέπει να απολαύση τα αγαθά τα οποία μπορεί να του παράσχη η Έπιστήμη. Τα ζητήματα της Υγείας

και Περιοίψως δέν μπορούν πλέον να θεωρούνται, όντε ζητήματα φιλάνθρωπίας άλλ' ούτε και να εξαρτώνται από το κέφι της Α' κυβερνήσεως, η του Β' ανώτερου υπαλλήλου η του Γ' πολιτικού η κοινώνικου προσώπου. Το σύνολον του λαού πρέπει να έξυληρηθη και για το σκοπό αυτό καμμία δαπάνη δέν είναι περιττή, ούτε δυσεύρετα τα μέσα. Αρχεί η ύπόθεσις αυτή να πάη στα κατάλληλα χέρια, να διαλυθή η γραφειοκρατία και να γίνη η ύπηρεσία Υγεινής καθαρώς τεχνική η ύπηρεσία, όπως πρέπει να είναι.

Είνε άρεσκεία να πιστεύεται ότι η Έλλάς, ύστερα από τον κατακλυσμόν, μπορεί να κυβερνηθή ξανά με τα ίδια συστήματα, με τους ίδιους τύπους ανθρώπων και με την προπολεμική νοοτροπία η παλαιά νοοτροπία απέθανε γιατί δέν ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες. Μια νέα αντίληψις αντιμετώπισεως των προβλημάτων της υγείας εγεννήθη πού στηρίζεται επάνω στις ανάγκες αυτές. Θα ήτο πλάνη να μνήν το αντίληφθοίμε εγκαίρως και να λάβουμε τα μέτρα πού επιβάλλονται. Η ανάγκη επιβίωσης του λαού μας επιβάλλει μιαν νέαν, δοθήν, συγχρονισμένην και άχομνύτιστον Υγειονομικήν Οργάνωσιν διευθυνομένην από επιτελείον ειδικών πού θα προχωρήση εις την ολοκλήρωσι του έργου, επί τη βάσει σχεδίου μελετών και γνώσεως των αναγκών σύμφωνα προς τα σημερινά δεδομένα της Έπιστήμης.

αίκοι καταβλήθηκε άλλη μιá προσπάθεια Βάσις στις συζητήσεις αυτές πάρθηκε το σχέδιο του Dumbarton Oaks. Έτσι σήμερα μπορούμε να πούμε ότι και η προσπάθεια αυτή μ' όλη τη σημαντική πρόοδο πού επιτέλεσε στην θεμελίωση μιας μονίμου ειρήνης δέν είναι άμοιρη των παλαιών έλλειψεων πού διαπιστώθηκαν σε κάθε παρόμοια προσπάθεια.

Στη συνδιάσκεψη της Μόσχας το 1943 αναγνωρίστηκε η ανάγκη της ίδρύσεως ενός διεθνούς οργανισμού «άνοιχτού σ' όλα τα Κράτη μικρά και μεγάλα, για να διατηρήθη η ειρήνη και η ασφάλεια όλου του κόσμου».

Στις 9 Οκτωβρίου 1844 ανακινώθηκαν στον κόσμο οι προτάσεις του Dumbarton Oaks. Οι προτάσεις αυτές έβραζαν τις βάσεις για τις μελλοντικές συζητήσεις περί ειρήνης.

III. Σύμφωνα με το σχέδιο σκοπός είναι «η διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας του κόσμου». Σκοπός γενικός και συνολικός του όποιου όμως η ξεειδικευση εξάντλει όλο το περιεχόμενο του οργανισμού, και η όποια καθορίζεται με τους εξής περισσότερους σκοπούς: α) Έπιδιώξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των Κρατών. β) Συνεργασία των στο οικονομικό και κοινωνικό πεδίο και γ) άλλες γενικότερες ανθρωπιστικές επιδιώξεις.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνονται οι γενικές άρχες πού συνιστούν τις πρωταρχικές υποχρεώσεις των μελών του οργανισμού και θεμελιώνουν τα βασικά αξιώματα πού μπαίνουν σαν έπιταγές συμπεριφοράς των Κρατών στις σχέσεις μεταξύ των. Η πρακτική σημασία των άρχων είναι σπουδαιότατη γιατί δίνει σε άδρες γραμμές την πολιτική τακτική των Κρατών.

Είναι κατά το σχέδιο οι άρχες αυτές α) Κυρίαρχη ισότητα των εθνών πού αγαπούν την ειρήνη β) Σεβασμός των αναλαμβανόμενων υποχρεώσεων γ) Ειρηνική επίλυση των διεθνών διαφορών και συγκρούσεων δ) Η υποχρέωσις να μην καταφεύγουν στην άπειλή η τη χρήση οποιασδήποτε βίας ε) Η υποχρέωσις συμμετοχής στις ενέργειες του οργανισμού: στ) Η υποχρέωσις να μην αντιδρούν τα μέλη στις αποφάσεις του όργανου.

Όπως φαίνεται οι τρεις πρώτες είναι άρχες θεμελιανές. Στο άρθρο αυτό εξετάζεται πώς ερμηνεύονται στο σχέδιο οι δυό άπ' αυτές τις άρχες.

Ισότης των Κρατών

Θά φανή βέβαια σαν μια ειρωνία η πρώτη και βασικότερη άρχη του σχεδίου πού καθιερώνει την άρχη της Ισότητας των Κρατών πού άγαπούν την ειρήνη. Αιτήματα προβάλλει το έρώτημα: Τι Ισότης μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στα Κράτη πού χωρίζονται από τόσο άκεάνειες διαφορές και πού Ιστορικά μέχρι σήμερα έχουν ζήση και δημιουργηθή στην

άνισότητα. Το έρώτημα είναι βásiμο και κάθε σκεπτικισμός για τη ρεαλιστικότητα της άρχης αυτής δικαιολογείται. Όρισμένως πραγματική Ισότης μεταξύ των Κρατών είναι αδύνατο να υπάρξη. Όσα σχέδια κι' αν υπογραφούν. Διαφορά χωρικής έκτασης διαφορά πληθυσμού, διαφορά γεωγραφικής θέσεως, διαφορά οικονομικών δυνατοτήτων διαφορά δυναμείως είναι πράγματα πού και ένα σχέδιο δέν μπορεί να τα Ισοπεδώση. (Συνέχεια στο έπόμενο)

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ

(Συνέχεια άπ' τη σελ. 200)

θάλαμος πού θα διατρέξη γοήγορα ο νέος γεμάτος βιασύνη να μπη στον πάμφωτο δρόμο του κομμουνισμού, πού θα σώση τον κόσμο.

Ο κ. Σβώλος είναι ο θυρωρός του ναού, όπου λειτουργούν οι Βούδες της «μονολιθικότητας», με ιεροφάνη τον σ. Ζαχαριάδη, πού μς έπεφύλαξε ο Χίτλερ ως το τελευταίο και δραστικότερο όπλο, για να ναρκώσει την εθνική μας συνείδηση φορώντας τη χρυσή λιβρέα του θυρωρού ο κ. Σβώλος νομίζει πως φορεί στολή άρχηγού κόμματος. Και η στολή είναι τόσο άπατηλή και γιαντιν πού την φορεί και για τους νέους, η μάλλον για όλους όποι νομίζουν απαραίτητο να νεωτερίσουν! Και δυστυχώς είναι τόσο πολλοί αυτοί, πού το θεωρούν ντροπή να μη νεωτερίζουν!

Το δεύτερο στοιχείο πού αναφέραμε, ο παλμός της δημοκρατίας και της προσόδου κινδυνεύει από την άκρα δεξιά. Τη στιγμή ακριβώς πού χρειάζεται εξαιρετική περισκεψη στην έξωτερική πολιτική έδραίνωση βιώσιμης οικονομίας και άπόκτηση θεσμών ανταποκρινόμενων στις πολιτικές και ειδικότερα στις οικονομικές απαιτήσεις της χώρας μας, τη στιγμή πού χρειάζεται η μέγιστη προσπάθεια προς μια νέα δημιουργία, η άκρα δεξιά έννοιαζει το λαό αφινοντάς τον να πιστεύη, ότι η έπάνοδος του Βασιλέως θα λύση όλα τα ζητήματα και συκοφαντεί τον προοδεντικόν δημοκρατικόν κόσμο ως δημοκρατικοκομμουνιστές. Η άκρα δεξιά, όπισθοδρομική η ίδια από παράδοση, συμμαχεί έτσι χωρίς να το θέλη και με τα πιο αντιδραστικά στοιχεία του τόπου, με ανθρώπους πού δυσπιστούν προς τις προοδεντικές ικανότητες του λαού, με άλλους πού

συνεργασθήκαν πρόθυμα με τόν έχθρό, με όσους έβλουν για μέτρο πολιτικής τήν εγωιστική διατήρηση μερικών ατομικών οικονομικών πλεονεκτημάτων μέσα στη γενική άθλιότητα.

Έτσι ή άκρα δεξιά φεύγει έντελώς από τό δημοκρατικό πνεύμα στο όποιο όφείλεται ή πρόοδος έως τώρα. Ο λαός πού, κάτω από τό ΕΑΜ τής ΕΛΔ και τών κομμουνιστών, γνώρισε στη διάρκεια τής κατοχής τήν παγερή φρίκη, όχι μόνο τών τμηματικών σφαγών αλλά και ένός πνευματικού θανάτου, είναι φυσικό να άντιδρά θίαια, να φθάνη στα άκρα. Ήταν όμως και είναι έργο τών πολιτικών να χρησιμοποιήσουν τό λαϊκό αυτό αίσθημα στη δημιουργία πραγματικά δημοκρατικού πνεύματος και όχι στη δημιουργία εύκαιρίας για ψήφους και τό χειρότερο για να δράσουν τα κακά στοιχεία τής άντικομμουνιστικής παράταξης να έξουδετερώσουν έτσι τήν έντύπωση πού άφησε τό ΕΑΜ και να έξευτελίσουμε τό κάθει κυλιόμενοι στο τέλος όλοι μέσα στο βόρβορο τών κομματικών και προσωπικών όφελιμάτων.

Οί βασιλικοί πολιτευόμενοι, οί όποιοι χθές μόλις κατεδίκασαν τόν Βασιλέα, ξε-

ρουν πολύ καλά τι ή επάνοδος του σημαίνει στην έσωτερική και τήν έξωτερική μας πολιτική και έξουν θέβαια, ότι ο Βασιλεύς δέν ένώνει, αλλά χωρίζει τούς Έλληνας.

Χρειάζεται μολοταύτα να ένωθούν οί Έλληνες, να ένωθούν στην προσπάθεια να διατηρήσουν και να μεταδώσουν στους νέους τήν ιστορική αντίληψη του έθνους να κάμουν συνειδητές τις αξίες πού περιέχει αυτή ή ιστορική αντίληψη, ώστε οι νέοι μας να μη είνε έθνωμιστές από τυφλό φανατισμό, αλλά από τή θέληση να άφομοιώσουν και να ένισχύσουν αυτές τις αξίες, δίνοντας τους τις μορφές πού άντιστοιχούν στους σημερινούς πολιτικούς και οικονομικούς όρους. Δέν άντιπροσωπεύουν καμμία έθνική δύναμη τής Νεότητος ούτε τα προχθεσινά άλλαλάζοντα κύμβαλα τής ΕΟΝ, ούτε ή σημερινή τους θορυβώδης αναβίωση με τό άνόητα βασιλικά θούρια. Οί αυτόρρεςκες εκδηλώσεις τής ΕΟΝ, τής ΕΠΟΝ και τής ΕΒΕΝ είνε ίσα άνταλλακτές, γιατί απέχουν τό ίδιο από τήν αντίληψη του έλεύθερου δημοκρατικού πνεύματος, πού τουτίζεται με τήν αυτόματη δημιουργική δύναμη του Έλληνικού πολιτισμού.

ΔΕΛΤΙΟ

Ο Έθνικός στρατός. Διαβάσαμε σε εβδομαδιαία έφημερίδα ιδέες κλεμικού ήγήτορος πώς είναι ανάγκη να οργανωθή ο Έθνικός στρατός βασιζόμενος στο ότι πρέπει να έξαρτάται όχι από τό Υπουργείο Στρατιωτικών — ένα πολιτικό όργανο έναλλασσομένων κομματικών Κυβερνήσεων δηλαδή — αλλά από ένα μόνιμο, όχι πολιτικό όργανο, άνεπηρέαστο από τα κόμματα. Ένα τέτοιο όργανο θα μπορούσε π.χ. να είναι τό Γενικό Έπιτελείο Στρατού.

Πρώτα πρώτα ο συντάκτης τών άρθρων του έφημερίδος υπογραφομένος ως «πολεμικός ή ήτωρ» ενεργεί αντίθετα από όσα υποστηρίζει, γιατί δέν είναι έργο τών «πολεμικών ήγητόρων» να άρθρογραφούν τό μεγαλύτερό του όμως ελάσμα είναι ότι, χωρίς να τό προσέξουν, υποστηρίζει τή γερμανική αρχή, ότι ο στρατός πρέπει να είναι αυτόπαρκο όργανο μέσα στο κράτος. Η αρχή αυτή εφαρμόσθηκε στη Γερμανία με τήν εδουλειδήτη πρόθεση να υποτάξει τό κράτος στις ανάγκες του στρατού, γιατί είχε κριθεί, ότι ή Γερμανία — μέσα στο διάδρομο Γαλλίας—Ρωσίας — θα

μπορούσε να επίζηση μόνο αν θα είχε ισχύρο στρατό. Έτσι τό Γερμανικό Έπιτελείο ήταν ξεχωριστή, άνεξάρτητη σχεδόν, αρχή μέσα στο κράτος και είχε τα δικά του μυστικά και δικόν του κώδικα τιμής. Έδινε μάλιστα στη Γερμανία όλοκληρη τή δική του σφραγίδα, τή σφραγίδα κράτους στρατιωτικού, ακόμα και στο ύφος τών πολιτών.

Είναι καιρός πού ή αρχή αυτή άποδείχθηκε λανθασμένη πρώτα πρώτα, από τήν τεχνική άποψη, ή στρατιωτική ισχύς δέν στηρίζεται σήμερα στη στρατιωτική αλλά στη βιομηχανική όργάνωση. Δεύτερο, στηρίζεται στην πολιτική όργάνωση περισσότερο, γιατί στον σημερινό όλοκληρωτικό πόλεμο, ο λαός πρέπει να κάνει πολεμοόχι κατά διαταγή αλλά διότι θα έχει πεισθή ο ίδιος, ότι ο πόλεμος είναι άπαραίτητος τρίτο, γιατί αν ο στρατός άφεθή άνεξάρτητος από τήν πολιτική διοίκηση, θα δημιουργήσει δικές του κλίκες, θα άποφύγη δηλαδή τήν πολιτική με στοιχεία έξω από αυτόν για να πέση στην ένδοστρατιωτική μικροπολιτική. Αύτός πλέον δέν θα είναι «έθνικός στρατός», δέν θα άνήκη στο έθνος.

άλλά στον έαυτό του θα μπορή σε κάθε στιγμή να άνατρέψη τήν Κυβέρνηση και να επιβάλη τις άπόψεις του. αν ύπάρχη βασιλεία, ο στρατός ή θα είναι με τόν Βασιλέα, όποτε θα διευθύνη ή μόνιμη αυλική κλίκα ή θά είναι έναντίον του βασιλέως, και τότε ή κατάσταση θα είναι χειρότερη.

Ο στρατός λοιπόν άποσπώμενος από τό Υπουργείον Στρατιωτικών, από τήν πολιτική διοίκηση δηλαδή και ύπαγομενος στο Γ. Έπιτελείο, γίνεται ο ίδιος άδυσπόστατο πολιτικό όργανο, έπομένως μ σ ί ν ε ι σ τ ή ν π ο λ ι τ ι κ ή. Έδώ είναι ή ασυνέπεια γίνεται ακριβώς εκείνο πού θέλουν να άποφύγουν όσοι ύποστηρίνουν τήν μη άνάμιξη τής πολιτικής στον στρατό.

Τό σύστημα αυτό ή ξεχωριστή διοίκηση του στρατού δοκιμάστηκε στην Ελλάδα και με τό «Διάδοχο και με τό Έπιτελείο και. άπέτυχε. Ο στρατός είναι «έθνικός» μόνο όταν έξαρτάται άμεσα από τήν πολιτική διοίκηση. Και θα ήταν ένα μεγάλο βήμα και προς τήν έξασφάλιση τής έσωτερικής του ηούχιας, αν ήθελε θεσπισθή, ότι Υπουργοί τών πολιτικών ύπουργείων πρέπει να είναι πρόσωπα πολιτικά. Ένας θεσμός μάλιστα γενικώτερος, ότι σε κανένα ύπουργείο δέν μπορεί να προσταται ένεργόν μέλος του κλάδου θα είχε ευεργετική σημασία και για ειδικούς λόγους, αναλόγους προς αυτούς πού αναφέραμε, και για λόγους γενικώτερος.

Στοιχειώδη μέτρα Έθνικής Άμυνας

Είχαμε άλλοτε προτείνει να συμπεριληφθούν στη συμφωνία τής Βάρκιζας μερικοί όροι πού θα μας προστατεύαν έναντίον τής άντεθνικής προπαγάνδας. Ξαναγυρίζουμε πάλι στο ίδιο θέμα είνε γνωστό πόσο δύναται να έπηρέαση τα κοινά όποιος έχει αρκετά ύλικά μέσα για κυκλοφόρηση έντύπων και για όργάνωση «συλλόγων» επαναστατικής πολιτικής δράσεως, κάμουφλαρισμένων κάτω από πνευματικούς και κοινωνικούς σποούς. Πρέπει τό νέο Σύνταγμα να περιλάβη τις διατάξεις πού είνε αναγκαίες έναντίον αυτού του είδους τών όργάνωσεων. Τα κυριώτερα μέτρα είναι: Τα πολιτικά κόμματα και οί εκδότες ήμερησίων και περιοδικών φύλλων πρέπει να έχουν σε όποιαδήποτε στιγμή έτοιμους τούς χρηματικούς τών λογαριασμούς για επιθεώρηση. Τα πολιτικά κόμματα μπορούν να άσχολούνται μόνο με τή διάδοση τών πολιτικών τών ιδεών προσωπικές έξυπηρετήσεις ίδρυση σώματων κοινωνικής προνοίας ή άλλων μη έχόντων σκοπόν τήν διάδοση πολιτικών άρχών άπαγορεύονται. Τα δυο αυτά μέτρα μπορούν από τώρα να ισχύσουν με συντακτική πράξη, πού ασφαλώς θα τήν έγκρίνη ή μεγάλη πλειοψηφία του λαού.

Γιατί δέν γίνεται Κάθε μέρα άναγ- τακτικός στρατός; γέεται και κά- ποιο μέτρο για τήν άναδιογάνωση του στρατού; σχέδια, νόμοι, σχέδια, σχέδια...

Μά τό γεγονός παραμένει ένα στρατός ελληνικός δέν ύπάρχει. Τήν στιγμή πού ή «συνεμπόλεμος» διαθέτει τετρακόσιες χιλιάδες στρατιώτες, ο Τίτο άλλες τόσες, οί Βούλγαροι άνέπαφο τόν στρατό τους, οί Τούρκοι τό ίδιο κι' οί... Άλβανοί ακόμα, έμεις έχουμε όλους κ' όλους τήν Δευτέρα Μεραρχία πού δέν άρκει καλά καλά να μας άντιπροσωπεύσει στην παρέλαση τής νίκης (όπου ύποτίθεται ότι θα λάβουμε μέρος αν δέν μας έξέχασαν) Έκτός αν θεωρείται για στρατός τό άνθρωπομάζωμα τής έθνοφυλακής, πού δέν είνε ούτε στρατός, ούτε χωροφυλακή (παρ' όλη τήν αξιόλογη προσπάθεια πού καταβάλλουν οί έπιστρατευμένες εκεί χιλιοσταλαιπωρημένες κλάσεις και οί αξιωματικοί τους με τις στερήσεις, χωρίς άρβυλα, χωρίς στολές, με ύποτυπώδη τροφή, με ένα όπλο και λίγα φυσίγγια).

Και όμως οί νέοι μας (έξη δλόκληρες κλάσεις) περιμένουν να προσκληθούν για τήν στρατιωτική τους θητεία, οί αξιωματικοί μας περιφέρονται. Κι' όλοι μαζί είνε έτοιμοί να εκπληρώσουν τις ύποχρεώσεις τους.

Να πούμε τι τεράστιες ζημιές προξενεί αυτή ή άπουσία τακτικού στρατού στην έθνική μας άνασυγκρότηση; Δεν πιστεύουμε να ύπάρχει άνθρωπος πού τις άγνοεί.

Τότε, γιατί;

Δέν νομίζουν οί αρμόδιοι πώς πρέπει ειλικρινά και τίμια να μας πούν ποιοι είνε οί ύπεύθυνοι; Ίσως τότε αυτοί οί ύπεύθυνοι να καταλάβουν πόσο κακό κάνουν στην Ελλάδα. Και ίσως τότε να φροντίσουν να τό έπανορθώσουν. Εκεί πού φτάσαμε νομίζουμε πώς μόνο αυτό μας μένει. Να γίνει Πανελλήνια άντιληπτό ποθε προέρχονται τα εμπόδια για να μπορέσουμε να τα παραμερίσουμε.

Σύμπτωση φιλο- τουρκικής και αντιτουρκικής πολιτικής.

Υποστηρίξαμε πάντοτε ότι μία από τις βάσεις τής έξωτερικής μας πολιτικής πρέπει να είναι ή φίλια με τήν Τουρκία, ή άδελφική όμως φίλια, όχι ή τυπική συμμαχία. Και έμεις και ή Τουρκία, ο καθένας μόνος του, είμαστε μικρότεροι από ότι οί σύγχρονοι όροι οικονομικής ανάπτυξεως απαιτούν. Άλλά και τό Μεσογειακό χαρακτηρισμα μας, πού τόσο εδνοεί τήν ανάπτυξη μας, θα διατηρήσουμε εύκολότερα

μαζή, παρά χωριστά. Γιαυτό υποστηρίζουμε, ότι η κυκλοφορία ανθρώπων και αγαθών πρέπει να μείνει ελεύθερη στις δύο πλευρές του Αιγαίου. Το Κ. Κ. Ε. υποστηρίζει το ίδιο περίπου, όχι όμως για να υποστηρίξει αδελφική φιλία, αλλά για να προκληθεί εχθρικές σχέσεις και να διαλύση τη συνοχή στην Αιγαιατική περιοχή. Το Κ. Κ. Ε. νομίζει, ότι αυτή του η πολιτική εξυπηρετεί τη Μόσχα. Η Ρωσία μόλτατα, αφού εξασφαλίση, ότι το καθεστώς της διαβάσεως προς τη Μεσόγειο δεν θα περικλείει τίποτε εναντίον της, δεν θα έχει κανένα συμφέρον να δημιουργηθεί εχθρότητα. Η Ρωσία ήταν και πρέπει να μείνει φίλη της "Ελλάδος" δεν της λείπουν ούτε εδάφη ούτε λαοί. Βρίσκεται όμως στην αρχή της νέας της ιστορίας της επ. δράσεως της δηλαδή στην παγκόσμια διαμόρφωση, και πρέπει να ανταπτύξει ήθηκό γόητρο, ανάλογο προς την ύλική της δυναμική. Οι συνοριακοί της λαοί πρέπει να ώθηθούν από τη Μόσχα σε συνεργασία και σε κάθε μέτρο που θα είχε διαυτούς ευεργετικά αποτελέσματα. Από αυτήν την άποψη πρέπει και το Κ. Κ. Ε. να βλέπει και τις Έλληνοτουρκικές σχέσεις.

Η Απόφαση της 12ης Ολομέλειας της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε.

Το θράσος, η σκληρότητα και η απάτη, το σατανικό δόλωμα της δολιότητας, βρίσκονται πάλι μέσα σε κάθε παράγραφο και της νέας αυτής «απόφασης» (25 27 Ιουνίου). Είναι τόση η διαστρόφη της αλήθειας, που αν ήταν δυνατό να απαλλαγεί ο λαός μας από την τόση αθλιότητα της φτώχειας του, που τον κάνει έρμαιο κάθε παραπλανητικής υποσχέσεως, θα γελοούσε με τις «αποφάσεις» του ΚΚΕ, που τώρα τον τραβούν προς μεγαλύτερη ακόμη δυστυχία με την ακατάπαυστη τροφοδότηση του μίσους, στην εξάθρωση της οικονομίας με γενικές άπεργίες, με την άπαρνηση των εθνικών μας διεκδικήσεων.

Η απόφαση αυτή χαρακτηρίζεται κυρίως από μία αντίδραση προς την πτώση του ήθικου και τη «χαλάρωση και αδιαφορία» των στελεχών, αναπόφευκτες συνέπειες της ήθικης κυρίως ήττας του δεκεμβριανού κινήματος από ένα φόβο για την τύχη των ήγετών του κόμματος από την προφύλαξη μήπως η «μονολιθικότητα» του κόμματος μολυνθεί με ιδέες μη δρθόδοξα κομμουνιστικές από την «αλλοίωση της κοινωνικής σύνθεσης» του κόμματος από την πικρία για την αποχώρηση ύποτελών κομμάτων παραγγέλλει την εκκαθάριση της ήγειςίας από πρόσωπα που δεν έχουν την ιδιότητα του προλεταρίου, από κρόσωπα που συναναστρέφονται και άλλους κοινωνικούς κύκλους έξω από την μάνδρα του ΚΚΕ και επηρεάζονται από αυτά παραγγέλλει

λει τη μελέτη των ελληνικών προβλημάτων όχι αντικειμενικά αλλά μόνο σύμφωνα με τη μαρξική θεωρία.

Το ΚΚΕ επιμένει με την απόφαση αυτή να εξαπατήσει τους δημοκρατικούς ήγέτες με την υπόσχεση πιστής συνεργασίας ενώ συγχρόνως θέλει να τους πτώση χαρακτηρίζοντας ως «έλλειψη ήθικης τάξης» την άρνησή τους να συνεργασθούν μαζί του! Στην εξωτερική πολιτική καταγγέλλει κάθε τι «που μας αποξενώνει από τους βορεινούς γειτόνους μας» ζητεί «την επέμβαση των τριών μεγάλων φίλων μας» στα έσωτερικά μας και εκλογές για Συντακτική Συνέλευση με αναλογική παραγγέλλει «στάσεις» άπεργίες, συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις, κλεισιμο μαγαζιών, παλλαϊκή κήδευση θυμάτων φασισμού κ.λπ.» τη «μαρξική και παλλαϊκή άπεργία»...

Είναι αξιοπρόσεχτη η οδηγία για την «πολιτική ένότητα στο χωριό». Ένώ πριν ήταν δεκτοί όλοι οι άγροτες στο Κ. Κ. τώρα γίνονται δεκτοί μόνο «α) ο έργατης γής οργανωμένος στο έπαγγελματικό του σωματείο και β) μαζί του ο φτωχομεσαίος άγρότης οργανωμένος στους συνεταιρισμούς και στους παραγωγικούς του συλλόγους. Και οι δυο οργανώνονται πολιτικά στο Άγροτικό Κόμμα της Ελλάδος». Εκχωρεί λοιπόν το Κ. Κ. τα άγροτικά δικαιώματά του στο Α. Κ. Ε., στο κόμμα του σ. Γαβριηλίδου δηλαδή, η ύψηλή αυτή παρουσία έχει μηδέν ενέργεια έδω και πολύν καιοδ γιατί η δυσπιστία των χωρικών προς το Κ. Κ. ήσαν σκαμπτη. Τώρα ο άνυποπιος χωρικός θα εντάσσεται μέσον του σ. Γαβριηλίδη στον κομμουνισμό έχοντας πάντα την ιδέα ότι ανήκει σε άγροτικό κόμμα. Από την ίδια διάταξη φαίνεται τι προορισμό δίνει το Κ. Κ. Ε. στους συνεταιρισμούς των άγροτών και η πείρα δείχνει ότι η προσπάθειά του αυτή δεν χάνεται μάταια.

Η ολομέλεια «υπογραμμίζει το πολύ χαμηλό θεωρητικό επίπεδο της μάζας των μελών και των στελεχών του Κόμματος». επιμένει στη μόρφωση των στελεχών «σύμφωνα με το πνεύμα που μας κληρονόμησαν οι μεγάλοι μας δάσκαλοι».

Η απόφαση επιμένει και πάλι στην οργάνωση "Ενα νέο βήμα γίνεται έδω. Γίνονται σε όλα τα έργοστάσια και τις έπιχειρήσεις «έργοστασιακές έπιτροπές για τις άμεσες διεκδικήσεις της εργατιάς και τον παλλαϊκό δημοκρατικόν άγώνα» παραγγέλλει να δυνυνή ή κομματική επαγρύπνηση και «να παρσούν όλα τα κατάλληλα μέτρα από την πλευρά που άφορα τον κομματικό μηχανισμό για να είναι έτοιμασμένο για κάθε ένδεχόμενο δικτατορικό πραξικόπημα της φασιστικής δεξιάς». «Όλος ο δημοκρατικός κόσμος πρέπει να είναι έτοιμος να υπερασπίση τη ζωή του και να αντιμετώπιση ΜΕ ΟΛΑ

ΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΘΕ ΦΑΣΙΣΤΙΚΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ» πράγματα που σημαίνουν να γίνουν οι προετοιμασίες για τον «τρίτο γύρο».

Το θράσος, η σκληρότητα και η απάτη είναι όλα επικίνδυνα, όταν τα χειρίζονται άνθρωποι χωρίς κανένα χαλινο ήθικης άνθρωποι που τρέφονται ύλικά και ήθικά από αυτά, που ανεβαίνουν ή κατεβαίνουν στην Ιεραρχία ανάλογα με την άραση κότητα με την οποία θα τα χρησιμοποιήσουν. Το Κομ. Κόμμ. «Ελλάδος συνήλθε και οργανώνεται αυτή τη στιγμή είναι ακόμα άκίνδυνο, τρέφεται όμως με τους ήλιθιους τραμπουκισμούς των βασιλοφρόνων, τους έκμεταλλεύεται στο έπακρο τόσο στο έσωτερικό όσο και στο έξωτερικό» άδιαφορεί για την τύχη των φυλακισμένων οπαδών του και δξύνει άκριβώς την πολεμική του για να καταδικασθούν και να δημιουργηθεί νέα φανατικά θύματα.

Δυστυχώς είναι τόσο καταχθόνια η πολιτική του Κ. Κ. Ε., είναι τόσο μεγάλη η δυστυχία που φανατίζει τον λαό μας, είναι τόσο άνοστη η πολιτική της άκρας δεξιάς, τόσο άφθονοι οι πόροι του συγκριτικά με τα δημοκρατικά κόμματα, ώστε μόλο που αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε «χαλάρωση», θα γίνει γρήγορα επικίνδυνο, αν το κράτος και ο δημοκρατικός κόσμος δεν αντιμετώπισουν τον κίνδυνο με μέτρα ανάλογα προς τη φύση του κινδύνου αυτού και το μέγεθός του.

Τίτο, ελευθερίες και μειονότητες

Οι Σέρβοι και έμεις έχουμε μέγιστα κοινά συμφέροντα και έλάχιστες διαφορές» προπαντός όμως έχουμε συναδελφωθή στο πεδίο της μάχης μπρος σε κοινούς έχθρους. Όταν θα γίνει δυνατόν να φθάση η φωνή μας, έως το σερβικό λαό θα συνεννοηθούμε εις όλα και θα συνεννοηθούμε σαν άδελφοί. Τώρα όμως η φωνή μας δεν φθάνει έως τον φίλο και σύμμαχο λαό γιατί απλούστατα εκεί δεν σπάζουν τα γράφια των αντικυβερνητικών έφημερίδων, αφού σε κανένος το μυαλό δεν περνάει ότι μπορεί να έκδοθει τέτοια έφημερίδα. Ο λαός αυτός, ο άδελφός των «Σερβομακεδόνων» που δηθεν διώκονται από τους Έλληναι, βρίσκεται ο ίδιος στα βουνά διωκόμενος όλοκληρος από τον Τίτο ως προδότης του έαυτού του. Στις σερβικές πόλεις κυκλοφορούν οι παρτιζάνοι. Όλοι οι άλλοι όσοι αγαπούν την πατρίδα τους χωρίς να λατρεύουν και τον κομμουνισμό, δεν έχουν θέση στη «νέα τάξη». Η «νέα τάξη» αυτή δεν διαφέρει τίποτε από τη Γερμανική για τον Σέρβο πατριώτη, ο όποιος έννοεί τον πατριωτισμό σαν άγάπη προς την πατρίδα του και τις παραδόσεις της, καλές ή κακές αδιάφορο, και όχι σαν ψυχική υποδούλωση σε ένα πολιτεύμα. Αγαπάει κανείς την πατρίδα του όπως τους γονείς του, ως φορείς κάποιου

πνεύματος από την γην την πατρική και την ιστορία της και θέλει να είναι ελεύθερος να συγκινείται από αυτές τις παραδόσεις χωρίς την άδεια των «παρτιζάνων».

Στον Τίτο και όλους τους κομμουνιστές, όταν μας κατηγορούν για ανέλευθερες πράξεις, πρέπει μονότονα να επαναλαμβάνουμε ότι μόνο ημεγίστη ύποκρισία μπορεί να δδηγήσει στο να εμφανίζεται κανείς άγανακτεί για κάτι τι που συνέβη στον γείτονά του ως έξαίρεση όταν ο ίδιος το εφαρμόζει σαν άπαραβάτο κανόνα.

Στους λίγους Σλαυόφωνους της Μακεδονίας φερθήκαμε πάντα σαν προς Έλληνες, γιατί και τους θεωρούμε Έλληνες και γιατί έχουμε συμφέρον να τους θεωρούμε Έλληνες. Αυτό ήταν πάντοτε το έλληνικό πνεύμα και αυτό θα είναι και στο μέλλον, γιατί αυτό επιβάλλουν τα πράγματα. Γιαυτό οι Σλαυόφωνοι αυτοί υπάρχουν εκεί και θα υπάρχουν και στο μέλλον, ενώ οι Έλληνες του Μοναστηρίου δεν υπάρχουν πιά.

Οι άγγλικές έκλογές.

Για μας, που βρισκόμαστε τόσο μακριά από την Άγγλία και από το πολιτικό πνεύμα του λαού της, η διατύπωση προβλέψεων για το αποτέλεσμα των άγγλ. εκλογών είναι άδχι μόνο παρακύνδυευμένη, αλλά «κυριολεκτικά παράλογη». Εκείνο όμως, που μπορούμε να προβλέψουμε είναι ότι η Άγγλ. αυτόκρατορική πολιτική, έπομένως και η πολιτική άπέναντί μας, έλάχιστα θα έξαρτηθή από τις εκλογές αυτές. Η δική μας δε στάση άπέναντί της Άγγλίας καθώς και η έσωτερική μας πολιτική—κυρίως στο ζήτημα του Βασιλέως— δεν πρέπει να επηρεασθή καθόλου. Οι άποψεις μας αυτές στηρίζονται σε δυο λόγους: ο κυριότερος λόγος είναι ότι η πολιτική μας πρέπει να έχει μια προοπτική δεκάδων έτών, για να μπορέση να ανταποκριθή στη νέα κατάσταση που εμφανίζεται τόσο σοβαρή για μας δεν πρέπει έπομένως να έξαρτάται από τα Άγγλικά εκλογικά αποτελέσματα μιας περιόδου. Μόνο με μέτρα μακράς πνοής θα συντελέσουμε στη σταθεροποίηση εθνικής κατάστασης στην Ανατ. Μεσόγειο. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι ο άγγλικός λαός στο σύνολό του—και οι συντηρητικοί μεταξύ των άλλων και ο άγγλικός τύπος— είναι εναντίον της επανόδου του Γεωργίου, ότι και αν άκόμη ο Τσάρτσιλ είχε προσωπική συμπάθεια προς το Γεώργιο, ή την έδραίωση του βασιλικού θεσμού, στην Ελλάδα δεν θα έχη πιά λόγο να έξακολουθή να πιστεύη στη γνώμη αυτή τώρα που είναι πιά σε όλους γνωστό, ότι οι Έλληνες γίνονται όχι βασιλόφρονες, αλλά βασιλόψφοι για λόγους προσωρινούς. Η άγγλική έξωτερική πολιτική δεν στηρίχθηκε πρτέ σε προσωρινές καταστάσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. Σ. ΑΛΕΞΙΑΔΗ

Γεωοικονομία και γεωπολιτική τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. Οἱ ἔθνικές μας διεκδικήσεις. Ἀθήναι 1945.

Τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὴν ἔνδειαν καὶ τὸ φόβο, παρουσίασαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἐνωμένων Ἐθνῶν γιὰ βασικοὺς σκοποὺς τοῦ σημερινοῦ πολέμου, τὴν εὐημερίαν δηλ. καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν συμμάχων λαῶν. Αὐτὸ τὸ ἔκαμαν μὲ τὸν ἀπώτερο σκοπὸ νὰ δημιουργήσουν τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ τὴ δημιουργία πολιτισμοῦ.

Στὸ βιβλίο αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς μᾶς δείχνει μὲ σαφήνεια καὶ ἐπιστημονικότητα ἀκριβῶς πόσο ἔλειπε ἀπὸ τὴν προπολεμικὴ Ἑλλάδα ἡ εὐμάρεια καὶ ἡ ἀσφάλεια. Τὸ βιβλίο ἔχει τέσσαρα μέρη. Στὸ πρῶτο (σελ. 3—19) δείχνει μὲ ἀριθμοὺς τὴ φτώχεια τῆς Ἑλλάδας σὲ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ πλοῦτος καὶ πολὺ σωστὰ γράφει, ὅτι «τὸ κοινῶνικὸ ζήτημα στὴν Ἑλλάδα ἔχει τὴν πηγὴν τοῦ ὄχι μόνου ὡς συγκρούσεις κεφαλαίου καὶ ἐργασίας, ἀλλὰ κυρίως στὴν ἔλλειψιν συγκεντρωμένου κεφαλαίου καὶ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, στὴν ὑπερπληθῆρα ἐργασίας ἀδιάθετης καὶ στὴν ἀνεπάρκεια ἐθνικῆς γῆς». Ἡ ἔλλειψις αὐτὴ ἀνάγκασε χιλιάδες Ἕλληνες ν' ἀφήνουν κάθε φορὰ τὴ γενέτειρά τους καὶ νὰ φεύγουν καὶ νὰ χάνωνται σὲ ξένες χώρες. Στὸ β' μέρος ἐξετάζει ὁ συγγραφεὺς τὸ γεωγραφικὸ πλαίσιο τοῦ Ἑλληνισμοῦ ποὺ τὸ δ' ἀγράφουν κορυφογραμμὲς παύσηλων ὁροσειρῶν στὴ Βαλκανικὴ καὶ ἡ Μεσόγειος θάλασσα. Τὰ φυσικὰ γεωγραφικὰ ὄρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴ Βαλκανικὴ δὲν τὰ λογάρισε ὁμοῦς ἡ διεθνὴς πολιτικὴ καὶ γι' αὐτὸ δημιουργήθηκε στὴ χώρα αὐτὴ ἀναρχία καὶ διαρκὴς ἀνησυχία. Κατόπιν ἀντικρούει τὴ θεώρησιν τῶν Σέρβων γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν περιφερειῶν Μοράβα καὶ Ἀξιοῦ καὶ πολὺ σωστὰ γράφει, ὅτι ὁ πόλος τοῦ Ἀξιοῦ εἶναι ὁ νότος, τοῦ δὲ Μοράβα ὁ βορρᾶς. Στὴ Βαλκανικὴ εἴχαμε πρόοδο καὶ πολιτισμὸ μόνου ὄσες φορὲς κάθε λαὸς εἶχε τὴ χώρα ποὺ φυσικὰ τοῦ ἀνήκει. Στὸ γ' μέρος (σ. 47 κ. ἑ.) ὁ συγγραφεὺς καθορίζει τὸ περιεχόμενον τῆς «Μεγάλης Ἰδέας» ποὺ δὲν δημιουργήθηκε ἀπὸ τοὺς Φαωριωτῆς καὶ τοὺς ἀστοὺς πλουτοκράτες, ἀλλὰ ξεπηδῆσε ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ, συνέχισεν ἀναφέρει πολλὰ γιὰ τὴν ἐπέμβαση τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς στὴ Βαλκανικὴ.

Στὸ δ' μέρος (σ. 54 κ. ἑ.) ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐξωτερικὴν μας πολιτικὴν καὶ τὶς

προϋποθέσεις γιὰ μιὰ βαλκανικὴ δημοσπονδία. Αὐτὸ εἶναι μὲ ἐλάχιστα τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, ποὺ ἀξίζει νὰ διαβασθῆ ἀπὸ κάθε Ἕλληνα.

Δ. Ξ.

ΓΡΗΓ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ποῦ πρέπει νὰ βαδίσουμε ;

Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι ἀπάντησις στὸ κομμουνιστικὸ φυλλάδιο «ποῦ βαδίζουμε» τοῦ κυρίου ἢ συντρόφου (ὁ τίτλος εἶναι ὑπὸ ἀλφειν) Σ. Μαξίμου. Ὁ Κος Γραμματικὸπουλος ἔχει μείνει μὲ τὴν οἰκογένειάν του πολλὰ χρόνια στὴ Ρωσσία, κυκλοφόρησε πολὺ καὶ τόσο ἀπὸ τὴ μόρφωσίν του ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα ποὺ ἐκεῖ ἀσκούσε, ἔχει καὶ πληροφορίες περισσότερες ἀπὸ ἄμεση πηγὴ καὶ βάσεις γιὰ κριτικὴν στερεώτερον ἀπὸ τὸν κ. Μαξίμο· τὸ δὲ καὶ ὁ ἴδιος εἶναι ὁπαδὸς σοσιαλιστικῶν ἐξελίξεων πολὺ πρόχωρημένων διδὲ ἀκόμα περισσότερο ἐνδιαφέρον στὸ βιβλίο του, γιὰτὶ ἀνατρέπει ἕνα πρὸς ἕνα τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κομμουνιστικοῦ φυλλαδίου στηριζόμενος στὸν ἴδιον μηχανισμό σοσιαλιστικῆς σκέψεως μὲ τὸν κ. Μαξίμο. Μόλο ποὺ σήμερα ἡ ἐναντίον τοῦ κομμουνισμοῦ δημοκρατικὴ ἐπιχειρηματολογία δὲν εἶναι δύσκολη γιὰτὶ ὁ κομμουνισμὸς ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξηγή τὸ πᾶν μὲ τὸ μηχανισμό τοῦ Μαρξισμοῦ παραμορφωμένου ἀρκετὰ ἀπὸ τὸν Στάλιν, τὸ ἐνδιαφέρον μόλατα αὐτὰ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Γραμματικοπούλου εἶναι ἐξαιρετικόν, καὶ ἡ φύσις τοῦ βιβλίου αὐτοῦ βοηθεῖ ἀρκετὰ στὸ νὰ γίνουσι νοητῆς πολλῆς ἀσυνέπειας καὶ ἀσθενείας τοῦ σημερινοῦ κομμουνισμοῦ.

Ι. Κ.

Νέα βιβλία :

Ἐλάβαμε :

1. Γ. Σ. ΑΛΕΞΙΑΔΗ: Γεωοικονομία καὶ Γεωπολιτικὴ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν.— Οἱ ἔθνικές μας διεκδικήσεις. Ἀθήναι, 1945, σχ. 80ν, σελ. 64.
2. Γ. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ: Τὸ Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος Ἐργασίας. Ἀθήναι, σελ. 30, δρχ. 100.
3. ΑΓΓ. Θ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ: Τὸ Οἰκονομικὸ Πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος.— Θέση καὶ ἀντιμετώπισις. Ἀθήναι 1945, σελ. 204.
4. Ζ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Πολιτικὴ καὶ Πνεῦμα. Ἀθήναι, 1945, σχ. 80ν, σελ. 64.